

9

opplysningsinstituttet's
skrifter:

Toralf Sætre

**Norge —
Fellesmarkedet og
Romatraktaten**

Tidligere utgitt i samme serie:

Nr. 1. Herman Bryn:
«Fellesmarkeder»
Juni 1959

Nr. 2. Per Børset og Toralf Sætre:
«Forbrukerkooperasjonens beskatning»
Oktober 1959

Nr. 3. Sverre Thon:
«Direkte og indirekte beskatning»
Januar 1960

Nr. 4. Per Børset og Toralf Sætre:
«Salgssamvirket i jordbruket»
Mai 1960

Nr. 5. Herman Bryn:
«EFTA-konvensjonen»
Oktober 1960

Nr. 6. Sverre Thon:
«Skatter, velstand og konkurransevne»
Februar 1961

Nr. 7. Toralf Sætre:
«Norsk pris- og konkurranseregulering»
April 1961

Nr. 8. Sverre Thon:
«Hvorfor fritt næringsliv?»
Juni 1961

Bestilles gjennom bokhandlere.

Helge Vold

18/4-62

TORALF SÆTRE

**NORGE -
FELLESMARKEDET
OG
ROMATRAKTATEN**

Opplysningsinstituttet for fritt næringsliv

Oslo, februar 1962

I N N H O L D

	Side
<i>Del I: Norge og Fellesmarkedet.</i>	
Utviklingen	7
De 3 alternativer	10
1. Stå helt utenfor	10
2. Assosiering	15
3. Fullt medlemskap	18
Fellesmarkedets karakter	19
Overnasjonalitet og selvstendighet	23
Forholdet til Grunnloven	26
<i>Viktige næringer og vesentlige spørsmål</i>	30
Ekspornæringerne	30
Hjemmeindustrien	32
Intern varehandel	33
Konkurransereguleringer	35
Etableringsrett og konsesjon	38
Arbeidskraften	41
Jordbruk	45
Skogbruk	47
Fiske	48
Kapital	51
Kultur	53
Forhandlingsformen	56
Konklusjon	59
<i>Del II:</i>	
<i>Romatraktaten og utviklingen i Fellesmarkedet</i>	65
Oppbygning	65
Forord til traktaten	66
<i>Første del</i>	
Prinsippene	68
<i>Annen del</i>	
Fellesmarkedets grunnlag	73
Varenes fri bevegelighet	73
Utviklingen av tollavtrapning og fellestariff	79

Avdeling 2	
Landbruket	82
Utviklingen i landbrukssektoren	84
Avdeling 3	
Den frie bevegelse for personer, tjenesteytelser og kapital ..	89
Arbeidskraften	89
Etableringsretten	89
Tjenesteytelser	92
Kapital	93
Utviklingen:	
Arbeidsmarkedet	95
Etableringsretten	97
Tjenesteytelser	99
Kapitalmarkedet	99
Avdeling 4	
Transport	100
Utviklingen innen samferdsel og transport	102
<i>Tredje del</i>	
Fellesmarkedets politikk	105
De felles regler	105
Konkurranseregler	105
Dumping	108
Statsstøtte	108
Indirekte skatter og avgifter	110
Harmonisering av lovgivningen	111
Utviklingen:	
Konkurranseregulerende tiltak	112
Dumping	113
Harmonisering av avgifter og indirekte beskatning	114
Lovgivning	116
Avdeling 2	
Den økonomiske politikk	117
Konjunkturpolitikken	117
Betalingsbalansen	117
Handelspolitikken	119

Utviklingen:	
Økonomisk politikk	120
Handelspolitikken	121
Avdeling 3	
Sosialpolitikken	121
Utviklingen:	
Sosialpolitikken	124
Avdeling 4	
Den Europeiske Investeringsbank	125
Utviklingen	125
<i>Fjerde del</i>	
Assosiering av oversjøiske land og territorier	127
<i>Femte del</i>	
Fellesmarkedet organer	129
Ministerrådet	129
Kommisjonen	130
Forsamlingen	131
Domstolen	133
Administrasjonen	134
Politisk maktforflytning	135
Sideordnede organisasjoner	136
Den økonomiske og sosiale komité	136
Finansieringen av Fellesmarkedets organer	137
<i>Sjette del</i>	
Alminnelige og avsluttende bestemmelser	139
Tredjelands tiltredning og assosiering	140
Utviklingen på området tredjelands tiltredning og assosiering ..	141
Assosieringsavtalen med Hellas	142
<i>Særlige spørsmål</i>	
Særprotokollene	145
Høyere utdanning	146
Yrkesutdanning	147
Energi	147
Toll-listene A-G inneholder	148

FORORD

Opplysningsinstituttet for Fritt Næringsliv har i to skrifter utarbeidet av siviløkonom Herman Bryn, behandlet de to markedsområder i Vest-Europa.*

Dertil ble det i september 1961 sendt ut to stensilerte oversikter om utviklingen i Fellesmarkedet og et konsentrat av stortingsdebatten om Fellesmarkedet 5. juni 1961 på grunnlag av statsråd Skaugs redegjørelse 18. mai s.å.

På bakgrunn av den raske utvikling på dette området har vi funnet det riktig å følge opp med en vurdering av Norges forhold til Fellesmarkedet og et forholdsvis omfattende konsentrat av de viktigste bestemmelser i Roma-traktaten og den utvikling som har funnet sted innen området.

For å lette oversikten er skriftet inndelt i to hoveddeler:

I. del behandler forholdet Norge og Fellesmarkedet på grunnlag av Roma-traktatens bestemmelser og de vanskeligheter og muligheter som vårt land står overfor, med vurdering av de tre alternativer for Norge:

1. Å stå helt utenfor
2. Assosieres (tilknyttes) i en eller annen form
3. Gå inn som fullverdig medlem i Fellesmarkedet.

Selv om Stortinget og Regjeringen skulle bestemme seg for å innlede forhandlinger om assosiering eller med-

*) «Fellesmarkeder» — juni 1959 (utsolgt), «EFTA-konvensjonen» oktober 1960.

lemskap, er det dermed ikke sikkert at det endelige resultat blir medlemskap eller assosiering. Det vil være avhengig av forhandlingene og avklaringen av hvilke vilkår våre interesser vil få. Derfor vil vurderingen på disse felter fortsatt ha sin aktualitet etter at forhandlingsformen er valgt.

I del II gjennomgås og gjengis Roma-traktatens viktigste bestemmelser, og for hvert hovedavsnitt eller i forbindelse med de enkelte artikler, gjengis den utvikling som inntil nå har funnet sted på de områder som behandles av traktaten.

Meningen med skriftet har vært å samle de opplysninger som er tilgjengelige om Fellesmarkedet på det nåværende tidspunkt og spre disse i en form som gjør stoffet tilgjengelig for en bredest mulig krets interesserte.

Ved drøftelsene av de muligheter vårt land står overfor, både av fordeler og vanskeligheter innen de enkelte sektorer, og hvilke former for tilknytning som kan tenkes for Norge, vil argumentene tildels stå mot hverandre, og også være basert på svært mange hypotetiske vurderinger.

Disse sider er imidlertid viet såpass stor plass i behandlingen, fordi det er dem som vil oppta den offentlige debatt her i landet i tiden som kommer, og danne grunnlaget for Norges forhandlinger med Fellesmarkedet.

For de sektorer som behandler de norske problemer i forhold til Fellesmarkedet, anbefales man å se gjennom de bestemmelser Roma-traktaten har, og den utvikling som har funnet sted i området for disse felter, gjengitt i skriftets annen del.

Oslo, februar 1962.

Toralf Sætre.

DEL I.

Norge og Fellesmarkedet

Utviklingen

Forholdet Fellesmarkedet—Norge ble holdt utenfor valgkampen foran stortingsvalget 1961, og det var lite en før den tid visste om hvilke undersøkelser eller skritt den norske regjering hadde tatt etter at det var klart at Det Europeiske Frihandelsforbund (EFTA) var sprengt ved England, Eire og Danmarks formelle innledning til forhandlinger om medlemskap med Fellesmarkedet i midten av august 1961. I midten av desember 1961 sendte Sverige, Sveits og Østerrike inn sin ansøking om assosieringsforhandlinger med Fellesmarkedet. Tilbake i EFTA står dermed Norge og Portugal, foruten Finland som ble tilsluttet EFTA på spesielle betingelser fra 1. juli 1961.

Våre stortingsrepresentanter har tidligere fått utdelt den oversatte Roma-traktaten, og det halvoffisielle utvalg «Løchen-utvalget», avga en stensilert utredning om Roma-traktatens hovedbestemmelser i september 1960. Denne ble sendt en del større næringsorganisasjoner til orientering, men ble ut over det ikke gjort tilgjengelig for offentligheten før ett år senere, i midten av september 1961.

Den 18. mai 1961 holdt handelsminister Arne Skaug sin redegjørelse for Stortinget om situasjonen etter England og Danmarks plan var blitt kjent, og den 5. juni s. å.

fikk vi en stortingsdebatt på grunnlag av denne redegjørelse, — en debatt som avslørte at stortingsrepresentantene var dårlig orientert og uforberedt på det tidspunkt.

19. august 1961 ble det holdt et forhandlingsmøte på Voksenåsen mellom Nordisk Råds utvidede økonomiske komité og de nordiske samarbeidsministre, hvor handelsminister Skaug orienterte om den aktuelle situasjon på markedsområdet. Debatten avslørte skarpe motsetninger, særlig mellom de danske og svenske representanter, og fikk senere sitt etterspill i en TV-debatt mellom den svenske professor Bertil Ohlin og Danmarks utenriksminister Jens Otto Krag.

Handelsminister Skaug sa i sin redegjørelse på Voksenåsen at Regjeringen anså seg ikke å ha fullmakt til å innlede forhandlinger med Fellesmarkedet på Norges vegne, men at man overveiet å innlede uforpliktende drøftelser med enkelte av Fellesmarkedets land.

Dette ble senere gjort ved at statsråd Skaug og statssekretær Hans Engen i september 1961 foretok en rundreise til en rekke fellesmarked-land for å drøfte Norges stilling.

Som et resultat av dette uttalte handelsminister Skaug at Norge ikke var i tidsnød med hensyn til forhandlingsåpning overfor Fellesmarkedet, fordi Norges stilling ville avhenge av Fellesmarkedets forhandlinger med Storbritannia, noe som antagelig ikke ville være avklart før november måned 1961. Før den tid skulle det således etter handelsministerens utsagn, ikke være nødvendig for Norge å bestemme seg. Senere, under trontaledebatten i Stortinget i oktober s. å., hevdet utenriksminister Lange at Norge ikke behøvde å ta endelig standpunkt før ved årets utgang.

15. august 1961 avga det såkalte Frihandelsutvalg, som

består av representanter for de større næringsorganisasjoner fra privat og kooperative næringer, en uttalelse til Handelsdepartementet, som konkluderte med at Norge måtte innlede forhandlinger med Fellesmarkedet for å få klarlagt eventuelle vilkår for norsk interesser ved et medlemskap eller en assosiering (tilknytning) til Fellesmarkedet. Senere har en rekke av de større næringsorganisasjoner i egne uttalelser gitt uttrykk for det samme som Frihandelsutvalget. Mer om disse senere.

Regjeringen har lagt frem sin vurdering i St.mld. nr. 15/1961—1962 som i vesentlig grad slutter seg til Frihandelsutvalgets vurderinger, men ikke tar stilling til hvilket alternativ Norge skal velge.

Etter at regjeringens stortingsmelding var fremlagt kom det til en meget skarp debatt i norske aviser, en debatt som førte til at regjeringen besluttet å utsette markedsforhandlingene til februar—mars 1962. Samtidig bestemte representantskapet i Det norske arbeiderparti at spørsmålet skulle sendes ut til partiets grunnorganisasjoner til uttalelse.

I en uttalelse til Stortinget fra Utenriksdepartementet i midten av desember 1961 blir det opplyst at det ble gjort klart for de norske utsendinger som hadde vært i kontakt med representanter for Fellesmarkedet, at assosieringsavtalen mellom Hellas og Fellesmarkedet ikke kan tjene som mønster for en assosiering fra industrialiserte europeiske land, og at Fellesmarkedet ikke kan godta bilaterale assosieringsordninger som gir de assosierte land noen rett til deltagelse eller bestemmelsesrett i Fellesmarkedets organer, vedrørende bestemmelser og vedtak fattet i medhold av Roma-traktaten.

I Sverige utløste England og Danmarks skritt en meget

skarp reaksjon, som med statsminister Erlander i spissen umiddelbart erklærte at Fellesmarkedet var uforenelig med Sveriges nøytralitet.

Senere ble den skarpe tone betraktelig dempet og det ble gitt uttrykk for at Sverige må knyttes til Fellesmarkedet på en eller annen måte. Liknende synspunkter kom til uttrykk fra de andre land innen EFTA, særlig Sveits og Østerrike, hvor nøytralitetspolitikken har vært hindrende for et medlemskap i utvidede markedssamarbeide som EEC representerer. Gjennom drøftelser i løpet av oktober 1961 arbeidet Sverige, Sveits og Østerrike med utkast til en felles assosiasjonssøknad til Fellesmarkedet.

15/12 1961 leverte Sverige, Sveits og Østerrike inn sine ansøkninger til Fellesmarkedets ministerråd om en assosiering til området.

15. januar 1962 ble det kjent at USA og Fellesmarkedet i lengre tid har forhandlet om en handelsavtale. Avtalen bygger på gjensidige tollreduksjoner for en del varer, med inntil 20 % innen 1965. Reduksjonen gjelder ikke varer på Fellesmarkedets G-liste, hvor de viktigste norske eksportvarer står, og vil derfor få liten betydning for oss.

De tre alternativer:

- 1. Stå helt utenfor**
- 2. Assosiering**
- 3. Fullstendig medlemskap.**

1. Stå helt utenfor

I den debatt som har pågått i Stortinget og i våre aviser, har det gang på gang vært pekt på hva de mange bestemmelser i Roma-traktaten vil innebære for vår selvstendighet, vår hjemmeindustri, vårt jordbruk, arbeidskraften, fiskerinæringen, o.s.v.

Derfor kan man spørre, — hvorfor alle disse vanskelighetene når vi kan la være å foreta oss noe i det hele tatt?

Eventuelt, — hvorfor kan vi ikke inngå et nærmere samarbeide på det handelspolitiske plan med de øvrige nordiske land?

Står vi helt utenfor Fellesmarkedet vil vi ikke bare stå overfor en vesentlig økning i tollsatsene for våre viktigste eksportvarer, men vi risikerer at viktige områder av vår eksportsektor vil bli skadelidende i en grad som stiller hele vår økonomi i fare for å bryte sammen.

Vår økonomi er i forhold til andre land, og i tillegg til sin markerte avhengighet av verdensøkonomien, basert på forholdsvis få inntektsgivende næringer og et ganske snevert varespektrum. (Vår eksport av varer og tjenesteytelse utgjør 40 % av vårt nasjonalprodukt. Det tilsvarende tall for Vest-Europa er 15 %, og for USA 5 %.)

Idag går ca. 27 % av vår samlede vareeksport til Fellesmarkedet. Med Storbritannia og Danmark som medlemmer vil Fellesmarkedet avta 56,3 % av vår totale eksport, eller varer for ca. 3 500 mill. kr. pr. år.

Ca. halvparten av disse varer står på Fellesmarkedets såkalte G-liste, hvor Fellesmarked-landene har de høyeste tollsatser utad, og derved rammer oss sterkest.

Fellestariffens satser for våre viktigste eksportvarer er nå:

Papirmasse	6 %
Papir og papp	16-18 %
Avispapir	7 %
Ferrolegeringer	6-10 %
Råaluminium	10 %

Våre fiskerier vil bli sterkt berørt av fellestariffen, da disse satsene er meget høye, tildels prohibitive. For frossen fiskefilét er således tollsatsen hele 18 % og for hermetiske fiskevarer 23—25 %.

Fellestariffen for verkstedprodukter (maskiner og apparater) ligger mellom 10—15 %.

For tekstil metervarer er fellestariffen 15—20 %, og for konfeksjonsvarer 26 %.

Sammenlignet med de tidligere nasjonale tollsatser i fellesmarked-landene, innebærer fellestariffen gjennomgående en *fordobling* av tollbelastningen for den norske eksport til landene i Fellesmarkedet. Iflg. Regjeringens stortingsmelding vil 75 % av vår eksport føle virkningene av de høyere tollsatser. Beregnet etter tollnivået i 1959 vil økningen bli ca. 85 %.

Samlet er denne belastning vurdert til 100—500 mill. kr.

Mot denne argumentasjon kan det anføres at beregninger av hva vi vil tape ved å møte den ytre felles tollmur og den økede konkurranse innen Fellesmarkedet, vanskelig kan måles i tall. Det er da også oppstått meget stor uenighet blant fagøkonomene om holdbarheten av de tall som er fremlagt av de forskjellige fraksjoner. Det må antagelig være riktig å si at enhver beregning på grunnlag av et gitt nivå i et bestemt tidsrom, vil gi et skjevt bilde fordi slike beregninger vanskelig kan medta de forandringer utviklingen gir.

Men alle parter synes å være enige om at vi vil tape *noe*. Enkelte peker da på at vi kan kompensere vårt eksporttap ved støtte til de norske bedrifter som blir skadelidende, og til deres eksport.

Slike ordninger vil klart stride mot vår forpliktelse etter GATT-avtalen, og vil antagelig bli betraktet som

direkte eksportssubsidier av fellesmarkedlandene, og åpne mulighetene for mottiltak fra disse.

Det må ventes at Fellesmarkedet etter hvert som det konsoliderer seg, i sterkere grad enn tidligere vil stille sin samlede maktposisjon bak sine krav under tollforhandlingene i de økonomiske organer som tidligere har samarbeidet i Vest-Europa (f. eks. GATT-generalavtalen om tolltariffer og handel, og OECD-organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid), — og således gjøre disse organisasjonene til blokk-fora hvor USA's og Fellesmarkedets interesser vil avgjøres på bekostning av de utenforstående land.

Det er en alminnelig tendens å spore i verden idag til å slutte seg sammen for å legge vekt bak sine krav og for å sikre sine interesser.

I Sør- og Mellom-Amerika finner vi allerede handlekraftige økonomiske fellesorganisasjoner f. eks. LAFTA: Latin American Free Trade Association, som består av: Argentina, Brasil, Mexico, Chile, Paraguay, Peru og Uruguay.

I Sentral-Amerika ble det i 1960 inngått en avtale mellom Guatemala, Honduras og El'Salvador om avskaffelse av restriksjoner på reisetrafikken, kapitalforflytning og vareutveksling med felles tollsatser utad. Avtalen skal gjelde foreløpig i 20 år, med 5 års oppsigelsesfrist for deltagerstatene.

I Asia er økonomiske samarbeidsorganisasjoner under oppseiling, og øst for Jernteppet har den store, sentralt dirigerte handelsorganisasjonen COMECON alt siden utgangen av 1959 spilt en betydelig rolle i handelspolitikken mellom Sovjet og de omliggende land.

De mindre lands interesser blir lett skadelidende under en slik utvikling, som vi f. eks. nylig har vært vitne til at

SAS er blitt det ved at de enkelte lands egne selskaper har spist opp den ene etter den andre av SAS's internasjonale ruter.

Utenfor Fellesmarkedet vil viktige interesser som f.eks. vår skipsfart, på lignende måtte bli truet av diskriminerende og proteksjonistiske bestemmelser fra de nasjonale eller felles reguleringsorganer.

Skal en drøfte videre om Norge skal stå utenfor markedssamarbeidet, vil vi få gjentatt de argumenter som i 1956—59 ble ført i marken mot det store frihandelsforbund i Europa og senere mot EFTA.

Den alminnelige ekspansjon etter EFTA's tilblivelse og vårt medlemskap da, har svekket disse betenkelighetene, bortsett fra den ene, — EFTA var for løs og innviklet i sin oppbygging til at denne organisasjon ville ha varig berettigelse.

«De opprinnelsesregler EFTA-deltagerne kommer til å arbeide med er innviklede og kontrollen av dem vil sikkert bli vanskelig å gjennomføre på en tilfredsstillende måte. Den løse formulering av en rekke andre viktige bestemmelser i EFTA-avtalen medfører også betydelig usikkerhet.

Samlet fører disse betraktninger meg til den konklusjon at når man tenker på deltageres vidt forskjellige utgangspunkter og struktur, og mangelen på en konsekvent og stram avtale, er mulighetene for suksess svært usikre.»

(Fra Herman Bryn's skrift «EFTA-konvensjonen»).

Denne innvending har vist sin riktighet ved at England i august 1961 tok opp egne forhandlinger med Fellesmarkedet, og umiddelbart ble fulgt av Danmark.

Alternativet å inngå et nærmere samarbeide med de

nordiske land på det økonomiske området, synes ganske effektivt blokkert ved Danmarks ansøking om medlemskap og Sveriges assosierings-ansøking til Fellesmarkedet.

2. *Assosiering*

Ved en løsere form for tilknytning enn det fulle medlemskap, vil Norge stå på linje med den linje som antagelig velges av Sverige, Østerrike og Sveits, de såkalte nøytrale EFTA-medlemmer.

Assosieringsalternativets fordeler synes i første omgang å være at staten unngår å akseptere Roma-traktatens regler, da særlig de om overnasjonal myndighetsutøvelse for Fellesmarkedets organer, — og dermed slipper å gi avkall på sin egen suverenitet i den grad et fullt medlemskap vil kreve.

Samtidig regnes det med at man ved en slik avtale kan bli delaktig i den raske økonomiske vekst som kjenner seg på Fellesmarkedet. Gjennom en tilknytningsavtale regner man også med å sikre sitt land visse fordeler for de særinteresser landet måtte ha.

Så langt man idag kan vurdere det faktiske erfaringsmateriale (Hellas' assosieringsavtale) og de uttalelser som er falt fra Fellesmarkedets talsmenn, synes betenkelighetene ved en assosieringsavtale å være meget store.

Ser man først på forholdet Hellas—Fellesmarkedet, må man være oppmerksom på at Hellas faller i en mellomstilling mellom de utviklingsland som Roma-traktaten inneholder særlige bestemmelser om, og som Fellesmarkedet gjerne vil ha tilknyttet området, — og på den annen side de øvrige vest-europeiske, industrielt mer velutviklede land.

Hellas er et forholdsvis fattig land, med få naturlige ressurser, med en svak utviklet industri, og hovedvekten

lagt på jordbruksprodukter. Det kan nevnes at den gjennomsnittlige inntekt pr. innbygger i Hellas ligger på ca. 2 500 kr. pr. år.

Geografisk og økonomisk vil Hellas tjene Fellesmarkedet som en naturlig forsyningskilde og et naturlig markedsområde for Fellesmarkedets industriprodukter.

I den assosieringsavtale Hellas har fått med Fellesmarkedet, er det inntatt bestemmelser om gjensidig rett til å søke arbeid, regler om frigjøring av kapitalbevegelsene, tjenesteytelser, og koordinering av den økonomiske politikk.

M.a.o. nettopp slike bestemmelser som har vakt uro i vår presse i relasjon til vårt eventuelle medlemskap i Fellesmarkedet.

Det er også planer om at Hellas etter overgangsperioden, skal inngå som fullverdig medlem i Fellesmarkedet.

En assosieringsavtale kan innebære nesten alt fra en ganske løs handelsavtale til en avtale hvor assosieringslandene godtar de aller fleste av Roma-traktatens bestemmelser. Det vil være avhengig av det forhandlingsgrunnlaget som er utgangspunktet. De assosieringsansøkninger som er fremlagt av Sverige, Østerrike og Sveits godtar meget langt på vei Roma-traktatens bestemmelser.

Det er ikke særlig optimistiske forhåndsuttalelser som er kommet til uttrykk i de tre assosieringssøkende land, om de muligheter for særvilkår og unntak fra Roma-traktatens bestemmelser som foreligger ved assosieringsalternativet.

Ved assosieringsavtale vil man ikke få *bestemmelsesrett* i Fellesmarkedets organer, og ikke anledning til å være med på å utforme Fellesmarkedets politikk på de områder som direkte berører våre interesser.

Med hensyn til de *betingelser* vi vil kunne oppnå ved en slik avtale er det lite man kan si før drøftelsene er innledet.

Drøftelsene vil i tilfelle bli ført med *Kommisjonen* i Brussel. Denne vil ha som mål å få gunstigst mulige vilkår for Fellesmarkedets land og for de interesser som der vil bli berørt av norsk eksport. Hvert av medlemslandene skal ratifisere en slik assosieringsavtale for at den skal bli gyldig. Dermed har hvert land veto-rett, og Kommisjonen vil sette særdeles meget inn på at det forslag som den skal legge frem, skal kunne godtas av alle medlemsland. Det vil igjen gå ut over det assosieringssøkende lands interesser.

Etter de uttalelser som er falt fra Fellesmarkedets representanter, virker man der ikke særlig positivt innstillet overfor assosieringsavtaler med land som man fra *det* hold mener ikke bør ha særlig konstitusjonelle eller politiske vanskeligheter med et fullverdig medlemskap.

Etter at Fellesmarkedet ved årsskiftet gikk inn i annen etappe da enighet ble oppnådd om gjennomføring av jordbrukspolitikken, er det klare tegn som tyder på at Fellesmarkedet langt mer samlet enn tidligere vil gjøre *sine* betingelser gjeldende i forhandlinger med andre land.

Et eksempel på dette er den rapport som ble fremlagt av Fellesmarkedets parlamentariske forsamling 23/1 1962 om betingelsene for tilknytning fra andre land. I syv punkter presiseres det at hovedregelen for tilknytning må være fullt medlemskap for land som geografisk tilhører Europa, industrielt er vel utviklet, og som har en demokratisk styreform. Det gjøres unntak for nøytrale og alliansefrie stater.

Land som ønsker tilknytning må videre godta målsetningen for Roma-traktaten, og slutte seg til både Fellesmarkedet, Kull- og Stålonionen og Euratoms organer.

Når Sverige, Østerrike og Sveits har levert inn en felles søknad om assosiering for disse tre land, må vi regne med muligheten for at Fellesmarkedet vil avslå en senere assosieringsansøking fra Norge.

Vårt marked er heller ikke så stort at det er rimelig at fellesmarked-landene vil ofre mange av de fordeler den ytre felles tolltariff gir medlemmene, ved å slippe våre konkurransekraftige næringer innenfor tollmuren gjennom en avtale som imøtekommer de særordninger vi gjerne vil ha. Samtidig som vi ved assosieringsalternativet vil risikere å møte det samme motkrav om særavgifter eller spesielle tollsatser for våre viktigste eksportprodukter, som vi møtte under frihandelsdrøftelsene i 1958.

Hver assosieringsavtale Fellesmarkedet inngår vil i sin effekt svekke det hovedprinsipp med en ytre felles tollmur som Fellesmarkedet bygger på.

Ved en assosieringsavtale for Norge mot denne bakgrunn må det antas at vi må gi mange konsesjoner til fellesmarkedlandenes interesser i vårt marked på bekostning av våre egne interesser i Fellesmarkedet, såvel som vi sannsynligvis må gå med på en utstrakt gjensidig rett til fri kapitalbevegelse, etableringsrett og avskaffelse av restriksjoner på arbeidskraftens fri bevegelse.

Ut i fra dette synes det som om en assosieringsavtale vil gi vårt land svært dårlig vern for våre interesser, samtidig som vi vil være utestengt fra mulighetene for å innvirke på Fellesmarkedets videre utforming, noe som vil ha betydning for viktige sektorer av norsk næringsliv.

3. Fullt medlemskap

I det følgende vil vurderingen samle seg om hva et fullt medlemskap innebærer etter Roma-traktaten og hvilke fordeler og vanskeligheter Norge stilles overfor på de forskjellige felter hvor samarbeidet skal foregå.

Et medlemskap for Norge vil være avhengig av om andre vesteuropeiske land, særlig da England og Danmark, blir tilsluttet som medlemmer.

Fellesmarkedets karakter

Spørsmålet om Fellesmarkedets karakter har gjentatte ganger vært reist.

Formelt kan en fastslå at et fellesmarked i prinsippet er det samme som en *tollunion* hvor tollsatsene og restriksjoner på samhandelen mellom landene fjernes, og hvor man bygger ut en felles tollmur mot tredjeland.

EEC er utvilsomt noe mer enn en ren tollunion. Det er også et *økonomisk fellesskap* som karakteriseres som et intimt samarbeide på det handelspolitiske plan, og en *økonomisk union* som særkjenner seg ved et utstrakt samarbeide om en felles handelspolitikk utad, og en koordinering av den økonomiske og sosiale politikk innad.

Et av spørsmålene som har vært drøftet, er om EEC også må kalles en *politisk union*, som kjennetegnes ved at det vanligvis er både en tollunion og et økonomisk fellesskap, og dessuten at det i området skjer et utpreget samarbeide om den *alminnelige* politikk i området, — m.a.o. det første skritt på veien til et *konfederativt statssamfunn*.

Europastat-tanken har talsmenn i alle land, som den har hatt det fra middelalderens storkongedømmer, frem til våre dagers Europaråd, men fremdeles synes tanken fjern og urealiserbar for den nøkterne vurdering.

Ved siden av det økonomiske samarbeide som Roma-traktaten bygger opp, har det vært sterke krefter i sving i Fellesmarkedet for en koordinering også av den alminnelige politikk, og en rekke ekspertgrupper har vært ned-satt for å drøfte og legge frem forslag om en slik koordi-nering.

Men EEC, i dette skrift kalt Fellesmarkedet fordi dette uttrykk alt har vunnet alminnelig hevd innen vårt språk-område, innehar utvilsomt de kriterier som etter vanlig språkbruk karakteriserer den *politiske union*. Dette har da også fremstående talsmenn for Fellesmarkedet selv gitt uttrykk for flere ganger, og f. eks. i Fellesmarkedets parla-mentariske forsamling foregår det et politisk samarbeide på tvers av landegrensene.

Vesentlige områder av samfunnet berøres eller under-legges fellesorganenes bestemmelsesrett.

Ved siden av de rent handelspolitiske tiltak hvor bl. a. subsidiepolitikken problemer skal løses, skal også reglene koordineres innen sosialsektoren, innen lovgivningen, transportvesen, bankvesen og forsikring, skolebevis og andre fagbrev skal gjøres likeberettigede i medlemslandene osv. Det er dog ingen planer om en felles økonomisk poli-tikk for fellesmarkedlandene.

I november 1961 la president de Gaulle frem en særskilt plan for et utvidet politisk samarbeide mellom medlems-landene i Fellesmarkedet på regjeringsplanet.

En traktat om et slikt samarbeide må inngås særskilt av de land som er tilsluttet Fellesmarkedet gjennom Roma-traktaten. Fellesmarkedet vil ved vedtagelsen av en slik plan klart være en politisk union.

De Gaulle's plan gir uttrykk for det *konfederative* syn som innebærer et samarbeide mellom regjeringene, i mot-

setning til et *federativt* system hvor de enkelte stater samarbeider under felles regjering som f. eks. i USA.

Det franske forslag ble oversendt til de 6 land foruten at det behandles av en ekspertkomité som ble nedsatt av Fellesmarkedet i juli 1961.

I korthet går planen ut på:

1) Medlemslandene forplikter seg til å samordne sin utenrikspolitikk ved regelmessige møter mellom regjeringssjefene og utenriksministrene. Disse møter skal forberedes av et permanent sekretariat.

2) Medlemmene skal forplikte seg til å gi hverandre gjensidig hjelp om noen av dem angripes eller på annen måte kommer i fare.

3) Traktaten skal gjelde for ubegrenset tid og skal ikke kunne oppsies.

Med andre ord er det her tale om både en politisk union og et forsvarspolitisk samarbeide ut over det medlemslandene har i NATO.

Planen er mottatt med blandede reaksjoner i medlemslandene, men stort sett ser det ut som om den vil få tilslutning fra Tyskland, Italia og Nederland, mens Belgia har gitt uttrykk for uenighet. Av land utenfor området er det særlig i England oppstått strid om den franske planen. Tyskland har lagt frem en rekke endringsforslag til de Gaulle's traktatutkast.

Etter en nærmere gjennomgåelse av de 248 artikler i Roma-traktaten, slår det en hvor lite bestemmelser sier om hvilken karakter det ferdige Fellesmarkedet vil få. Det bærer kimen i seg til et sammensveiset forbund som vil omfatte nesten alle områder av samfunnslivet, såvel som til et forum hvor uenighet om midlene kan føre til en vedvarende splittelse som til sist kan sprengre organisasjonen.

Mulighetene for at området skal isolere seg fra resten av verden, bak den felles ytre tollmur er også til stede. Jo flere land som kommer med som medlemmer, eller blir tilknyttet i en eller annen form, jo mindre er faren for en slik isolering.

Den avtale USA har forhandlet med Fellesmarkedet om, tyder heller ikke på noen isoleringstendens.

Roma-traktaten angir tallrike virkemidler for å nå de mål som er satt og det institueres en rekke administrative, rådgivende og bestemmende fellesorganer. Faren for et storstilet byråkrati er tilstede, med den uelastisitet og tungroddhet som kjennetegner byråkratiet.

Tildels synes de vakre prinsipper om økt frihet, styrke og vekst å stå i motsetning til virkemidlene, som gjennom sentraldirigert koordinering og skarpe sanksjonsmidler skal nå traktatens mål.

Bortsett fra de særlige områder hvor traktaten gir omfattende regler (f.eks. jordbruk) inneholder Roma-traktaten rammeforpliktelser som legger hovedvekten på en *likestilling* mellom borgerne og mellom statene, og *ikke* på markedskreftenes frie spill, slik en del av den norske debatt har gitt uttrykk for.

Dette er formodentlig årsaken til at det i vårt land, i de andre EFTA-land og innen Fellesmarkedet selv, pågår en livlig meningsutveksling om hvorvidt Fellesmarkedet er *planøkonomisk eller liberalistisk* i sin legning.

Moderne sosialister ser her drømmen fullbyrdes om den plandirigerte verdensstat (om de da ikke som vår egen professor Frisch i Fellesmarkedet ser selveste Belsebub manifestere seg), og liberalistene og de konservative ser utvidelse av markedene, avskaffelse av restriksjoner og tollmurer, som en seier for frihandelsidéene.

Sannsynligvis har de begge like rett og begge like urett.

Fellesmarkedet inkorporerer begge disse sider av den tradisjonelle terminologiske grovoppdeling.

Fellesmarkedets mål er avskaffelse av restriksjoner og koordinering av den økonomiske politikk i videste forstand. For å nå disse mål er det i traktaten trukket opp retningslinjer og indisert virkemidler som krever en meget langsiktig og planmessig politikk.

Noen grenseoppgang mellom liberalisme og planøkonomi er det her ikke meningen å foreta. Men rent umiddelbart står det for forfatteren som om planøkonomi best kan karakteriseres som en dirigistisk økonomi, hvor samkjøringen skjer ut fra en *politisk* fordeling av ressursene, i motsetning til en samfunnsform som planlegger ressursfordelingen ut i fra overveiende økonomiske prinsipper med minst mulig politisk islett.

Hvorvidt Fellesmarkedet i sin endelige form vil få karakter av det ene eller det andre er det umulig å spå noe om. Om det i de land som Fellesmarkedet vil bestå av, finnes sterkere grobunn for en sosialistisk planøkonomi, vil Fellesmarkedet naturlig ta preg etter dette. Den økende tendens f. eks. i Fellesmarkedets parlamentariske forsamling til at de politiske grupper finner hverandre på tvers av landegrensene, indiserer i seg selv en *politisk utvikling* som vi ikke skal se bort i fra.

Overnasjonalitet og selvstendighet

Det overnasjonale moment i Roma-traktaten vurdert i forhold til vår selvstendighet, er et hovedmoment i vurderingen av et eventuelt norsk medlemskap.

I det følgende gjennomgås hva det ligger i dette be-

grep slik Roma-traktaten har bygget det opp. Dernest følger et avsnitt om forholdet til vår Grunnlov.

Overnasjonaliteten etter Roma-traktaten innebærer at organene, da særlig Ministerrådet, kan gi direktiver og fatte vedtak som direkte skal gjelde i medlemslandene, i en del tilfeller uten å gå veien om de enkelte lands parlamentariske organer.

I alle de europeiske land hvor det har vært på tale å innlede forhandlinger med Fellesmarkedet, har den samme innvending gått igjen, nemlig betenkeligheten ved å overføre den nasjonale myndighetsutøvelse fra de parlamentariske organer til «the faceless men in Brussels». Med dette uttrykk mener man da å overføre myndighetsutøvelsen til de utnevnte embetsmenn uten parlamentarisk ansvar for sine handlinger.

Det er en vesentlig innvending. Men man skal være oppmerksom på at også Fellesmarkedet har sin parlamentariske forsamling som gjennom et kvalifisert flertallsvedtak kan tvinge Kommisjonenens medlemmer til å gå av.

Og det er viktig å være oppmerksom på at selve forhandlingsmekanismen i Fellesmarkedets bestemmende organer er langt mer betryggende ordnet, enn hva veiet stemmerett med overvekt for de store nasjoner, umiddelbart skulle tilsi.

Det er også betegnende at det særlig var de mindre land (Be-Ne-Lux) som gikk inn for det system traktaten trekker opp. Reglene om kvalifisert flertall sikrer dessuten mot forhaling og trenering av sakene ved bruk av veto.

Ministerrådet, som det øverste bestemmende organ, må i viktige saker fatte sine vedtak med enstemmighet eller kvalifisert flertall, og i visse saker kreves et minsteantall stater for gyldig vedtak.

For at Ministerrådet skal kunne fatte vedtak med kvalifisert flertall, kreves det at det foreligger en innstilling i saken fra Kommissjonen.

Det innebærer at Ministerrådet må vedta, forkaste eller tilbakesende Kommissjonens innstillinger uten å kunne fra-vike dem. For å kunne endre Kommissjonens innstillinger kreves *enstemmighet* i Ministerrådet. Og i de saker Ministerrådet kan handle på egen hånd, kreves som regel enstemmighet, eller at det kvalifiserte flertall skal omfatte minst 4 stater av de nåværende 6. I de saker hvor det ikke kreves enstemmighet eller kvalifisert flertall, men bare vanlig flertall, har hvert land én stemme. Da vil antall stater være avgjørende.

Kommissjonen fatter sine vedtak ved vanlig flertall, og den kan tvinges til å gå av Forsamlingen med et 2/3 flertallsvedtak.

Representantene i Kommissjonen og Forsamlingen er ubundet av instruks fra sine lands regjeringer, og representerer ikke disse under forhandlingene. For Ministerrådets medlemmer gjelder at disse representerer landenes regjeringer og derfor vil gi uttrykk for sine lands syn i dette forum.

I den forhandlingsprosedyre som hittil har vært fulgt i Fellesmarkedet, er det tydelig at man forsøker å koordinere landenes interesser ved omfattende underhåndsdrøftelser før sakene legges frem til vedtagelse i de ansvarlige organer.

Ved opptagelse av nye medlemmer i Fellesmarkedet må en rekke bestemmelser i Roma-traktaten, deriblant avstemningsreglene, endres.

Det sparsomme erfaringsgrunnlag vi til nå har ervervet om Fellesmarkedet med hensyn til virkningene av den

overnasjonale myndighetsutøvelse overfor de enkelte medlemsland, er ikke meget å bygge på. Men det ser i allefall ut til at man der velger kompromissets vei istedet for å presse igjennom vedtakene i strid med nasjonale interesser.

Den samme erfaring har vi fra andre organisasjoner av mindre vidtgående karakter, men likevel med klar overnasjonal myndighet, som vårt land etter siste verdenskrig har vært medlem av.

Innen de enkelte stater skal de nasjonale myndigheter gi alle de regler og lover som trengs i staten, alene med den begrensning at disse regler ikke må diskriminere overfor andre staters borgere som oppholder seg i landet, eller motvirke markedets målsetning om fjernelse av restriksjoner på samhandelen.

Et vesentlig moment om Norge velger medlemskap i Fellesmarkedet, vil være at et slikt vedtak ifølge det fremlagte grunnforslag må fattes av Stortinget med et kvalifisert flertall på $\frac{2}{3}$, $\frac{4}{5}$ eller $\frac{5}{6}$ av Stortingets representanter, for å sikre en bredest mulig folkevilje bak den vei man velger.

Forholdet til Grunnloven

Den vesentlige innvending som foreligger mot et norsk medlemskap i Fellesmarkedet i forhold til vår Grunnlov er knyttet til Roma-traktatens art. 240 som lyder:

«Denne traktat er inngått for et ubegrenset ^{varighet} tidsrom.»

Bestemmelsen må i første rekke stilles opp mot Grunnlovens § 1 som lyder:

«Kongeriget Norge er et frit, selvstændigt, udeleligt og uafhændeligt Rige. Dets Regjeringsform er indskrænket og arvelig monarkisk.»

De bestemmelser som Roma-traktaten har for overnasjonalitet, ved at Ministerrådets beslutninger og direktiver skal gjelde direkte som lov i medlemslandene uten å gå veien om de enkelte nasjoners egne parlamentariske organer, gjør at bestemmelsen om uoppsigelighet i Roma-traktaten menes å stride mot Grunnlovens suverenitetsprinsipp.

Sammenhengen her er at siden Grunnloven ble vedtatt i 1814, er dens bestemmelser gjentatte ganger blitt revidert for å tilpasses utviklingen, samtidig som det gjennom statsrettslig fortolkning og sedvanep praksis har funnet sted en omvurdering og tilpasning av Grunnlovens enkelte bestemmelser, slik at man idag neppe kan få den fulle forståelse av *noen* enkeltbestemmelse i vår Grunnlov bare ved å lese dens bokstav.

Flere av disse endringer som vår Grunnlov har undergått siden 1814, ville vært klare forfatningsbrudd om ikke man hele tiden har handlet ut fra den vurdering at Grunnloven skal tolkes ut ifra det syn som rå i *samtiden*.

På de områder som her behandles går den alminnelige statsrettslære i dag i korthet ut på at det neppe er i strid med Grunnlovens § 1 om Norge slutter seg til internasjonale forbund selv om disse båndlegger vår nasjonale selvbestemmelsesrett både folkerettslig og internrettslig, såfremt de traktater vi inngår er godkjent av våre parlamentariske organer på den måte Grunnloven bestemmer, og såfremt hvert nytt Storting kan si opp traktaten med en oppsigelsesklausul inntatt i traktaten. Dertil må man legge til at den myndighet som delegeres (overføres) må være klart avgrenset, slik at den ikke gir en internasjonal myndighet generell kompetanse til å håndheve, og gjennomføre sine avgjørelser direkte i vårt land.

Disse vurderinger har da også ligget bak når vårt land i etterkrigstiden har sluttet seg til en rekke internasjonale organisasjoner, som f. eks.:

FN, NATO, OEEC, (nå OECD), EFTA, Det Europeiske Valutafond, Generalavtalen om tolltariffer og handel, EPU — den europeiske betalingsunion og Den Internasjonale Gjenreisningsbank.

Flere av disse organisasjoner har beslutningsmyndighet som binder vårt land folkerettslig og delvis internrettslig.

Når det gjelder uoppsigeligheten etter traktatens art. 240, bør det nevnes at FN-pakten ikke inneholder noen oppsigelsesklausul, og at vårt land tidligere har inngått en rekke traktater som i prinsippet har vært evigvarende.

Et enstemmig vedtak i Fellesmarkedets ministerråd må likeledes kunne oppløse forbundet, såvel som rådet med enstemmighet kan endre traktaten. Roma-traktaten har ingen sanksjonsmidler mot en ensidig utmeldelse fra en medlemsstats side. En uenighet om gjennomføringen av traktatens rammeforpliktelser vil også kunne føre til utmeldelser eller sprengning av Fellesmarkedet.

For å gjøre det konstitusjonelt mulig for Norge ved traktat å slutte seg til organisasjoner som har en videre beslutningsmyndighet enn tidligere har vært ansett forenlig med vår Grunnlov, satte stortingsrepresentantene Hans Offerdal (A), Alf Kjøs (H), Per Borthen (Sp), Erling Wikborg (Kr.F.) og Bent Røiseland (V) frem for forrige Storting forslag til ny § 93 i Grunnloven.

Forslaget som ble referert i Stortinget 29. september 1960, var fremsatt i 10 alternativer. Her gjengis det ene, de øvrige 9 alternativer angir varierende flertall hvormed beslutning skal fattes av Stortinget:

«For å sikre den internasjonale Fred og Sikkerhed eller fremme international Retsorden og Samarbeide kan Stortinget, med to Trediedels Flertal samtykke i at en international Sammenslutning som Norge er tilsluttet eller slutter sig til, paa et sagligt begrænset Omraade, skal kunne udøve Beføielser der efter denne Grundlov ellers tilligge Statens Myndigheder, dog ikke Beføielse til at forandre denne Grundlov. Naar Stortinget skal give sit Samtykke bør som ved Behandling af Grundlovsforslag, mindst to Trediedelev av dets Medlemmer være tilstede.

Bestemmelserne i denne Paragraph gjælder ikke ved Deltagelse i international Sammenslutning, hvis Beslutninger har alene ren folkeretslig Virkning for Norge.»

Et grunnlovsforslag skal etter Grunnlovens § 112 fremsettes på det første-, annet eller tredje ordentlige storting etter et valg, kunngjøres, og vedtas eller forkastes av det første, annet eller tredje ordentlige storting etter et nytt stortingsvalg, med $\frac{2}{3}$ flertall.

Dette forslag til ny § 93 ble fremsatt på forrige storting, og kan vedtas eller forkastes av det sittende storting, som antagelig vil behandle saken i løpet av februar d. å.

Det vesentlige å merke seg etter det fremsatte forslag til ny § 93, er at Stortinget i disse tilfeller skal fatte vedtak med kvalifisert flertall som for grunnlovsendringer, eller etter alternativene helt til $\frac{5}{6}$ flertall, altså med minst 125 av de 150 representanter.

Også andre bestemmelser i vår Grunnlov enn § 1 kan tenkes å bli berørt av et medlemskap i Fellesmarkedet. Det tenkes da f. eks. på Kongens traktat-myndighet etter § 26 i forhold til reglene om at handelsavtaler etter Roma-traktatens art. 114 skal sluttet av Ministerrådet.

Videre kan nevnes lovgivningsmyndigheten, og retten

til å pålegge skatter, toll og avgifter, og ta opp lån, — det som nå tilkommer Stortinget etter § 75.

Vedtagelsen av den nye § 93 til Grunnloven vil gjøre en tilslutning til Fellesmarkedet mulig i forhold til disse bestemmelser om de konstitusjonelle organer som er tillagt den avgjørende myndighet etter Grunnloven, i formen ratifiserer de beslutninger som fattes av Fellesmarkedets bestemmende organer.

Viktige næringer og vesentlige spørsmål

I avsnittene hvor det vurderes hvilke fordeler og vanskeligheter Norge står overfor om vi velger å stå utenfor, assosieres eller bli fullverdig medlem av Fellesmarkedet, er det gitt en del eksempler på hva de forskjellige alternativene innebærer for norsk næringsliv.

Her skal det trekkes frem en del flere momenter i tilknytning til viktige næringssektorer i vårt land.

Eksportnæringene

Vår utenrikshandel med landene i Fellesmarkedet og EFTA var i 1960 i mill. kr.:

Fellesmarkedet:	Eksport	Import
Belgia/Luxembourg	133.9	301.8
Frankrike	155.6	336.1
Italia	191.2	145.8
Nederland	234.8	521.6
Vest-Tyskland	<u>856.5</u>	<u>1.537.3</u>
I alt	1.572.0	2.842.6

Dersom Danmark og Storbritannia går med i Fellesmarkedet vil Norges eksport (÷ skip) for 1960 til Fellesmarkedet + de 2 land, være 3.376,2 mill. kr. av en total eksport på 5.994,6 mill. kr. (ekskl. skip) — eller 56,3 %.

EFTA:	Eksport	Import
Danmark	395.3	381.8
Sverige	714.3	982.3
Portugal	30.9	23.2
Storbritannia	<u>1.408.9</u>	<u>1.467.2</u>
Sveits	69.6	151.5
Østerrike	49.0	68.5
I alt	2.668.0	3.074.0

Bare til Storbritannia utgjør vår eksport (eksl. skip) 23,5 %.

For industrier som baserer sin produksjon på import vil fellestariffen føre til omkostningsforhøyelser og økning av prisene på en rekke forbruksvarer.

Foredlede varer rammes langt hardere av fellestariffen enn råvarer og halvfabrikata.

Den vesentlige del av vår økonomi vil møte de høyere tollsatser i den fellestariff som Fellesmarkedet nå bygger opp. Disse forhøyelser er beregnet til fra 200—500 mill. kr. Det er hevdet at disse tollforhøyelser vil kunne oppveies ved f. eks. eksportsubsidier. Det er en ren statistisk betraktning som ikke holder.

Mot det integrerte handelsområde som Fellesmarkedet vil bli, vil vår eksport om vi står utenfor, møte den stadig økende konkurranse i form av større produksjonsenheter og serier, billigere produksjon, og en tendens til å gjøre markedet selvforsynt gjennom intern markedsdeling i et

samarbeidet bedriftsliv på tvers av landegrensene innen området.

Dette vil kunne føre til at vesentlige deler av norsk eksport helt eller delvis vil bli avskåret fra våre viktigste eksportmarkeder.

I tillegg vil Fellesmarkedets egen, stadig økende produksjon true de av våre eksportmarkeder som ligger utenfor området.

Som alternativ til våre markeder i Europa, har man pekt på mulighetene for en økt handel med utviklingslandene og Østblokken. Utviklingslandene vil i de nærmeste ti år neppe nå en velstandsnivå som gir våre foredlede eksportvarer den nødvendige avsetning. Politiske vanskeligheter i disse land har også spilt betydelig rolle. De handelsavtaler vi til nå har hatt med Østblokklandene har vært preget av betalings- og avsetningsvanskeligheter for våre varer og de varer vi har vært nødt til å ta i bytte.

Hjemmeindustrien

Ser vi på vår hjemmeindustri, så fryktes det at denne vil møte konkurransevanskeligheter i Fellesmarkedet. Det er viktig i den forbindelse å være klar over at fra 1949 til 1960 har hjemmeindustrien hatt en stigning i sin total-eksport på hele 580 % eller fra 140 mill. kr. til ca. 950 mill. kr., mot en stigning i de tradisjonelle eksportgrener (ekskl. skip og hvalolje) i samme tidsrom på ca. 160 %, eller fra 1750 mill. kr. til 4 600 mill. kr.

Med hensyn til bedriftstørrelsen i vår hjemmeindustri, er denne ikke gunstig for Norge sammenlignet med andre land, basert som den er på tildels små, lokale markeder.

Ifølge den siste offentlige industristatistikk (1957) hadde vi her i landet ca. 20 000 bedrifter i industrien.

Høyest 1000 bedrifter har 50 og flere sysselsatte
d.v.s.: 5%

Av disse 20 000 var 11 000, eller nærmere 60 %, bedrifter som gjennomsnittlig hadde under 5 sysselsatte. Over 19 000 av de 20 000 hadde under 50 sysselsatte, d.v.s. ca. 95 %.

Hjemmeindustrien har omlag 70 % av industriens samlede bearbeidelsesverdi og bare 12—14 % av den samlede vareeksport. Når det gjelder sysselsettingen, ligger hjemmeindustriens andel på hele 80 % av industriens totale sysselsetting.

Småbedriftsforholdene og den begrensede kapitaltilgang, lave egenkapitalprosent og høye skatter, vil stille småindustrien overfor en skarpere og utvilsomt farligere konkurranse som må tvinge frem gunstigere skatte- og avskrivningsregler for disse bedrifter. (Se skrift nr. 6 i denne serie: «Skatter, velstand og konkurranseevne.»)

Intern varehandel

I de senere år har det skjedd en meget rask ekspansjon i norsk varehandel. Det gjelder både utbygning og tilpassning til nye bedriftsformer og sammenslåing av mindre enheter i privat og kooperativ dagligvarehandel.

Det man innen denne sektor frykter ved et medlemskap i Fellesmarkedet er oppkjøp av norske forretninger, etablering fra utenlandske kjedekonserner, eller nye konkurranseformer i handel og reklame, som norske forretninger ikke vil kunne møte på grunn av sine begrensede kapitalressurser.

Det må antas at vi vil kunne opprettholde de interne regler for forretningsetablering som vi har idag, f. eks. handelsbrevordninger, så langt disse bestemmelser ikke diskriminerer mot utlendinger. (Se også avsnitt om etableringsrett).

Med hensyn til innpass av utenlandske kjedekonserner så vil vårt forholdsvis spredt befolkede land, og den skarpe konkurranse som allerede rår i norsk dagligvarehandel, være det beste vern mot utenlandske kjeder.

Avansesatsene for norske kjøpmenn er dertil så langt nedpresset på forhånd, at fortjenestemarginen ikke kan virke særlig lokkende for utenlandske konserner. (Mer om disse forhold i skrift nr. 7 i denne serien: «Norsk pris- og konkurranseregulering», hvor det også er gitt eksempel på hva dette har betydd for egenkapitalutviklingen i norske bedrifter.)

Prislovens bestemmelser om urimelig pris, og registrering og kontroll av storbedrifter vil virke i samme retning.

I konkurransesektoren vil norsk lovgivning om utilbørlig konkurranse, — utsalg og reklame (Konkurranseloven av 1922) gjelde også mot utlendinger som vil drive forretning her i landet.

Noe annerledes kan det stille seg med de uttalelser som næringslivets responsutvalg avgir (Norges Handelsstands 50-mannsutvalg, Industriforbundets konkurranseutvalg og Oslo Salgs- og reklameforenings 10-mannsutvalg).

Disse utvalg behandler og avgir uttalelser om klager fra næringsdrivende rettet mot konkurrenter.

Utvalgene har ikke domsmyndighet, men svært langt på vei retter partene seg etter de avgjørelser utvalgene avgir.

Gjennom sine uttalelser i de tilfeller som faller inn under Konkurranseloven av 1922 har utvalgene bygget opp en praksis som delvis favner videre enn Konkurranseloven gjør. Med andre ord, utvalgene har bygget ut en konkurrans-etikk som er strengere enn lovens, og som de næringsdrivende her i landet har følt seg bundet av.

Innen dette felt kan det tenkes at et medlemskap i Fellesmarkedet kan endre forholdene.

Det kan tenkes at utlendinger som etablerer forretning her i landet, og som er vant til ganske andre reklame- og handelsmetoder, vil stille seg uforstående til et utvalgs vurdering av utilbørligheten. Dette særlig om denne utilbørlighet ikke rammes av loven, men er et uttrykk for de etiske prinsipper utvalget gjennom sin praksis har lagt til grunn.

Roma-traktaten inneholder ikke særlige avsnitt om den interne varehandel, bortsett fra at avsnittet om konkurranseregler kan tenkes å få betydning. Det antas at de nasjonale regler vi har om konkurransen i vår Konkurranselov og i Prisloven er strengere enn de regler Roma-traktatens rammeforpliktelse trekker opp på dette området. Dermed vil disse regler ikke få særlig betydning for den innenlandske konkurranse i vårt land.

Konkurransereguleringer

Som nevnt tidligere i dette skrift er norske bedrifter gjennomgående små, kapitaltilgangen dårlig og skattereglene ugunstige.

Man kan legge til at konkurransereguleringene overfor næringslivet er strengere her i landet enn i andre vest-europeiske land.

Fellesmarkedets regler om konkurransereguleringer er trukket opp i traktatens artikkel 85—90.

I tillegg til disse skal Kommisjonen og Ministerrådet utarbeide og vedta gjennomføringsregler og regler som fyller ut bestemmelsene i Roma-traktaten.

Artikkel 85—90 tar særlig sikte på å regulere stor-

bedriftenes prisavtaler om disse hindrer, begrenser eller forrykker konkurransevilkårene innen Fellesmarkedet.

Forbudt er avtaler som fastsetter innkjøps- eller ut-salgspriser, og avtaler som begrenser eller fører til kontroll med produksjon, investeringer eller den tekniske utvikling, — eller fastsetter ulike betingelser for lik ytelse. Dessuten forbys uvanlig koblingssalg.

Forbudet etter artikkel 85 skal gjelde direkte i alle medlemsstater. For unntakene som gjelder avtaler og samarbeide som fører til rasjonalisering og spesialisering, gjelder at disse skal godkjennes av Kommisjonen.

Selv ikke rene prisavtaler skal med andre ord forbys såfremt de ikke forrykker konkurransevilkårene i Fellesmarkedet. Nasjonal avtalevirksomhet vil dermed som regel være tillatt.

I prinsippet har man valgt forbudslinjen mot uheldig avtalevirksomhet, i stedet for inngrep mot de enkelte, skadelige avtaler. Men forbudsbestemmelsene begrenser seg til prisavtaler som er av den størrelsesorden og betydning at de berører konkurranseforholdene innen Fellesmarkedet. Unntakene er også mange.

Årsaken til denne forsiktighet i formuleringen (som i realiteten overlater til de bestemmende organer i Fellesmarkedet å avgjøre hvilke konkurransereguleringer som skal tillates eller forbys) — skyldes den uenighet som hersket mellom de 6 om hvilke regler man skulle legge til grunn.

Tyskland har forholdsvis streng antitrustlovgivning. Frankrike, Belgia, Nederland og særlig Italia har forholdsvis ferre og mildere bestemmelser, og følger i prinsippet inngreps- og kontroll-linjen mot utglidning, istedenfor en generell forbudslinje.

Det er verdt å merke seg at Belgia i 1960 fikk en ny kartell-lov som baserer seg på kontroll-linjen.

Kommisjonens forslag om kontroll med konkurranse-reguleringer i Fellesmarkedet, et forslag som fulgte den strenge forbudslinje i det tyske system, har møtt sterk motstand fra de land som følger inngrepsslinjen. Kommisjonen har heller ikke fått igjennom sitt forslag om en generell registreringsordning for alle avtaler, med unntak for avtaler om bruttopriser, lisens- og eksklusivavtaler mellom høyst to bedrifter.

Det er kjent at det føres et avtaleregister i Fellesmarkedets administrasjon særlig for bedriftsavtaler på tvers av landegrensene, et felt hvor det har funnet sted meget sterk økning i den tid Fellesmarkedet har vært i funksjon. Bl. a. kan det nevnes at det tyske Bundeskartellamt som beskjeftiger 250 personer og flere elektroniske apparater, i løpet av de siste 3 år har registrert hele 270 000 avtaler innen Fellesmarkedet.

Med hensyn til konserndannelse, fusjoner og finansielle forbindelser mellom bedrifter, så tillates disse etter Roma-traktaten.

Det system som her er trukket opp, kan stilles i relasjon til det generelle forbud Norge fikk i 1957 mot vertikale avtaler og i 1960 mot horisontale avtaler mellom bedrifter, foruten den omfattende reguleringsadgang myndighetene har etter Prisloven av 1953.

Den generelle forbudslinje mot prisavtaler mellom norske bedrifter med adgang for myndighetene til å gripe inn selv mot organisasjonenes veiledningsvirksomhet, med svært få muligheter til dispensasjon, gjør at norsk konkurranseregulering idag står i en særstilling i Vest-Europa.

Da disse bestemmelser (forbudet mot horisontale prisavtaler) ble gitt, protesterte samtlige av de større næringsorganisasjoner ut i fra den vurdering at et slikt generelt forbud ville bryte opp samarbeidet i næringslivet, hemme de pågående rasjonaliserings- og samarbeidstiltak, og stille Norge i en særstilling i Vest-Europa. Det ble pekt på at myndighetene gjennom Prisloven og prismyndighetens avtaleregister kunne gripe inn mot alle skadelige avtaler. Det ble videre hevdet at det var betenkelig å overlate vurderingen av en avtales samfunnsgagnlige virkninger til de teoretisk utdannede funksjonærer hos prismyndighetene, og det enda før avtalen i praksis hadde vist sine skadelige eller gavnlige virkninger.

Med den bedriftsstruktur vårt land har, med bedrifter som i internasjonal målestokk gjennomgående er svært små, vil en streng praktisering på det nasjonale plan av de regler vi har, kunne føre til at norsk næringsliv blir unødvendig hardt rammet når grensene åpnes for våre utenlandske konkurrenter. (Mer om disse spørsmål i skrift nr. 7 i denne serie «Norsk pris- og konkurranseregulering».)

Etableringsrett og konsesjon

Innen området etableringsrett er det i Fellesmarkedet lagt fram en plan for avvikling av restriksjonene som stiller opp et tidsskjema for forskjellige næringer.

Oversikt over planen er gjengitt i avsnittet om utviklingen på grunnlag av Roma-traktaten, annet sted i dette skrift.

De vesentlige områder hvor frykten for utenlandsk etablering er kommet til uttrykk her i landet, er adgangen for utlendinger til å kjøpe jord, skog, kraftkilder, strandstrekninger, drive handel og etablere bedrift.

For handel (unntatt detaljhandel) og industri skal restriksjoner etter den fremlagte plan avskaffes innen utgangen av 1963, for detaljhandelen innen utgangen av 1965, for jordbruk, skogbruk og fiskerett i innenlandsk farvann, med visse unntak innen utgangen av 1969.

Vår konsesjonslovgivning kan man grovt dele i 2 deler: de lover som krever konsesjon bare for utlendinger, og de lover som krever konsesjon for alle unntatt stat og kommune.

For tiden er konsesjonslovgivningen til revisjon og konsesjonslov-komiteén har i sin innstilling gått inn for å likestille inn- og utlendinger, bortsett fra visse områder innen bergverk og ervervelse av fast eiendom.

Roma-traktatens regler om etablering går ut på å likestille utlendinger og innlendinger. Derfor vil norsk konsesjonslovgivning som krever konsesjon for alle unntatt stat og kommune, kunne opprettholdes fullt ut ved et norsk medlemskap i Fellesmarkedet.

En omlegning av vår nåværende konsesjonslovgivning på en måte som likestiller utlendinger og innlendinger, men krever konsesjon av alle uten stat og kommune hvor viktige næringsinteresser er berørt, vil være tillatt. For særdeles viktige områder kan det pekes på veien om en utbygning av statens eller kommunenes forkjøpsrett, slik eksempelvis kommunene nå har adgang til ved kjøp og salg av dyrket mark, skog, fjellstrekninger m.v. på visse betingelser. Men en slik løsning åpner tydelige farer for en sterkere sosialisering av produksjonsmidlene.

Det må likeledes antas at en lovgivning som forbeholder visse interesser for *yrkesutøver* innen næringen eller setter bestemte krav til yrkesutøver, f. eks. praksis, utdanning o.l., fortsatt kan opprettholdes, eventuelt utbygges.

Slike bestemmelser har vi f. eks. i fiskerisektoren, jordbruk og innen handelsnæringen.

På de områder hvor det kreves bestemt praksis eller utdannelse, vil det skje en koordinering og likestilling mellom medlemslandenes forskjellige utdannelser og fagbrev. Likeledes vil bestemmelser som fastsetter en bestemt bruksmåte kunne opprettholdes (f. eks. reglene i Jordloven om at dyrket mark uten i visse spesielle tilfeller ikke kan tilplantes med skog).

Det er mer tvilsomt om bostedsbestemmelser for næringsutøvelse kan opprettholdes. Antagelig vil en kunne kreve etablering på norsk jord av alle som vil drive næring, men antagelig ikke bestemmelser om en bestemt oppholdstid her i landet før næring kan drives.

Reglene i konsesjonslovgivningen om hjemfallsrett og forkjøpsrett for staten og kommunene må kunne opprettholdes i Fellesmarkedet.

Man skal under vurderingen av farene ved utenlandsk bedriftsetablering, næringsutøvelse eller oppkjøp av norsk jord, være oppmerksom på at disse interesser i stor utstrekning allerede sitter på norske næringsutøveres hender og ikke vil være til salgs. Det gjelder skog, vassdrag, mineraler og dyrket jord. Det er i seg selv en hindring for de «veldige kapitalinteresser fra utlandet», som har vært nevnt.

M.h.t. faren for oppkjøp av våre naturherligheter bør man være oppmerksom på at Roma-traktaten og de fremlagte planer i første rekke sikter på etableringsfrigjørelse for *næringsutøvelse*.

Vi har idag ingen konsesjonslover for norske statsborgeres adgang til å erverve vanlige fjellstrekninger med

elv og vann på inntil 1000 da. (eller inntil 200 da. i de kommuner som har fått nedsatt konsesjonsgrense).

Skjer ervervelse av slike arealer i *næringsutøvelse*, må utlendinger stilles likt med norske borgere.

Noe *krav* på konsesjon har ingen. Det vil til enhver tid være opp til myndighetene å bestemme hvem som skal få konsesjon, såvel som konsesjon kan nektes når almene hensyn tilsier det. (F. eks. at visse områder skal benyttes til jordbruk, skogbruk, eller at grunneiere skal være aktive bønder, skogbrukere osv.)

Konsesjon vil for fremtiden også kunne nektes om kjøpet gjøres i spekulasjonshensikt, eller er ren pengeplasering.

De deler av vår konsesjonslovgivning som vi kan opprettholde, eventuelt videreutbygge, og de krav vår øvrige lovgivning stiller til næringsutøvere her i landet, synes å gi et godt vern for våre interesser. At våre konsesjonslover er av forholdsvis høy alder (30—50 år), styrker våre krav om å opprettholde denne lovgivning i fremtiden.

En viss fare som man bør være oppmerksom på, ligger i at store utenlandske produsenter innen de sektorer hvor vi har fordeler ved billig kraft og råstoffer (særlig treforedling, ferrolegeringer og aluminium) — kan være interessert i å styrke sin egen råvareforsyning gjennom oppkjøp av bedrifter eller råstoffkilder her i landet. For bedriftsoppkjøp direkte eller gjennom aksjekjøp vil vår aksjelovgivning og vedtektsbestemmelser f. eks. om godkjenning av styret for aksjetransport og stemmerett, være et kontrollmiddel mot utenlandsk dominanse.

Arbeidskraften

Spørsmålene innen dette området har nær tilknytning

til de foran behandlede regler om etableringsrett hvor det er nevnt at de nasjonale regler for yrkeskrav kan opprettholdes, og virke hindrende for utenlandske næringsdrivende.

For arbeidskraften forøvrig er det blitt reist en rekke spørsmål av viktighet:

Vil landet bli oversvømmet med billig arbeidskraft?

Vil norske lønninger og sosiale ytelser synke?

Vil vi få arbeidsløshet i stor stil? Osv.

I de foregående avsnitt om de faremomenter norsk økonomi står overfor om vi velger å stå utenfor, assosieres eller å gå inn som fullverdig medlem av Fellesmarkedet, — har vår gjennomgåelse forsøkt å påvise at faremomentene ved å stå utenfor eller bare assosieres, er meget store.

Indirekte svares det da også på spørsmålet om arbeidsløshet, idet de norske bedrifter som vil bli rammet av den ytre felles tollmur som EEC bygger opp, kan bli nødt til å innskrenke eller stanse hele eller deler av sin produksjon.

Etter vår vurdering er farene for en slik innskrenkning, *større* ved alternativene å stå utenfor eller assosieres, enn ved fullt medlemskap på tross av den økende konkurranse vi da vil møte.

Det er umulig å beregne hvor mange av våre arbeidsplasser det er som trues under de forskjellige alternativer, men det skal her skisseres opp hvilke planer Fellesmarkedet har på disse områder og foretas en kort vurdering av hva disse planer innebærer for vårt land.

Kommisjonen har lagt frem en plan for avskaffelse av restriksjoner på arbeidskraften, gjengitt under avsnittet om utviklingen på grunnlag av Roma-traktaten annet sted i dette skrift.

I korthet går den ut på at restriksjonene skal avskaffes i 3 etapper. Tidsfrist er ikke satt.

I 1. etappe skal hvert land kunne beholde nasjonale restriksjoner, i 2. etappe skal disse avskaffes, hvor dette ikke alvorlig berører levestandarden eller beskjeftigelsen i landet, og ved utgangen av 3. etappe skal alle restriksjoner fjernes.

Det er viktig å være oppmerksom på at traktat og planen ikke snakker om fritt arbeidsmarked, men fri bevegelse når arbeidstakeren *er sikret* et arbeide i det nye land.

Å avskaffe restriksjonene på dette området har det vært vanskelig å bli enige om innen Fellesmarkedet.

Det har hersket tildels store forskjeller, med bl. a. arbeidskraftmangelen i Tyskland, Nederland, Luxembourg og et visst overskudd særlig i Italia.

Gjennom omfattende omskoleringstiltak har bl. a. Tyskland satsset på utnyttelse av det italienske overskudd for bruk i tyske bedrifter.

For gjennomføring av det frie arbeidsmarked er det vedtatt egne planer, hvor det bl. a. heter at arbeidere fra et land kan søke arbeid i et annet såfremt en stilling der har vært lyst ledig i 3 uker og ingen søker fra landet har meldt seg.

Den samme frykt for oversvømmelse av arbeidskraft fra overskuddslandene har tidligere kommet til uttrykk også innen Fellesmarkedet. Det gjelder særlig overskuddsarbeidskraften fra Italia. Utviklingen har gjort denne frykt ubegrunnet. Forholdet er nemlig nå at grunnet den sterke økonomiske ekspansjon i Fellesmarkedet, er arbeidskraft blitt mangelvare i hele området.

Bedriftsdelegasjoner fra flere land som har vært i Italia

for å skaffe arbeidskraft, har ikke klart å få nok folk og har vært nødt til å importere arbeidskraft fra land utenfor Fellesmarkedet.

Italienske arbeidsgivere har avertert i vest-europeiske aviser for å få faglært arbeidskraft tilbake, og byr denne arbeidskraft høyere lønninger enn de har i de land de arbeider.

Sysselsetningen innen Fellesmarkedet steg fra 1959 til 1960 med 3,1 % hvorav 2 % i Italia. Kjøpekraften for industriarbeidere i området steg i samme tidsrom med 8 % i Nederland, 6 % i Vest-Tyskland, 3—5 % i Frankrike, og fra 3—4 % i de øvrige land.

Det foregår en utvikling innen området mot kortere arbeidstid.

Frankrike gjennomførte 40-timers uke alt før krigen, med overtidsbetaling for arbeidstid utover dette, og i vedlegg til Roma-traktaten er en tilnærming til Frankrike på dette punkt intatt som mål innen overgangsperiodens 1. etappe (1961), men ennå ikke gjennomført.

Geografisk vil Norge ligge lengst fra Fellesmarkedet av samtlige medlemsland. Noen flom av utenlandsk arbeidskraft kan vanskelig tenkes. Andre forhold som språk, klima, boligmangel, arbeidskraftens stedbundethet osv. vil virke hindrende for immigrasjon.

På den annen side foreligger det i Norge en etterspørselsituasjon, særlig etter faglært arbeidskraft, noe som i seg selv skulle oppmuntre utenlandske fagarbeidere å søke hit, og dermed avhjelpe den mangel som foreligger innen visse sektorer.

Med hensyn til lønnsnivået, ligger det i Norge, Danmark og Sverige høyere enn i de nåværende 6 medlemsland i Fellesmarkedet.

En dansk undersøkelse av reallønnen i 1960 for mannlige arbeidere uten forsørgelsesbyrder med det danske lønnsnivå satt til 100, viser et lønnsnivå i Fellesmarkedet på fra 39—82, med Italia lavest, Vest-Tyskland høyest. I flere av Fellesmarkedlandene ytes familiebidrag til lønnen. For arbeider med 2 barn og det danske nivå satt til 100, viser den samme undersøkelse indeksvariasjoner fra 50—90, med Italia lavest, Belgia høyest av Fellesmarkedlandene.

Jordbruk

Norsk jordbrukspolitikk kjennetegnes ved en streng markedsregulering, kunstig prisfastsetting, og omfattende subsidieordninger.

For de norske markedsreguleringsordninger henvises til skrift nr. 4 i denne serie: «Salgssamvirket i jordbruket».

I Fellesmarkedet er det lite som er endelig vedtatt om jordbruket, men både Roma-traktaten og de forskjellige planer som er fremlagt (særlig Mansholt-planen) bygger på utstrakt markedsregulering via overnasjonale fellesorganer og koordinering av de nasjonale markedsorganisasjoner. Bl. a. skal subsidieordninger tillates innen en rekke felter av jordbruket.

Det henvises til oversikten over utviklingen innen dette området under gjennomgåelsen av Roma-traktaten.

Av særlig betydning er at treforedlingsprodukter faller utenfor særreglene for jordbruk, men at fiskeriprodukter grupperes under jordbruk.

Etter vedtak i Ministerrådet i desember 1960 ble målet for den felles jordbrukspolitikk formulert slik:*)

*) Gjengitt fra Frihandelsutvalgets innstilling.

- «1. Landbruksnæringen må utvikle seg i takt med de andre næringer.
2. En felles landbrukspolitikk skal innebære fri omsetning av landbruksvarer innen Fellesmarkedet på vilkår analoge med dem som hersker på et nasjonalt marked.
3. Den felles landbrukspolitikk skal utvikles gradvis, og det skal tas hensyn til Fellesskapets generelle økonomiske og sosiale utvikling.
4. Den felles landbrukspolitikk skal føre til oppfyllelse av målsettingen i traktatens art. 39 og det skal være nøye forbindelse mellom politikk for strukturforbedring, omsetning og handel.
5. Den felles landbrukspolitikk skal sikre landbruksprodusentene samme garanti for sysselsetting og levestandard som de har fått ved den nasjonale politikk.
6. Fellesskapets handelspolitikk for intra CEE handel skal sikre fordelene ved det større marked og beskytte mot konkurranse fra tredje land, samtidig med at de nødvendige handelsforbindelser med tredje land opprettholdes.
7. Det skal skapes et felles prisnivå for landbruksvarer.
8. En felles politikk for intra CEE handel skal føre til likevekt mellom tilbud og etterspørsel, innbefattet eksport og import, og sikre en rimelig inntekt for yrkesbefolkningen i landbruket.
9. De ulike konkurransevilkår som følger av forskjellig landbrukspolitikk, må utjevnes i fellesskap.
10. Strukturforbedringstiltak bør koordineres.»

Prinsippvedtakene er delvis motstridende idet det legges vekt på fri omsetning av jordbruksprodukter på den ene side, og en streng markedsregulering på den annen.

Produksjonsprisene innen området skal være ens, bortsett fra de variasjoner som skyldes transportomkostninger, spesielle tiltak for særområder osv.

For våre jordbruksprodukter ligger produsentprisen i Norge over gjennomsnittet i Fellesmarkedet, særlig for korn, melk, kjøtt, fleisk, egg og foredlede produkter basert på poteter og grønnsaker.

På den annen side ligger våre jordbruksprodukter kvalitetsmessig meget godt an i konkurranse med kontinentet.

Særlig utsatt ved et fullt medlemskap vil vår tidlige produksjon av grønnsaker og vår fruktproduksjon være.

Våre gjennomgående små bruk vil kunne få vanskeligheter om importen frigjøres. I den forbindelse pekes det på nødvendigheten av en realisering av de planer for strukturrasjonalisering som er fremlagt bl. a. av Eskelandskomitéen og Studieselskapet Samfunn og Næringsliv.

Under forhandlingene med Fellesmarkedet må Norge sikre seg særvilkår for jordbruket.

Frihandelsutvalget har foreslått følgende 4 retningslinjer for disse særordninger for vårt jordbruk:

- «1. Fortsatt ha varig adgang til bl. a. ved tilskudd via statsbudsjettet å sikre jordbruket et inntektsnivå som samsvarer med det vanlige i landet.
2. Minsteprisordninger for importen fra Fellesmarkedet for varer i produksjonsgrener der tilskudsformen vanskelig kan gjennomføres — f. eks. på hagebruksprodukter.
3. En strukturrasjonalisering i jordbruket må ta lang tid. Komisjonens forslag om at overgangstiden skal være slutt i løpet av 1967, kan ikke være realistisk.
4. Fortsatte reguleringer for etableringsretten i jord- og skogbruk og bedre de strukturelle og arbeidsmessige forhold i våre bygder.»

I den overgangsperiode vi eventuelt vil få, må det gjennomføres en omfattende rasjonalisering av vårt jordbruk med en kritisk gjennomgåelse og revidering av de mange støtteordninger innen denne sektor, skal norsk jordbruk klare omstillingen som Fellesmarkedet vil føre med seg.

Skogbruk

Treforedlingsprodukter utgjør en vesentlig del av vår

eksport og denne sektors problemer er stort sett de samme vis á vis Fellesmarkedet som våre andre viktige eksportnæringer. Skogindustriens eksport utgjør $\frac{1}{5}$ av vår totale vareeksport, for 1960 ca. 1260 mill. kr., hvorav 70 % eller ca. 900 mill. kr., gikk til Vest-Europa.

Utenfor Fellesmarkedet vil denne eksport møte de høyere tollsatser i fellestariffen og dermed svekkes nærin- gens konkurranseevne og forsterkes de avsetningsvanske- ligheter vår treforedlingsproduksjon har hatt i det siste.

Man skal heller ikke være blind for at vår treforedlings- industri om vi blir medlem, vil få et meget betydningsfullt forsprang i konkurransen med treforedlingseksport fra de land som bare assosieres til området (Sverige, Østerrike og eventuelt Finland) og i tillegg treforedlingseksporten fra Canada og Nord-Amerika.

Spesielt kan nevnes at etter foretatte beregninger, går Fellesmarkedets årlige forbruksøkning av papir opp i et kvantum som tilsvarende den norske årsproduksjon.

Samtidig bør det nevnes at vår skogindustri i årene fremover vil få et betraktelig hardere konkurransemiljø, bl. a. fordi vekstraten for skogbruket i afrikanske og asia- tiske land er en helt annen enn vår, og fordi nye metoder gjør det mulig å fremstille treforedlingsprodukter av disse tresorter av kvaliteter som er tilnærmet de norske. Dersom disse land vil bli assosiert til Fellesmarkedet, vil det være av vesentlig betydning for denne viktige sektor at vårt lands næringsliv får en sterkere tilknytning til området.

Fiske

I Fellesmarkedet er det ikke lagt frem konkrete planer for koordinering av fiskerinæringene. Omsetning av fisk

og fiskeprodukter behandles etter Roma-traktaten under jordbrukssektoren (art. 38). Det må derfor forutsettes etablert markedsorganisasjoner også for fiskeriene. For denne næring vil etableringsretten få betydning for Norge, med hensyn til reglene for fiske innen vår fiskerigrense, og etablering av utenlandske fiskere i Norge.

Norske fiskeriinteresser er beskyttet gjennom lover som gir nordmenn og innvånere av riket rett til å drive fiske, foreta tilvirkning, pakning eller omlasting av fisk innen vår fiskerigrense.

Det er ikke tillatt for norske fiskere å bruke utenlandsk eide fartøyer eller redskap, og vi har forbud mot at det er flere utenlandske fiskere enn nordmenn på fiskefartøylene.

Det er etablert konsesjon for trålfiske for norske fiskere. Disse har imidlertid lov til å fiske utenfor 4-mils grensen. I Trålerloven settes det videre forbud mot ilandføring av fisk eller fiskeprodukter av fisk fanget med bunntål i Norge.

Vi har et båtregister for alle fartøyer som skal brukes i fisket, og bestemmelser om at ingen kan få eiendomsrett til fiskefartøyer som er innført i merkeregisteret, uten tilatelse fra departementet.

Etter Råfiskloven er det hjemmel til å pålegge at all levende eller fersk fisk skal omsettes gjennom fiskesalgs-lagene.

Fiskeeksportloven gir hjemmel for å bestemme at all eksport av fisk og fiskeprodukter bare skal kunne skje gjennom godkjente eksportører.

Ved lov av 23. mai 1961 ble Norges fiskerigrense utvidet fra 4 til 6 nautiske mil fra 1. april 1961, og ytterligere

til 12 nautiske mil fra 1. september 1961. I området 6—12 nautiske mil er det gitt adgang inntil videre for britiske, danske og svenske trålere å fiske i visse områder.

Bestemmelser nevnt i det foregående som diskriminerer mot utlending må omlegges. Som det er sagt i avsnittet om etablering, kan vi formodentlig opprettholde regler om at utlending som vil drive fiske i Norge må ha fast opphold her i landet, samtidig som det kan kreves at selskaper må være registrert her i landet. Men vi vil antagelig ikke kunne opprettholde bestemmelser som setter krav om bestemt oppholdstid før fiske kan drives. Bestemmelser som forbeholder fiskeretten til aktive fiskere kan opprettholdes.

Faremomentene som er nærliggende ved frigjøring av etableringsretten innen dette området er at fiskeforekomstene i norske farvann vil bli overbeskattet i en grad som vil senke lønnsomheten i næringen.

Regler som garanterer minstelott for fiskere må gjøres lik for innlending og utlending som får adgang til å drive fiske innen vår fiskerigrense.

Etablering av nye fiskeforedlingsbedrifter langs kysten, vil tilføre disse distriktene kapital og nye arbeidsplasser. Det må merkes at andre land, særlig England og Tyskland, har bygge ut en meget moderne trålerflåte som kan bli alvorlige konkurrenter for norske fiskere som ikke har hatt kapitalmuligheter til å gjøre det samme.

Under drøftelsene med Fellesmarkedet må Norge sikre brukbare overgangsordninger for denne næring.

Står vi utenfor Fellesmarkedet vil vår fiskeeksport møte tollsatsene i fellestariffen.

For fiskeriprodukter som står på den såkalte G-liste, går tollsatsene f. eks. opp til 18 % for frossen fiskefilét, og for hermetiske fiskeprodukter 23—25 %. Første etappe

i gjennomføringen av fellestariffens satser for fiskeprodukter skal tre i kraft 1/1 1962.

Vest-Europa avtok i 1960 86 % av vår totaleksport av fersk fisk og 86 % av vår sildemeleksport, 47 % av vår frossenfilét, 33 % av vår eksport av fersk og frossen sild, 27 % av saltsildeeksporten, 26 % av tørrfiskeeksporten, 25 % av hermetikkeeksporten, og 16 % av klippfiskeeksporten. Totalt tok Vest-Europa ca. 50 %, eller for ca. 450 mill. kr. av vår fiskeeksport, derav det nåværende Fellesmarked noe over 20 %. Våre største avtakere i området idag er Italia og Vest-Tyskland.

Fellesmarkedet er idag et underskuddsområde for fisk. Dette er grunnen til at felles markedsreguleringstiltak ikke er umiddelbart på trappene for disse produkter.

Det vil være av vesentlig betydning om Norge kan være med å utforme Fellesmarkedets regler for denne sektor.

Ved drøftelsene med Fellesmarkedet må det forhandles om våre etablerings- og konsesjonsregler.

Kapital

Kapitalbevegelsen innen Fellesmarkedet skal frigjøres i løpet av overgangstiden (frem til 1970) i medhold av traktaten og etter en plan vedtatt av Ministerrådet 11. mai 1960, som trådte i kraft 12. august samme år.

Den omfatter 4 kategorier:

1. Korte og mellomlange kreditter i varehandelen og tjenesteytelser, direkte investeringer, personlige kapitaloverførsler og betaling ifølge forsikringsavtaler.
2. Kjøp og salg av børsnoterte verdipapirer.
3. Kjøp og salg av ikke børsnoterte papirer, utenlandske

bedrifters låneopptak på de nasjonale markeder, og langsiktigede lån til finansiering.

4. Kortsiktigede kapitaltransaksjoner.

Norges kapitalforpliktelser begrenses idag av OECD-konvensjonen, med spesielle unntak for Norge for kjøp og salg av norske verdipapirer, norsk kjøp av utenlandske verdipapirer, og dessuten begrensninger i handelskreditter.

Ved et medlemskap i Fellesmarkedet blir våre forpliktelser til å avskaffe restriksjoner på kapitalmarkedet utvidet såvel som de norske myndigheters adgang til å regulere valuta-, aksje-, og kapitalmarkedet blir begrenset.

Nasjonal restriksjoner ved utleggelse av lån og tiltak mot kortsiktige kapitaltransaksjoner kan opprettholdes, men vi kan f. eks. ikke nekte utenlandske firmaer som etablerer seg i Norge å oppta lån her på linje med nordmenn.

Skatte- og rentenivå her i landet kan føre til en ugunstig kapitalflukt fra norske næringer til skade for disse. Denne trusel vil antagelig presse frem mildere skatte- og avskrivningsregler for norsk næringsliv. (Det henvises til skrift nr. 6 i denne serie: «Skatter, velstand og konkurransevne».)

De forholdsvise lave aksjekurser her i landet kan stimulere utenlandsk kjøp av norske aksjer. De lave utbytter på norske aksjer vil virke avskrekkende. Større konkurranse om kapitalen og en moderering av selskaps- og utbyttebeskatningen kan skape en langtidsstigning i norske aksjekurser. Det lave rentenivå for obligasjoner her i landet kan stimulere til øket utlegning av utenlandske obligasjonslån i vårt marked.

Roma-traktaten åpner adgang til beskyttelsestiltak om betalingsbalansen er truet, men slike tiltak skal godkjennes

av Kommisjonen og kan omstøtes av Ministerrådet, for øvrig skal slike vanskeligheter søkes løst i fellesskap.

Med et medlemskap i Fellesmarkedet vil vi kunne få del i de store investeringer fra USA i Fellesmarkedet, og adgang for våre kapitalkrevende næringer til kontinentets kapitalmarkeder.

Kultur

Fellesmarkedet er i første rekke et handelspolitisk instrument for avskaffelse av enkeltlandenes restriksjoner og koordinering av den handelspolitiske tiltak.

Ikke desto mindre ser mange (særlig i Frankrike) Fellesmarkedet som det viktigste skritt som noensinne er tatt på veien til et Vest-Europas forenede stater.

Denne utvikling av «eurokratiet», som det kalles, har igjen vakt bekymring her i landet for vår nasjonale egenart og for at vi i det store kulturfellesskap vil bli slukt av stornasjonene Frankrike, Tyskland og Italia.

Vårt næringsliv er blitt beskyldt for utelukkende å vurdere Norges medlemskap i kroner og øre. Det er neppe riktig. Men penger som målestokk for verdi er nå en gang et naturlig hovedargument i enhver pro et contra-vurdering av tap og fordeler. Med en slik målestokk kan man også til en viss grad skille de relevante argumenter fra det rene tøv.

Det er vel derfor et være eller ikke være for norsk egenart og kultur, hvor merkelig det enn kan høres, delvis har vært vurdert i forhold til stats og forlags investeringer i vårt eget kulturliv.

Det er neppe noen grunn til å tro at vi ved et medlemskap i Fellesmarkedet vil bli hindret i å gi bevilgninger eller foreta direkte subsidiering innen forskjellige kultur-

sektorer. En slik subsidiering vil neppe forrykke konkurranseforholdene i Fellesmarkedet.

Ser vi på sentrale områder av vårt kulturliv som f. eks. språket, kan det vanskelig tenkes at våre mange nasjonale egenarter på dette felt, vil gå fra sine høylytte krav om selvstendighet og likestilling, selv om vi bokstavelig foretok en geografisk forflytning av Norge og la det midt i Europa.

I et lukket, lite språkmiljø som det norske, vil en omfattende, gjensidig utveksling av tanker, litteratur og annen åndsproduksjon med fellesmarkedlandene kun være til gagn. At utenlandske forlag vil overflømme vårt spredt befolkede land med norsk-oversatte billigbøker, kan vanskelig tenkes.

At derimot mulighetene er tilstede for et norsk bokmarked i oversettelse i de større europeiske kulturnasjoner, synes mer nærliggende og også mer tiltrekkende for de sektorer det her er tale om.

Både gode og dårlige idéer og impulser har til alle tider passert landegrensene uten toll og kvantitative restriksjoner.

Det er derfor vanskelig å vurdere betydningen av et nærmere fellesskap med de europeiske stornasjoner på disse områder. Sannsynligvis vil det bli både på godt og vondt.

I den norske avisdebatt har det vært fremdratt en rekke momenter av interesse bl. a. farene for en ytterligere isolasjon av vårt kulturliv om vi står utenfor Fellesmarkedet. Man bør også være oppmerksom på at våre største kunstnere til alle tider nettopp har vunnet sine sporer ute, fordi de gjennom sin kunst har sprengt de nasjonale grenser.

På det praktiske plan vil en utbygning av en felles opp-

havsrettslovgivning med det vern og den økonomiske garanti det innebærer, ved siden av friere handel også med kunstens ytre manifestasjoner, kunne gi våre kunstnere større muligheter enn tidligere. At denne konkurranse da vil bli gjensidig, må vi finne oss i.

Farene for vår nasjonale egenart og det særnorske har vært nevnt. Må det ikke være riktigere også å stille denne egenart frem som en livskraftig egenskap som vil kunne vokse i klarhet gjennom den spenning en prøvelse i et større fellesskap kan gi?

Og dukker vi ned i vår nasjonale egenart og vår kulturary innen vår diktning og litteratur, vil vi finne at våre eventyr, såvel som våre folkeviser og våre sagaer meget langt på vei opprinnelig er sprunget fra felles europeiske kilder.

Innen området etableringsrett kan det tenkes utenlandsk forlagsetablering i musikk-, blad-, film-, og bokbransjen.

For våre tradisjonelle massekommunikasjonsmidler som radio og fjernsyn vil avskaffelse av toll og importrestriksjoner sannsynligvis tilpasse prisene på disse produkter til de utenlandske, lavere nivå, og således kunne true en del norske produsenter. De største av disse har imidlertid opparbeidet et omfattende salgs- og eksportapparat som står godt rustet til å ta opp konkurransen.

Med hensyn til det monopol Norsk Rikskringkasting har på utsendelser, så er slike forhold ikke nevnt i Roma-traktaten, og det antas at slike nasjonsmonopoler fritt vil kunne opprettholdes innen Fellesmarkedet.

Norsk filmproduksjon vil kunne tilføres kapital fra utlandet såvel som vårt film-marked vil utvides ved et nærmere samarbeide med andre land.

Særregler som gir vår filmproduksjon andel av de avgifter som staten tar inn i luksusskatt på offentlig fremvisning, må antagelig omlegges, såvel som de forskutterings- og låneregler vi har for norsk film, må omlegges eller gjøres lik for innledning og utledning, eventuelt utledning som etablerer filmselskap her i landet.

For forsknings- og utdannelsessektoren vil et medlemskap i Fellesmarkedet sannsynligvis føre til en større utveksling av de omfattende prosjekter som nå delvis finansieres på tvers av landegrensene i Fellesmarkedet (særlig utnyttelsen av atomkraften til fredelige formål).

Det pekes på etableringen av et europeisk universitet som skal bygge på 3—4 års nasjonalutdannelse og 2 års utdannelse ved et europeisk universitet, som skal føre frem til en europeisk doktorgrad.

Likestilling av eksamenspapirer og fagbrev vil kunne øke mulighetene for norsk ungdom, og muliggjøre import av spesialutdannet arbeidskraft til underskuddsområder her i landet (eks.: teknikere, ingeniører, farmasøyer, leger og tannleger). Samtidig vil en slik utvikling kunne føre til en større tapning av våre fag- eller akademisk utdannede arbeidskraft enn nå skjer og som vi i lengden ikke har råd til. En tilpasning av lønns- og skattevilkårene vil tvinge seg frem for å hindre en slik tapning av norsk, fagutdannet arbeidskraft.

Forhandlingsformen

Isolert fra spørsmålene om hvilket alternativ vårt land skal velge, står spørsmålet om hvilken *forhandlingsform* som bør velges.

Roma-traktatens artikler om medlemskap og assosiering (237 og 238) er gjengitt i skriftets annen del.

Det er viktig å være oppmerksom på at forhandlingsformen i praksis helt kan avgjøre de vilkår og særordninger vårt land vil få ved en eventuell tilslutning til Fellesmarkedet.

En assosieringssøknad skal stiles til Fellesmarkedets Kommisjon, og forhandlingene skal føres med denne.

Kommisjonen vil ha som fremste mål å forhandle på vegne av medlemstatene og sikre disse gunstigst mulige betingelser, fordi det forhandlingsresultat Kommisjonen kommer frem til, skal ratifiseres av de enkelte land. Man bør likeledes være oppmerksom på at ved en assosieringsansøking vil man indirekte si at man ikke godtar Roma-traktatens hovedprinsipper slik de er trukket opp av de 6 land.

Ved en ansøking på grunnlag av medlemskapsbestemmelsen i Roma-traktaten, skal forhandlingene føres med de enkelte land gjennom deres representanter i Ministerrådet, og en vil da samtidig få fremlagt de enkelte medlemslands syn på de spørsmål som berører medlemslandene. En vil få et langt *bredere* forhandlingsgrunnlag enn ved en assosieringsansøking.

Ved en ansøking på grunnlag av medlemskap vil en også på en langt bedre måte enn ved en assosieringsansøking, få klarlagt de særvilkår det er mulig å oppnå.

Det må kunne forhandles om hver eneste av de sektorer Roma-traktaten behandler, selv om en medlemsansøking innebærer at landet i prinsippet godtar den *målsetning* Fellesmarkedet har trukket opp i Roma-traktaten.

Dersom de vilkår en eventuelt vil få ved en ansøking på grunnlag av medlemskap, ikke kan aksepteres, må søk-

naden kunne gå direkte over til det mindre vidtgående alternativ — å forhandle om assosiering med Kommisjonen i Brussel.

Det motsatte vil antagelig ikke kunne skje, — at en assosieringsansøking uten videre kan gå over til ansøking på grunnlag av medlemskap.

I det minste vil forhandlingsgrunnlaget bli betraktelig svekket ved en slik fremgangsmåte.

Ved en ansøking på grunnlag av medlemskap vil søkerlandet *ikke* binde seg til et medlemskap, selv om forhandlingene skulle forløpe tilfredsstillende.

Det vil ligge helt opp til landets parlamentariske organer, hos oss Stortinget, å avgjøre den endelige formen for tilslutning når forhandlingene er fullført.

Jo lenger tid det går før forhandlinger med Fellesmarkedet åpnes, dess større fare foreligger for at vårt forhandlingsgrunnlag og de særvilkår vi ønsker å få, blir skadelidende.

Fellesmarkedet vil etablere et stadig fastere mønster for slike forhandlinger etter hvert som disse utvikler seg med de andre land, (England og Danmark på grunnlag av medlemskap og Tyrkia, de afrikanske stater, Sverige, Sveits, Østerrike, Eire, Portugal, Island og eventuelt USA på grunnlag av assosiering).

Dertil kommer at det vil ha betydning så raskt som mulig å kunne komme med i forhandlingene, for eventuelt sammen med andre forhandlingsland å få i stand et samarbeide om forhandlingene.

Langvarig usikkerhet vil dertil virke hemmende eller direkte skadelig for de av våre store og små bedrifter som planlegger på lengre sikt, og de større utbyggingsprogrammer stat og kommunene har tatt på seg.

Konklusjon

Etter denne gjennomgåelse av de vesentlige områder hvor norske interesser blir berørt, synes det som om vi ikke kan holde oss utenfor det fellesskap som nå er under etablering i Vest-Europa. Vår økonomi og vårt samfunn forøvrig vil bli skadelidende om vi gjør det.

Formene for tilknytning har vært drøftet foran, og der er blitt vurdert de muligheter og vilkår vårt land vil få ved assosiering eller medlemskap. Konklusjonen der var at vi neppe vil kunne få brukbare betingelser ved en assosiering og at vi sannsynligvis vil få langt ugunstigere særvilkår ved assosiering enn ved medlemskap.

I tillegg kommer at assosieringsalternativet vil føre til at Norges forhandlinger i tilfelle først vil finne sted når de land som har innledet forhandlinger på grunnlag av medlemskap er ferdig, og dertil vil de land som før oss har søkt om assosiering bli behandlet først. Dette vil føre til meget usikkerhet, forsinkelse og stagnasjon i utbyggingen av viktige næringer og industrier i vårt land.

Man bør være oppmerksom på at et såpass viktig land som USA helt siden Fellesmarkedets start har gått inn for å støtte dette områdes bestrebelser for å samle Europa, og delvis har stillet seg kjølig overfor EFTA-forbundet. USA har nærmet seg Fellesmarkedet direkte gjennom den handelsavtalen som nylig er blitt fremlagt, om gjensidige tollnedsettelse på 20 % i første omgang mellom EEC og USA.

Begrunnelsen for en slik tilnærming til dette området fra USA's side er en frykt for den felles ytre tollmur i Fellesmarkedet vil ramme USA's egen handel.

President Kennedy har uttalt til sin regjering at det er på tide USA foretar seg noe i relasjon til Fellesmarkedet og det er satt frem forslag om å gi presidenten fullmakt til å senke tolltariffene med 50 % som mottiltak overfor lignende senkninger i andre land, og til å ta helt bort enkelte tariffier for spesielle varer, og likeledes utarbeide planer for ordninger til hjelp for hjemmeindustri, firmaer og arbeidere for å dempe virkningene av drastiske tollreduksjoner.

Agitasjonen mot Norges tilslutning til vesteuropeiske land ut fra en forsvarspolitisk vurdering, har vært begrunnet i at vårt land derved vil bli direkte medansvarlig for de handlinger og overgrep som har funnet sted f. eks. i de tidligere franske koloniområder i Afrika.

Det er vanskelig å se hvordan det kan stå i motstrid med våre interesser at vi inngår et utvidet handelspolitisk samarbeide og dermed kanskje også oppnår større muligheter for innvirkning og påvirkning ved utformingen av den politikk som Fellesmarkedet trekker opp for Vest-Europas holdning til utviklingslandene.

Dersom Norge skal stå utenfor Fellesmarkedet vil ca. $\frac{2}{3}$ av vår samlede eksport og import rammes i meget betydelig grad. Vi må i tilfelle forsøke å kompensere våre handelstap ved utvidede handels- og bytteavtaler med Øst-blokken, eller utviklingslandene, — avtaler som i allefall til nå har vært usikre og delvis tvunget oss til import av varer vi ikke har hatt tilstrekkelig marked eller etterspørsel etter, ved siden av at en utvidelse av det bilaterale handelssystem innebærer at en øket eksport automatisk fører til en minst like stor stigning i importen fra det land man har en slik tosidig bytteavtale med.

Uviklingslandene vil på mange år ikke kunne avta våre

høytforedlede varer til regningssvarende priser, samtidig som den politiske ustabilitet skaper vanskeligheter også for handelen med disse land.

En av de vesentligste innvendinger mot et norsk medlemskap er den som begrunnes i vår nasjonale suverenitet og våre erfaringer fra de unioner og forbund vårt land tidligere har deltatt i.

Norge er et lite land, ressursene er begrensede og vi har kjempet for vår selvstendighet så lenge vi har eksistert.

Vil vi ved et medlemskap i Fellesmarkedet ofre denne selvstendighet og vår nasjonale egenart?

Vil vi gi konsesjoner til europeisk stormakter som ikke oppveier de fordeler vår økonomi og dermed levestandard vil vinne?

For å vurdere disse spørsmål er det viktig å være oppmerksom på at vårt land, som mange andre europeiske land, har funnet det bydende nødvendig å slutte oss til et utvidet forsvarssamarbeide i NATO, til et utvidet samarbeide på handelspolitiske områder gjennom OEEC, GATT, Det Europeiske Valutafond, Den Internasjonale Gjenreisningsbank, Den europeiske betalingsunion og Frihandelsforbundet (EFTA).

Gjennom FN har vi sluttet oss til verdensorganisasjonens arbeid for fred, for sikring av menneskerettigheter og for hjelp til og samarbeide med de mange nye stater i de tidligere koloniområder.

Vi har med våre naboer i Norden inngått et omfattende samarbeide for koordinering av lovene, for kulturell utveksling og for innføring av et felles arbeidsmarked.

Hele denne mangeartede utviklingsprosess for større samarbeide mellom nasjonene i den frie verden, har åpnet våre grenser, tvunget oss ut av isolasjonen, og direkte på-

ført oss meget store forpliktelser som vil være fremmed for den gamle suverenitets- og selvbestemmelsestanke.

Den delegasjon av myndighet som vi ved et medlemskap i Fellesmarkedet må overføre til de overnasjonale organer er mer vidtgående enn den myndighetsutøvelse som vi til nå har vært underkastet i de øvrige internasjonale institusjoner vi er tilsluttet.

Den viktigste garanti for «maktovergrep» mot de små nasjoner gjennom reglene om veiet stemmerett i Fellesmarkedets organer, er at det også innen disse organer, i Ministerrådet, Kommisjonen og Forsamlingen, er et funksjonsdyktig demokratisk kontrollapparat som vil sikre de enkelte lands forsvar for egne interesser. De små land i Fellesmarkedet (Be-Ne-Lux) gikk med i samarbeidet nettopp fordi disse forfatningsregler yder langt sikrere garantier for de små land, enn dersom de skulle stå utenfor Fellesmarkedet. (Se avsnittet om overnasjonalitet og selvstendighet, og forholdet til Grunnloven.)

Gjennom Fellesmarkedets domstol vil vi sikre oss deltagelse i den eneste internasjonale domstol som i dag kan garantere mot maktmisbruk fra større land overfor viktige interesser på de markeder vi handler, og sikkerhet for iverksettelse av rettsavgjørelsene gjennom de nasjonale myndigheter i de enkelte land.

Ved å fremlegge vårt syn og våre interesser i de felles organer er vi sikret medbestemmelsesrett og mulighet for å ivareta de vitale interesser vi vil forsvare, og som vi ikke kan forsvare om vi står utenfor, samtidig som mulighetene for et utvidet samarbeide med de mindre land, effektivt vil kunne hindre en slagside innen Fellesmarkedet mot de større lands dominans.

Etter at det store frihandelsutvalg har fremlagt sin

oversikt over Norges stilling til Fellesmarkedet (vedlegg I til St.mld. nr. 15 for 1961—62) hvor utvalget går inn for forhandlinger med Fellesmarkedet, har våre større næringsorganisasjoner i egne uttalelser gått inn for forhandlinger med Fellesmarkedet med sikte på norsk medlemskap.

Det gjelder:

Norges Eksportråd, Norges Industriforbund, Norges Handelsstands Forbund, Norges Kooperative Landsforening, Norges Rederforbund, Norges Håndverks og Industribedrifters Forbund, Norske Forsikringsselskapers Forbund, Fiskerinæringens hovedorganisasjoner (ved fiskerinæringens kontaktutvalg), Landsorganisasjonen, Funksjonærenes Sentralorganisasjon, Norges Eksportråd, Den Norske Bankforening, og bøndernes og skogbrukernes sentralorganisasjoner.

Et slikt tversnitt av vårt samfunnsliv vil neppe ensidig skjele til snevre egeninteresser.

En rekke viktige spørsmål vil det på det nåværende tidspunkt være umulig å gi svar på. Den eneste måte vi kan få rede på hvilke betingelser vi kan oppnå, er å oppta forhandlinger med Fellesmarkedet. Dette bør skje så snart som mulig og før England og Danmark får sine vilkår endelig avgjort, og før Sverige, Østerrike og Sveits begynner sine forhandlinger om tilknytning til Fellesmarkedet. Etter den vurdering som er gitt foran, må konklusjonen bli at vi må søke om forhandlinger med sikte på medlemskap etter art. 237.

Dess lenger vi venter, dess sterkere vil Fellesmarkedet konsolideres og våre krav dermed fremstille seg som svekkelser av Fellesmarkedets målsetning.

DEL II.

Roma-traktaten og utviklingen i Fellesmarkedet

Oppbygning

Roma-traktaten som danner grunnlaget for Fellesmarkedet (på fransk CEE = Communauté Economique Européenne, på fransk også Marché Commun = fellesmarked, på engelsk EEC = European Economic Community, på tysk EWG = Europäische Wirtschafts-Gemeinschaft), ble inngått mellom de 6 land Frankrike, Vest-Tyskland, Italia, Belgia, Nederland og Luxembourg den 25/3 1957. Den trådte i kraft 1/1 1958 og dens første praktiske virkninger i form av intern tollreduksjon mellom landene, kom 1/1 1959.

Traktaten består av ialt 248 artikler og et vedlegg med en rekke lister nummerert fra A til G for tollposisjoner og tollsatser, — særprotokoller for enkelte lands spesielle interesser og spesielle produkter, — en gjennomføringskonvensjon, — bestemmelser for Fellesmarkedets organer, — og en del programmerklæringer.

De 248 artikler som danner traktatens egentlige innhold er delt i 6 hoveddeler:

1. Prinsippene
2. Fellesmarkedets grunnlag
3. Fellesmarkedets politikk
4. De oversjøiske land og territoriers tilknytning

5. Fellesmarkedets institusjoner

6. Alminnelige og avsluttende bestemmelser.

Hvor det her siteres eller gjengis innholdet av de enkelte artikler, bygges det på Det danske utenriksministeriums oversettelse som forelå allerede i 1957, og ble utgitt i revidert utgave i september 1961, Det norske utenriksdepartementets oversettelse, og den engelske og delvis franske tekst. Det advares av den grunn mot å bokstavfortolke de enkelte artikler og uttrykk i gjengivelsen.

Artiklene blir ikke gjengitt in extenso uten hvor de har spesiell interesse. I tilknytning til de enkelte artikler eller hovedområder, legges det vekt på å gjengi i konsentrert form det som har skjedd siden Fellesmarkedet begynte å funksjonere 1/1 1959. Motiveringen for denne fremstillingsform er at Roma-traktaten på mange områder bare trekker opp rammeforpliktelser og mål, og overlater til praksis å gi bestemmelsene innhold.

Fremstillingen følger Roma-traktatens inndeling og systematikk. Hovedinnholdet av tollistene A—G, vedlegg I til traktaten er gjengitt til slutt.

Forord til traktaten

Roma-traktaten innleder med en motivering fra de kontraherende parter for hvorfor de har valgt å inngå i fellesskapet.

«De 6 lands regjeringssjefer har besluttet å utbygge grunnlaget for en union mellom de europeiske folk, en union som stadig skal bli sterkere samordnet, og har for å nå dette mål:

besluttet gjennom felles handling å sikre økonomisk og sosiale fremskritt for sine land ved å oppheve de skranker som deler Europa, — i den hensikt å tilstrebe stadig forbedring av sine folks levevilkår og beskjeftigelsesvilkår,

— i erkjennelse av at avskaffelsen av bestående hindringer krever felles innsats for å sikre stabilitet i utviklingen, likevektig samhandel og rimelige konkurransevilkår,

— bestreber seg på å styrke båndene mellom landenes økonomi og ved å sikre en harmonisk utvikling for å minske forskjellen mellom de forskjellige områder og ved å forbedre de minst begunstigede områders stilling,

— i ønske om gjennom en felles handelspolitikk å bidra til en gradvis avskaffelse av skrankene for den internasjonale handel,

— i den hensikt å bekrefte den solidaritet som knytter Europa og de oversjøiske land sammen, og ønsket om å sikre dem øket velstand i overensstemmelse med De Forenede Nasjoners pakt,

— besluttet ved denne forening av hjelpeskildene å styrke forsvaret av freden og friheten, og å oppfordre de øvrige europeiske folk, som deler dette ideal å slutte seg til disse bestrebelsler,

— besluttet å opprette et Europeisk Økonomisk Fellesskap, og har med dette formål utpekt følgende representanter» (så følger navnene på regjeringssjefene og fremstående representanter fra hvert land).

Første del

Prinsippene (art. 1—8)

Artikkel 1.

Ved denne traktat oppretter De høye Kontraherende Parter seg imellom et Europeisk Økonomisk Fellesskap (i det følgende kalt Fellesmarkedet).

Artikkel 2.

Fellesmarkedet har til oppgave gjennom opprettelse av et fellesmarked og gjennom en gradvis harmonisering av medlemsstatenes økonomiske politikk å fremme en harmonisk utvikling av de forskjellige former for økonomisk virksomhet i fellesskapet som helhet, en fortsatt og avbalansert ekspansjon, øket stabilitet, hurtigere vekst i levestandarden og nærmere forbindelser mellom de stater som det forener.

Artikkel 3.

Fellesmarkedets virke innebærer i det i foranstående nevnte øyemed og under de betingelser og i det tempo, som er nevnt i nærværende traktat:

- a) avskaffelse mellom medlemsstatene av toll og kvantitative restriksjoner ved varers inn- og utførsel, såvel

- som av alle andre foranstaltninger med tilsvarende virkninger,
- b) innførelse av en felles tolltariff og av en felles handelspolitikk overfor tredje land,
 - c) avskaffelse mellom medlemsstatene av hindringer for personers, tjenesteytelsers og kapitalens frie bevegelighet,
 - d) gjennomførelse av en felles politikk på jordbruksområdet,
 - e) gjennomførelse av en felles politikk på transportområdet,
 - f) gjennomførelse av en ordning som sikrer at konkurransevilkårene på Fellesmarkedet ikke forrykkes,
 - g) anvendelse av fremgangsmåter som muliggjør en samordning av medlemsstatenes økonomiske politikk og som gjør det mulig å motvirke ulikevekt i deres betalingsbalanser,
 - h) harmonisering av den nasjonale lovgivning i det omfang dette er nødvendig for Fellesmarkedets funksjon,
 - i) opprettelse av et europeisk sosialt fond med sikte på å forbedre arbeidernes beskjeftigelsesmuligheter og på å bidra til en forhøyelse av deres levestandard,
 - j) opprettelse av en europeisk investeringsbank som har til formål å lette fellesskapets økonomiske ekspansjon gjennom skapelsen av nye kredittmuligheter,
 - k) tilknytning av oversjøiske land og territorier med henblikk på å forsøke samhandelen og på i fellesskap å styrke bestrebelsene for en økonomisk og sosial utvikling.

Artikkel 4.

1. De oppgaver som pålegges Fellesmarkedet ivaretas av

- en Forsamlingen
- et Råd
- en Kommisjon
- en Domstol.

Hver institusjon handler innenfor rammene av de beføyelser som er tillagt den ved nærværende traktat,

2. Ministerrådet og Kommisjonen bistås av en økonomisk og sosial komité med rådgivende funksjoner.

Artikkel 5.

Medlemsstatene treffer alle generelle eller spesielle foranstaltninger som er egnet til å sikre oppfyllelsen av de forpliktelser som følger av nærværende traktat eller som vedrører beslutninger tatt av fellesmarkedets institusjoner. De skal bidra til å lette gjennomførelsen av de påhvilende oppgaver. De avholder seg fra å treffe foranstaltninger som er egnet til å bringe virkeliggjørelsen av nærværende traktats formål i fare.

Artikkel 6.

1. Medlemsstatene samordner i nærmere samarbeide med fellesmarkedets institusjoner deres økonomiske politikk i det omfang dette er nødvendig for å virkeliggjøre nærværende traktats mål.
2. Fellesmarkedets institusjoner bestreber seg på å ikke bringe medlemsstatenes indre eller ytre finansielle stabilitet i fare.

Artikkel 7.

Innenfor nærværende traktats anvendelsesområde og med forbehold av de særlige bestemmelser som den inneholder, er enhver form for diskriminering som utøves på grunnlag av nasjonalitet, forbudt.

Etter forslag fra Kommissjonen kan Ministerrådet med kvalifisert flertall og etter å ha rådført seg med Forsamlingen gjennomføre enhver foranstaltning med henblikk på å forby slike former for diskriminering.

Artikkel 8.

1. Fellesmarkedet gjennomføres gradvis i løpet av en overgangsperiode på 12 år.
Overgangsperioden er inndelt i 3 etapper, hver på 4 år, som kan forlenges under nedenfornevnte betingelser.
2. Til hver etappe er knyttet et kompleks av foranstaltninger som skal påbegynnes og gjennomføres parallelt.
3. Overgangen fra første til annen etappe er betinget av en konstatering av at de særlig fastsatte mål for den første etappe i det vesentligste er blitt virkeliggjort og at forpliktelsene med forbehold av de i denne traktat fastsatte unntagelser og fremgangsmåter er blitt overholdt.

Denne konstatering skjer ved utløpet av det 4. år ved en enstemmig beslutning av Ministerrådet på grunnlag av Kommissjonens rapport. Dog kan en medlemsstat ikke hindre en enstemmig beslutning under påberopelse av at den ikke har oppfylt sine egne forpliktelser. Såfremt det ikke oppnås enstemmighet, forlenges den første etappe automatisk med 1 år.

Ved utløpet av det 5. år skjer Ministerrådets konstatering under de samme betingelser. Hvis det ennå ikke oppnås enstemmighet forlenges første etappe automatisk med ennå 1 år. Ved utløpet av det 6. år skjer Ministerrådets konstatering med kvalifisert flertall på grunnlag av Kommissjonens rapport.

4. Innen 1 måned etter denne siste avstemning har en medlemsstat som har befunnet seg i mindretallsgruppen eller, hvis det nødvendige flertall ikke er oppnådd, alle medlemsstatene, rett til å anmode Ministerrådet om å utpeke en voldgiftsinstans hvis avgjørelse er bindende for samtlige medlemsstater og for fellesskapets institusjoner. Denne voldgiftsinstans består av 3 medlemmer som på forslag av Kommisjonen utpekes av Ministerrådet med enstemmighet. Såfremt Ministerrådet ikke innen 1. måned etter anmodningen har utpekt medlemmene av voldgiftsinstansen, utpekes de av Domstolen innen ennå 1 måned er forløpet. Voldgiftsinstansen utpeker selv sin formann. Den avsier sin kjennelse senest 6 måneder etter den i pkt. 3 siste del nevnte avstemning i Ministerrådet.
5. Den annen og tredje etappe kan kun forlenges eller forkortes i kraft av en beslutning som enstemmig er truffet av Ministerrådet på forslag av Kommisjonen.
6. Bestemmelsene i de foregående paragrafer kan ikke ha til følge at overgangsperioden forlenges ut over i alt 15 år, regnet fra tidspunktet for traktatens ikrafttreden.
7. Senest ved overgangsperiodens utløp skal, med forbehold av de unntagelser som er nevnt i traktaten, de bestemmelser som skal innføres i medhold av traktaten, være gjennomført.

Annen del

Fellesmarkedets grunnlag (art. 9—84)

Dette hovedavsnitt er delt i 4 avdelinger:

- I Varenes fri bevegelighet
- II Landbruket
- III Fri bevegelighet for personer, tjenesteytelser og kapital
- IV Transport

Hver avdeling er igjen inndelt i underavsnitt.

I Varenes fri bevegelighet (art. 9—37)

Definisjonsbestemmelser (art. 9—11)

Artiklene 9 og 10 gir regler for hvilke varer som skal sirkulere fritt mellom medlemslandene. I første rekke er det varer som har opprinnelse i et medlemsland og de varer fra tredjeland som fritt kan omsettes i medlemslandene. Det forutsettes med andre ord at det er en rekke varer som ikke fritt kan innføres og distribueres i medlemslandene. Artikkelen 10 definerer de varer som fritt kan omsettes i en medlemsstat som slike varer fra tredjeland hvor alle forskrevne formaliteter i forbindelse med innførselen og betaling av toll er ordnet.

Tollnedtrapning og beregningsmåter (art. 12—18)

Artikkel 13 sier at de innførselstollsatsar som er i kraft mellom medlemsstatene skal avskaffes i løpet av overgangsperioden i henhold til de betingelser som er fastsatt i artiklene 14 og 15. Det samme gjelder avgifter som har samme virkning som innførselstoll.

Artikkel 14 om tollnedsettelsene og beregningsmåter lyder:

1. De gradvise tollnedsettelsar skal foretas med utgangspunkt i en basistoll som er den tollsats som var gjeldende i medlemslandene 1. januar 1957.
2. Avviklingstempoet bestemmes på følgende måte:
 - a) I løpet av den første etappe gjennomføres den første nedsettelse 1. år etter traktatens ikrafttredelse, den annen 18 måneder deretter, den tredje ved utgangen av det 4. år, regnet fra traktatens ikrafttredelse,
 - b) i løpet av den annen etappe gjennomføres en nedsettelse 18 måneder etter denne etappes påbegynnelse, en ny nedsettelse 18 måneder etter den forutgående, en tredje nedsettelse gjennomføres 1. år senere,
 - c) de resterende nedsettelsar som skal gjennomføres, foretas i løpet av en tredje etappe. Etter forslag fra Kommissjonen fastsetter Ministerrådet med kvalifisert flertall tempoet for disse nedsettelsar.
3. Medlemsstatene skal ved den første nedsettelse sette i verk tollsatsar seg imellom som svarer til basistollen \div 10 %. Ved enhver av de senere nedsettelsar skal medlemsstatene redusere tollnivået på en slik måte at de samlede tollinntekter, slik det er definert i pkt. 4, nedsettes med 10 %. Nedsettelse for hver enkelt vare skal likevel minst utgjøre 5 % av basistollen. Dog skal det for varer hvor tollsatsen fremdeles er høyere enn 30 %, skje en nedsettelse med minst 10 % av basistollsatsen.
4. De samlede tollinntekter som er nevnt i pkt. 3 finner man for hvert medlemsland ved å multiplisere verdien av innførselen fra de øvrige medlemsstater med basistollsatsene.

5. Etter forslag fra Kommissjonen utsteder Ministerrådet med kvalifisert flertall direktiver for behandlingen av de spesielle problemer, som anvendelsen av de foregående artikler medfører.
6. Medlemsstatene skal avgi redegjørelser til Kommissjonen om hvordan avviklingen av tollsatsene gjennomføres. De vil strebe etter å gjennomføre en nedsettelse av tollsatsen for hver enkelt vare som utgjør:

— minst 25 % av basistollen ved utløpet av 1. etappe

— minst 50 % ved utløpet av 2. etappe.

Kommissjonen retter henstillinger, hvor det er fare for at avviklingen ikke skjer i fastsatt tempo, og etter forslag fra Kommissjonen, og etter å ha rådført seg med Den parlamentariske forsamling, kan Ministerrådet ved enstemmighet treffe beslutning om endring av denne artikkel.

Artikkel 15 om unntak fra reglene i art. 14 lyder:

1. Uansett bestemmelsen i art. 14 kan hver medlemsstat i løpet av overgangsperioden helt eller delvis sette ut av kraft oppkrevingen av toll på varer som er innført fra øvrige medlemsstater. Det skal da gis melding til de øvrige medlemsstater og Kommissjonen om dette.
2. Medlemsstatene erklærer seg villige til å nedsette sine tollsatser overfor de øvrige medlemsstater i et hurtigere tempo enn det som er fastsatt i art. 14, såfremt den alminnelige økonomiske situasjon og arbeidskraftsituasjon gjør dette mulig. Kommissjonen undersøker og retter henstilling til angjeldende medlemsstater.

Artikkel 16 om andre avgifter enn toll lyder:

Senest ved utgangen av første etappe skal medlemsstatene ha avskaffet utførselsavgifter og avgifter med tilsvarende virkning seg imellom.

Artikkel 17 gir medlemsstater som er i alvorlige vanskeligheter adgang til å søke Kommissjonen om tillatelse til

å bibeholde sine fiskaltollsats. Disse skal dog avskaffes innen 6 år etter traktatens ikrafttredelse. Og normalt skal de reduseres i takt med tollavtrapningen.

Den felles, ytre tolltariff (art. 18—29)

Artikkel 19 som stiller opp betingelsen og beregningsgrunnlaget for den ytre, felles tollsats lyder slik:

1. På de betingelser og med de begrensninger som er fastsatt i det følgende, fastsettes tollsatsen i fellestariffen til det aritmetiske gjennomsnitt av de tollsatser som er anvendt i de 4 tollområder som fellesskapet omfatter.
2. De tollsatser som benyttes ved beregningen av dette gjennomsnitt, er medlemsstatenes anvendte tollsatser pr. 1/1—1957. For såvidt angår den italienske tariff forstås ved den anvendte tollsats den sats som var gjeldende før den midlertidige nedsettelse på 10 %. For de posisjoner hvor denne tariff inneholder en konvensjonalsats, anvendes den i stedet for den anvendte tollsats som er definert foran, såfremt konvensjonalsatsen ikke overstiger denne med mer enn 10 %. Overstiger konvensjonalsatsen den anvendte tollsats med mer enn 10 %, benyttes ved beregningen av det aritmetiske gjennomsnitt den anvendte tollsats + 10 %. For beregningen av det aritmetiske gjennomsnitt for de tollposisjoner som er nevnt i liste A brukes de tollsatser som er satt opp i denne liste.
3. Tollsatsene i den felles ytre tolltariff kan ikke overstige:
 - a) 3 % på de varer hvis tollposisjon er oppregnet i liste B.
 - b) 10 % på de varer hvis tollposisjon er oppregnet i liste C.
 - c) 15 % på de varer hvis tollposisjon er oppregnet i liste D.
 - d) 25 % på de varer hvis tollposisjon er oppregnet i liste E,såfremt Be-Ne-Lux-landenes tariff for disse varer inneholder en tollsats som ikke overstiger 3 %, forhøyes denne sats ved beregninger av det aritmetiske gjennomsnitt til 12 %.
4. Liste F fastsettes de tollsatser som finner anvendelse på de varer som er oppregnet der.

5. De tollposisjonslister som er nevnt i denne artikkel, og i art. 20 er vedlagt denne traktat som bilag I.

De 4 tollområder som er nevnt i art. 19 er Frankrike, Italia, Tyskland og Be-Ne-Lux. Frankrike og Italia er såkalte høytariffland, Tyskland er en blanding av høy- og mellomtariffland og Be-Ne-Lux er et mellom-tariffområde.

Artikkel 20 omhandler tollsatsene for varer i liste G, og foreskriver at disse skal fastsettes ved forhandlinger mellom medlemsstatene, etter initiativ fra Kommissjonen.

Artikkel 21 foreskriver at Ministerrådet etter forslag fra Kommissjonen med kvalifisert flertall løser tekniske vanskeligheter som oppstår i de første 2 år etter traktatens ikrafttredelse, i forbindelse med løsningen etter artiklene 19 og 20.

Prinsippene for den gradvise endring av fellestariffen overfor tredjeland er oppregnet i art. 23 i 4 punkter:

- a) I de tilfelle hvor tollsatsene pr. 1/1—1957 ikke avvek mer enn 15 % fra fellestariffens satser, skal fellestariffen bringes til anvendelse innen utløpet av det 4. år fra traktatens ikrafttredelse.
- b) I øvrige tilfeller fastsetter medlemsstatene en toll som i løpet av samme tidsrum skal tilnærmes fellestariffens satser med minst 30 %.
- c) Denne forskjell skal forminskes med ytterligere 30 % ved utløpet av annen etappe.
- d) I de tilfeller fellestariffens satser ikke er kjent ved utløpet av første etappe, skal medlemsstatene innen 6 måneder etter at Ministerrådet har truffet beslutning etter art. 20, ta de tollsatser til anvendelse som følger av denne artikkel.

Dertil heter det i artikkel 23:

En medlemsstat som har fått unntak etter art. 17 punkt 4, fritas sålenge unntaket varer, fra å bringe disse bestemmelser til an-

vendelse for varer som omfattes av den tillatelse som Kommissjonen har gitt. Ved opphør av unntakstilstanden innfører den angjeldende medlemsstat den sats som vil følge av en anvendelse av reglene i art. 23.

Fellestariffen gjennomføres i sin helhet senest ved overgangsperiodens utløp.

Etter art. 24 gis medlemsstatene adgang til å endre disse satsene for fellestariffen i et hurtigere tempo enn det som er angitt i art. 23.

Artikkel 25 gir unntak fra reglene om fellestariffen såfremt Kommissjonen fastslår at produksjonen av visse varer (etter listene B, C, D, E og G) ikke er tilstrekkelig til å dekke medlemsstatenes behov, og tradisjonelt er dekket ved innførsel, kan Ministerrådet etter forslag fra Kommissjonen med kvalifisert flertall gi den angjeldende stat hel eller delvis tollfrihet for innførsel av disse varer. Disse tollfrie kvoter må ikke være så store at de kan skade andre medlemsstater. Hovedinnholdet i de forskjellige lister er gjengitt bakerst i dette skrift.

Artikkel 26 gir Kommissjonen selvstendig rett til å unnta et medlemsland fra reglene i art. 23 for en begrenset varighet og for en samlet sum tollsatser som ikke må overstige 5 % av dette lands innførsel fra tredjeland i de siste år.

Artikkel 28 sier at Ministerrådet med enstemmighet kan forandre eller suspendere reglene for fellestariffen. Etter utgangen av overgangsperioden kan Ministerrådet etter forslag fra Kommissjonen for en periode av høyst 6 måneder med kvalifisert flertall suspendere eller endre tollsatser når disse ikke overstiger 20 % av hver tollsats. På samme måte kan slike endringer forlenges i en periode på nok 6 måneder.

Avskaffelse av de kvantitative restriksjoner mellom medlemsstatene (art. 30—37)

Artikkel 30 bestemmer at kvantitative innførselsrestriksjoner såvel som alle foranstaltninger med tilsvarende virkninger, med visse unntagelser er forbudt når det gjelder handelen mellom medlemsstatene. De følgende artikler bestemmer hvordan ikraftværende kvantitative restriksjoner gradvis skal avvikles ved at de bilaterale kontingenter som hvert land av de 6 måtte ha med de andre, etter en viss tid omgjøres til globalkontingenter for samtlige øvrige medlemsstater, og disse globalkontingenter skal så etter hvert økes fra år til år og være avskaffet ved utløpet av overgangsperioden. Det samme gjelder for de kvantitative utførselsrestriksjoner samt alle foranstaltninger med tilsvarende virkninger, med den modifikasjon at disse skal være opphevet allerede ved utløpet av første etappe (1961).

Utvikling av tollavirapning og fellestariff

Roma-traktatens timeplan var inndelt i tre etapper hver på 4 år:

1958, 1/1 — Start 1. etappe.

Alternativ I (traktatens minimumsbestemmelser):

1962, 1/1 — Start 2. etappe

1966, 1/1 — Start 3. etappe

1969, 31/12 — Slutt på overgangsperioden.

Alternativ II (traktatens maksimumsbestemmelser):

1965, 1/1 — Start 2. etappe

1969, 1/1 — Start 3. etappe

1972, 31/12 — Slutt på overgangsperioden.

Man tok sikte på at tollsatsene skulle være redusert med minst 25 % ved utløpet av den første 4-årsperiode, minst 50 % ved utløpet av den annen og helt avsluttet ved slutten av tredje etappe. Basis for reduksjonen skulle være satsene i de enkelte medlemsland pr. 1. januar 1957.

Den 13. mai 1960 vedtok Ministerrådet en akselerering av denne timeplan. Den tollsenkning på 10 % som skulle foretas innen 31/12—61 ble fremskutt til 31/12—60. Neste tollsenkning pr. 31/12—61 skulle være på 10 %. Det ble fremlagt forslag fra Kommissjonen om at man pr. 31/12—1961 skulle nå en samlet tollavtrapning på 50 %. Dette ville bety en reduksjon på 20 % før denne dato, og innebære at Fellesmarkedet da ville nå den tollsats som etter den opprinnelige plan først skulle nås pr. 1/1 1965.

Frankrike gjorde opphevelser mot en akselerasjon på 20 % for å nå 50 %-satsen innen 31/12 1961, og forslaget ble utsatt. Det er ikke vedtatt forkortelse av den totale overgangstid (innen 1970 — maksimalt 1972).

For jordbruket som etter traktaten holdes adskilt, ble det også vedtatt akselerering og tollsenkning på ytterligere 5 % av basis innen utgangen av 1960. Dermed er reduksjonen for jordbruk 35 % mot 40 % for andre varer ved utgangen av 1961.

Første tilpasning til *den ytre felles tollsats*, skulle skje 1. januar 1962. Dette ble fremskyndet til 1. januar 1961. Den gjelder ikke jordbruksvarer. Fellessatsen beregnes etter det aritmetiske middeltall for tollsatsene på de forskjellige varer i de 6 land. Dermed måtte en del land heve sine tollsatser (vis á vis Norge, særlig Tyskland og Be-Nelux-landene).

Tilpasningen til fellessatsen (økning eller senkning av tollsatsene alt etter forholdet til det felles middeltall) skal

etter planen skje i første omgang med en sats som skal ligge 20 % *under* fellessatsen for de land som har lavere satser enn middeltallet for de 6.

For de satser som på forhånd ligger høyere, skal satsene ikke senkes under middeltallet. Spesielle forhold gjøres gjeldende for Vest-Tyskland, som foretok en større reduksjon av sine tollsatser i 1957.

Neste skritt i utbygningen av den felles ytre tollmur skal etter planen finne sted ved utgangen av 1965, men all sannsynlighet taler for en fremskyndelse også her.

For jordbruksprodukter gjelder også her forskjellige regler idet landene etter traktaten skulle øke sine kvoter med 20 % i forhold til foregående år frem ttil 31/12 1961. Hver ny global-kvote som gis i 1961 skal fastsettes til 5,2% av landets egen produksjon av varen.

Etter art. 25 kan Rådet med kvalifisert flertall etter forslag fra Kommissjonen, innvilge tollfrihet for varer som ellers skulle belegges med toll i følge reglene for fellestariffen.

På tross av at den første tilpasning til fellestariffen ga forholdsvis minimale forhøyelser i den ytre tollmur, kom det inn ialt for 1961, 150 søknader om unntak fra bestemmelsene om fellestariffen. 69 av disse søknadene ble godkjent av Rådet. Videre har Rådet for 1961 besluttet å modifisere pliktene etter fellestariffen for ialt 23 produkter. Dette førte til at 31 av de 150 søknadene ble trukket tilbake.

Avdeling II

Landbruket (art. 38—47)

Artikkel 38 definerer landbruksvarer som alle produkter fra jord, husdyrhold *og fiske*, og produkter direkte forbundet med disse, som har undergått første bearbeidelse.

Varer som inngår under bestemmelsen i art. 39—46 er dertil spesifisert i liste som er vedlagt traktaten som vedlegg II. Listen skal suppleres ved kvalifisert flertallsvedtak av Ministerrådet, etter forslag fra Kommisjonen innen 2 år etter traktatens ikrafttredelse.

Artikkel 39 stiller opp målsetningen for en felles jordbrukspolitik, og lyder:

1. Den felles landbrukspolitik har til formål:
 - a) å øke landbrukets produktivitet ved utvikling av tekniske fremskritt, ved rasjonalisering av landbruksproduksjonen og ved den best mulige utnyttelse av produksjonsfaktorene, særlig arbeidskraften,
 - b) for derved å sikre landbruksbefolkningen en rimelig levestandard, særlig ved en forhøyelse av inntektene for de personer som er beskjeftiget i landbruket,
 - c) å stabilisere markedene,
 - d) å garantere forsyningene,
 - e) å sikre forbrukerne rimelige priser på landbruksvarer.
2. Ved utformingen av den felles landbrukspolitik og av de særlige tiltak, skal det særlig tas hensyn til:
 - a) landbruksnæringens særlige karakter grunnet landbrukets sosiale struktur og naturgitte forskjeller mellom de forskjellige områder,
 - b) nødvendigheten av at ønskelige tilpasninger skjer gradvis,
 - c) den kjensgjerning at landbruket i medlemsstatene utgjør en sektor som er intimt forbundet med økonomien i sin helhet.

Artikkel 40 peker på en del av de metoder som bør brukes for å nå de mål som er satt i art. 39, og den lyder:

1. Medlemsstatene utformer gradvis den felles landbrukspolitikk i løpet av overgangsperioden og gjennomfører den senest ved utløpet av denne periode.
2. Med henblikk på å nå de mål som er nevnt i art. 39, etableres en fellesorganisasjon av markedene for landbruksvarer. Alt etter varenes karakter skal denne markedsorganisering anta en av disse former:
 - a) felles konkurranseregler,
 - b) en samordning av de forskjellige nasjonale markedsorganisasjoner,
 - c) en europeisk markedsorganisasjon.
3. Den felles organisasjon som er nevnt under 2, kan sette i verk alle tiltak som er nødvendige for å nå de mål som er satt i art. 39, som prisregulering, subsidier til produksjon såvel som til avsetning av forskjellige varer, lagring og overføringsordninger, og dertil felles mekanismer for stabilisering av inn- og utførsel. Tiltakene skal begrenses til å løse de mål som er satt opp i art. 39 og skal utelukke alle former for diskriminasjon mellom Fellesmarkedets produsenter eller forbrukere. Eventuell felles prispolitikk skal baseres på felles kriterier og et ensartet beregningsgrunnlag.
4. For å få opprettet den felles organisasjon som er nevnt i punkt 2, kan det opprettes ett eller flere tilpasnings- og garantifond for landbruket.

Artikkel 42 bestemmer at de særregler som er gitt om konkurransereglene innen Fellesmarkedet bare skal finne anvendelse på landbruksproduksjonen og omsetningen av landbruksvarer i det omfang rådet bestemmer dette, og i den anledning kan rådet tillate subsidiering:

- a) for å beskytte bedrifter som er ugunstig stillet som følge av strukturelle eller naturgitte betingelser,
- b) innen rammen av økonomiske utviklingsprogrammer.

I artikkel 43 regnes opp hvilke skritt Kommissjonen skal ta for å iverksette traktatens bestemmelser om landbruket, og med hensyn til de felles overnasjonale organer for koordinering av landbruksproduksjonen, heter det at:

— de nasjonale markedsorganisasjoner vil etter betingelsene i art. 40 punkt 2 bli avløst av det felles organ, om Ministerrådet med kvalifisert flertall treffer bestemmelse om dette, og dersom

— den felles organisasjon gir garantier til de medlemsstater som er motstandere av denne, for de angjeldende produsenters beskjefthet og levestandard, og denne organisasjon sikrer samhandelen innen Fellesmarkedet på samme måte som den nasjonale organisasjon tidligere har gjort for sitt marked.

Artikkel 44 gir visse unntaksbestemmelser for medlemsstater hvor markedsprisene på jordbruksprodukter ved avskaffelse av toll og kvantitative restriksjoner stiger slik at de mål som er stilt opp i art. 39 er i fare, ved at det innføres et minsteprissystem som skal fastsettes av Ministerrådet etter forslag fra Kommissjonen. Når markedsprisene synker under minsteprisen kan medlemslandet midlertidig begrense importen. Art. 45, 46 og 47 gir visse overgangsregler om de nasjonale reguleringsordninger som i korthet går ut på at landene seg imellom skal inngå avtaler eller kontrakter som skal ha til formål å fjerne restriksjonene på handelen med jordbruksprodukter.

Utviklingen i landbrukssektoren

Man bør være oppmerksom på at landbruksprodukter i Roma-traktatens forstand omfatter såvel jordbruksprodukter som husdyrprodukter og fiskeriprodukter, såvel råvarer som bearbeidede produkter, men ikke trefored-

lingsprodukter. Bestemmelsene gjelder således bl. a. fiskeolje og både herdet og raffinert fett. De aller fleste jordbruksvarer er unntatt fra de generelle regler i traktaten. 18/12 1959 ble det gitt utvidet adgang til å foreta særbehandling av en rekke produkter som delvis forarbeides av jordbruksvarer. Etter traktaten skulle Kommisjonen innen 2 år i fra ikrafttreden (d.v.s. innen 1. januar 1960) legge frem forslag til felles jordbrukspolitik. Kommisjonen sendte sitt forslag til Ministerrådet 7. november 1959. Siden er det sendt til landbruksministrene i de 6 land, og til landbrukskomitéen i Forsamlingen.

12. mai 1960 besluttet Ministerrådet at man skulle påskynde takten i gjennomføringen av traktaten også for jordbrukets vedkommende.

Sosialpolitikken for landbrukssektoren ble kort nevnt i det forslag som Kommisjonen la frem 30. juni 1960. Siden er dette spørsmål blitt tatt opp av Kommisjonen med bøndenes organisasjoner i medlemslandene.

Fra 1961 ble det opprettet et fond til strukturforbedringer i jordbruket i medlemslandene. Fondet skal i første omgang bidra til å lette jordbrukets rentebelastning og forlenge lånetiden for lån til strukturrasjonalisering.

Mål og midler i jordbrukspolitikken er videre fremlagt i den såkalte Mansholt-planen (etter Kommisjonens viseformann, nederlenderen Sicco Mansholt, som er sjef for jordbrukssektoren), som ble oversendt Kommisjonen i februar 1960, og som danner grunnlaget for Kommisjonens videre arbeid med jordbruksspørsmålene.

Planen foreslår forskjellige fremgangsmåter for 3 hovedgrupper av landbruket i Fellesmarkedet:

a) For *korn og melkeprodukter og sukker* foreslås opprettet felles markedsorganisasjoner, med bemyndigelse

- til å intervenere i markedet og til å sette i verk restriktive tiltak mot tredjeland,
- b) for *kjøttprodukter, fjærfe og egg* foreslås koordinering av de nasjonale markedsorganer,
 - c) for *frukt, grønnsaker og vin* foreslås fastlagt ens konkurranseregler.

Som hovedmiddel i reguleringssystemet skal brukes variable importavgifter i overgangsperioden både for import fra tredjeland og import fra medlemsland, til man har fått et felles prisnivå for jordbruksvarer. Disse avgifter + en fellestariff for jordbruksvarer fra tredjeland på 10 %, skal brukes til markedsregulering.

De tiltak som er nevnt i traktaten, — de planer som er fremlagt, eller foreslått iverksatt av Kommissjonen i jordbrukssektoren, er alle utslag av tankene om en utstrakt markedsregulering gjennom ordninger som langt på vei ligner meget på de vi kjenner fra Norge.

For melkeprodukter skal det f. eks. innføres en felles målpris for melk for hele området. Gjennomføringen skal skje gradvis til ordningen er i verk 1. oktober 1967.

Målprisen skal settes til et nivå som sikrer produsentene en viss inntekt.

For å *holde* målprisen for melk skal de felles markedsorganisasjoner gå til oppkjøp av smør når smørprisen faller under et fastlagt nivå.

Det er også planer om et 2-pris-system for konsum- og produksjonsmelk.

Ved eksport fra Fellesmarkedet til tredjeland skal det ytes avgiftsrefusjoner til eksportørene.

Det skal opprettes et rådgivende melkekontor for Kom-

misjonen. Kontoret skal etableres innen 1/1 1963 og før samme dato er det tanken at Kommissjonen skal forelegge Ministerrådet sitt utarbeidede forslag om den felles målpris, som så skal vedtas med kvalifisert flertall.

At jordbruksproblemene i Fellesmarkedet er så store som de er, skyldes ikke minst den ulike jordbruksstrukturen i de 6 land, med overproduksjon på en rekke produkter og faren for en ytterligere, *kunstig* stimulert produksjon når de planlagte inntektshevende reguleringstiltak settes i verk.

En rapport fra Kommissjonen over markedsutviklingen for jordbruksprodukter for tidsrommet 1956—65 sier f. eks. at det i 1965 må regnes med et melkeoverskudd innen området på 4—6 mill. tonn som følge av en produksjonsstigning på 25 % i tidsrommet 1956—65, mot et økt forbruk på bare 15 % i samme tidsrom. For hvete regnes det med en produksjonsstigning i tidsrommet på 15 % mot et øket forbruk på 1 %, for fôrkorn og poteter en produksjonsøkning på 20 % mot en forbruksøkning på 18 %.

Markedet innen de 6 er allerede dekket for ost, smør og grønnsaker, og en videre produksjonsøkning vil da belaste markedsreguleringsfondene.

Disse perspektiver har da også ført til at det nettopp er i landbrukssektoren de nasjonale særinteresser har stått steilest mot hverandre.

Frankrike ønsket at de franske bønders overproduksjon skal ha prioritet i Fellesmarkedet, likeledes motsatte Frankrike seg en fremskyndelse av den generelle tollavtrapning for industrivarer, dersom det ikke skjedde noe fremskritt på jordbruksvarenes område.

Kommissjonen fremsatte i juni 1961 forslag om at importavgifter på jordbruksprodukter fra tredjeland skal

være ens utad, men variere innbyrdes etter jordbruksproduktenes betydning i de forskjellige land. Forslaget gir videre en preferanse for intern handel med jordbruksprodukter. Overskuddet av dette skal gå til *et europeisk garantifond* som dels skal finansiere oppkjøp i markedet når prisene faller under et visst nivå, og dels subsidiere eksport av overskuddsprodukter. Ordningen er foreslått som erstatning for de bestående beskyttelses- og stabiliseringsregler, herunder toll, avgifter, minstepriser, innblandingstvang osv. Og den er foreslått ikraftsatt fra midten av 1962.

Den jordbruksdebatt Fellesmarked-landene innledet i november 1961 og som først ble avsluttet en uke ut i 1962, dreiet seg om gjennomføringen av, og enkelt-statenes andel i Det europeiske garantifond.

Man ble enige om at fondet for 1962/63 skal finansieres 100 % av medlemslandene, for 1963/64 90 %, og 1964/65 80 %, mens det øvrige skal dekkes ved avgifter på import fra tredjeland.

Særlig skarp strid sto det om prinsippet for et felles prisnivå for jordbruksprodukter idet Tyskland fryktet den franske overproduksjon. Også her kom man frem til en kompromiss-løsning, som godtok gjennomføringen av det felles prisnivå etter Kommisjonens plan, med visse modifikasjoner for den tekniske gjennomføringen.

Avdeling III

Den frie bevegelighet for personer, tjenesteytelser og kapital (art. 48—73)

Arbeidskraften

Artikkel 48 som stiller opp målet for avskaffelsen av restriksjonene på arbeidskraft lyder:

1. Arbeidskraftens frie bevegelighet innenfor Fellesmarkedet skal gjennomføres senest ved overgangsperiodens utløp.
2. Enhver diskriminasjon som er begrunnet i nasjonalitet og som angår beskjeftigelse, avlønning og andre arbeidsvilkår skal avskaffes.
3. Med forbehold av de begrensninger som hensynet til den offentlige orden, den offentlige sikkerhet og den offentlige sunnhet innebærer, betyr det retten til:
 - a) å søke stillinger som ønskes besatt,
 - b) i denne hensikt fritt å skifte oppholdssted innen området,
 - c) å oppholde seg i en av medlemsstatene for der å utføre et arbeid i overensstemmelse med bestemmelser fastsatt i administrative forskrifter eller ved lov gjeldende for den innenlandske arbeidskraft,
 - d) å få bli boende på et medlemsstats område for å utføre et arbeid på de vilkår som er fastsatt av Kommissjonen.
4. Bestemmelsen i denne artikkel gjelder ikke for ansettelse i den offentlige administrasjon.

Etableringsretten

Artikkel 52 gjelder retten til å drive forretning, etablere bedrift eller ha filial i medlemsland, og den lyder slik:

Innenfor rammen av de bestemmelser som er nevnt her skal alle restriksjoner som hindrer statsborgere i en medlemsstat fri rett til å drive næring innen et annet medlemslands område avskaffes.

Denne gradvise avskaffelse gjelder også hindringer for statsborgere fra en medlemsstat bosatt i en annen medlemsstat å opprette agenturer, avdelinger eller datterselskaper i denne stat. Med forbehold av de bestemmelser som følger i dette avsnitt vedrørende kapital, innebærer retten til fri næringsutøvelse også adgangen til opptagelse, utøvelse av selvstendig ervervsvirksomhet, såvel som opprettelse og ledelse av virksomheter og selskaper som definert i art. 58, på de betingelser som er gjort gjeldende i medlemsstatens lovgivning for landets egne statsborgere.

Artikkel 53 forbyr nye restriksjoner på retten til fri næringsvirksomhet.

Artikkel 54 sier at Ministerrådet etter forslag fra Kommisjonen og etter å ha rådført seg med Den økonomiske og sosiale komité og Forsamlingen innen utløpet av 1. etappe, med enstemmighet skal vedta en plan for avvikling av begrensningene i den fri næringsutøvelse innen Fellesmarkedet. Kommisjonen skal fremsette dette forslag for Ministerrådet i løpet av de 2 første år av den 1. etappe. Ministerrådet og Kommisjonen skal sørge for at medlemslandene avskaffer administrative regler og praksis som hindrer den fri næringsutøvelse i et medlemsland. Ministerrådet og Kommisjonen skal videre sørge for at reglene for de garantier som medlemsstatene krever av selskaper, slik disse er definert i art. 58 punkt 2, for å beskytte de direkte interesserte og tredje-menn, — gjøres så ensartede som mulig.

Likeledes skal Ministerrådet og Kommisjonen sørge for at ikke medlemsstatene innfører støtteforanstaltninger som fører til ulikhet i betingelsene for adgang til fri næringsvirksomhet.

Artikkel 55 gir unntak fra bestemmelsene i dette avsnitt når virksomhetene delvis deltar i utøvelsen av offentlig myndighet. Videre etter forslag fra Kommisjonen kan

Ministerrådet med kvalifisert flertall treffe beslutning som unntar visse erverv fra anvendelsen av avsnittets bestemmelser om etableringsrett.

Artikkel 56 gir en medlemsstat rett til å iverksette særbestemmelser overfor fremmede statsborgere, når slik særbehandling er begrunnet i hensynet til den offentlige orden, den offentlige sikkerhet og den offentlige sunnhet.

Innen overgangsperiodens utløp skal Ministerrådet med enstemmighet etter forslag fra Kommisjonen, og etter å ha rådført seg med Forsamlingen, utstede direktiver om koordinering av de administrative og ved lov fastsatte bestemmelser om den frie næringsutøvelse. Etter utløpet av annen etappe utsteder Ministerrådet med kvalifisert flertall etter forslag fra Kommisjonen, direktiver om samordning av de administrative bestemmelser fastsatt av hver medlemsstat.

Etter artikkel 57 skal Ministerrådet etter forslag fra Kommisjonen og etter å ha rådført seg med Forsamlingen, med enstemmighet i løpet av første etappe, og deretter med kvalifisert flertall, gi direktiver om gjensidig anerkjennelse av eksamensbeviser, sertifikater og andre fagbrev, for å lette adgangen til opptagelse og utøvelse av selvstendig ervervsvirksomhet innen området.

Lignende bestemmelser skal også gis vedrørende opptagelsesregler og regler for utøvelse av næringsvirksomhet.

Enstemmighet kreves i slike spørsmål hvor det er gitt lovbestemmelser om forholdet i minst *én* av medlemsstatene, og likeledes hvor det gjelder forskrifter som er gitt for å beskytte oppsparingene, derunder ytelser av kreditt og utøvelse av bankvirksomhet, og bestemmelser som er gitt i de forskjellige medlemsstater om fastsatte betingelser for utøvelse av medisinsk, farmasøytisk og lignende virksom-

het. I andre vedtak innen etableringsområdet treffer Ministerrådet beslutninger med enstemmighet i løpet av første etappe, og deretter med kvalifisert flertall.

Artikkel 58 er en definisjonsbestemmelse som lyder:

Selskaper som er opprettet i overensstemmelse med et medlemslands interne lovgivning, og hvis hjemsted, administrasjon eller viktigste virksomhet ligger innenfor Fellesmarkedet, likestilles med hensyn til bestemmelsene i dette avsnitt med personer som er statsborgere i medlemsstaten.

Ved selskaper forstås privatrettslige selskaper, herunder andels-selskaper og alle andre juridiske personer som inngår under forvaltningsretten eller privatretten, med unntak av selskaper som ikke har erverv til formål.

Tjenesteytelser

Artikkel 60 sier hva som skal legges i uttrykket tjenesteytelser og lyder slik:

Som tjenesteytelse i denne traktats forstand betraktes ytelser som normalt leveres mot betaling, såfremt de ikke omfattes av bestemmelsene angående den fri bevegelighet for varer, kapital og personer.

Tjenesteytelsene omfatter:

- a) virksomhet av industriell karakter,
- b) virksomhet av handelsmessig karakter,
- c) virksomhet av håndverksmessig karakter,
- d) de liberale yrkers ervervsvirksomhet.

Med forbehold av bestemmelsene i avsnittet om retten til fri næringsvirksomhet, kan leverandøren av tjenesteytelsen ved utførelsen av denne midlertidig utøve sin virksomhet i den stat hvor ytelsen leveres, på samme vilkår som denne staten har fastsatt for egne statsborgere.

Artikkel 61 lyder:

1. Den frie utveksling av tjenesteytelser innen transportområder omfattes av bestemmelsene i avdelingen vedrørende transport.

2. Liberaliseringen av bankene og forsikringsselskapenes tjenesteytelser, som står i forbindelse med kapitalbevegelser, skal gjennomføres parallelt med den gradvise liberalisering av kapitalbevegelserne.

Artikkel 62 forbyr medlemsstatene å innføre nye begrensninger etter traktatens ikrafttredelse.

Artikkel 63 pålegger Ministerrådet etter forslag fra Kommisjonen og etter å ha innhentet råd hos Den økonomiske og sosiale komité og Forsamlingen, med enstemmighet innen utgangen av 1. etappe, å vedta en plan for avskaffelse av restriksjoner på tjenesteytelser innen Fellesmarkedet. Kommisjonen skal fremsette forslaget for Ministerrådet i løpet av de 2 første år av 1. etappe.

Artikkel 64 pålegger medlemsstatene å akselerere liberaliseringen innen tjenesteytelsesområdet om den alminnelige økonomiske situasjon og situasjonen innen vedkommende sektor, gjør det mulig.

Kapital

Artikkel 67 pålegger medlemsstatene å avskaffe restriksjonene på kapitalbevegelser, såfremt kapitalen tilhører personer som er bosatt i medlemsstatene. Restriksjonene på løpende betaling i forbindelse med kapitalbevegelse mellom medlemsstatene, skal avskaffes innen utløpet av 1. etappe.

Artikkel 68 pålegger medlemsstatene å frigjøre valuta-bevilgninger for handel mellom medlemsstatene. Med hensyn til låneemittering i en annen medlemsstat når lånet direkte eller indirekte skal finansiere staten eller kommunale myndigheter innen staten, heter det at slike lån bare kan legges ut såfremt de angjeldende stater er blitt enige om det.

Etter art. 69 skal Kommisjonen sette frem forslag for Ministerrådet etter å ha rådført seg med Valutakomiteen som er omtalt i artikkel 105, om nødvendige direktiver for gjennomføringen av bestemmelsen i art. 67. Ministerrådet skal fatte vedtak i disse tilfeller med enstemmighet i de 2 første etapper og deretter med kvalifisert flertall.

Artikkel 70 pålegger Ministerrådet etter forslag fra Kommisjonen å gi regler for koordinering av medlemsstatenes valutapolitikk mot tredjeland. Avgjørelser på dette området krever enstemmighet i Ministerrådet. Dersom reglene fører til misbruk og kortsiktige kapitalforflytninger i spekulasjonshensikt for å omgå de regler en medlemsstat har for valutatransaksjoner med tredjeland, kan Kommisjonen tillate medlemslandet å treffe forholdsregler for å hindre slik misbruk.

Dersom Ministerrådet fastslår at disse forholdsregler begrenser den frie kapitalbevegelse mellom medlemsstatene, utover hva som er nødvendig for å nå formålet med forholdsreglene, kan Ministerrådet etter forslag fra Kommisjonen med kvalifisert flertall beslutte at den angjeldende stat skal endre eller oppheve disse forholdsregler.

Artikkel 71 forbyr medlemsstatene å innføre nye valuta-restriksjoner, eller å gjøre gamle restriksjoner mer restriktive. Medlemslandene forplikter seg likeledes til å fremskynde liberaliseringen såfremt den økonomiske situasjon og særlig da betalingsbalansen tillater det.

Artiklene 72 og 73 pålegger medlemsstatene å underrette Kommisjonen om kapitalbevegelser til eller fra tredjeland, og gir en medlemsstat anledning med tillatelse fra Kommisjonen, å treffe beskyttelsestiltak mot forstyrrende kapitalbevegelser. Denne tillatelse kan tilbakekalles av Ministerrådet med kvalifisert flertall.

Medlemsstaten kan selv treffe slike beskyttelsestiltak om det haster eller reglene bør holdes hemmelige, men Kommisjonen og de andre medlemsstater skal underrettes om foranstaltningene før de trer i kraft. Kommisjonen kan etter råd fra Den monetære komité bestemme at medlemsstaten skal oppheve slike restriksjoner.

Utviklingen innen området fri bevegelighet for personer, tjenesteytelser og kapital

Arbeidsmarkedet

Utviklingen av det frie arbeidsmarked som traktaten forutsetter, søkes gjennomført i tre etapper på grunnlag av en inngående rapport fra et utvalg som ble nedsatt av Kommisjonen i februar 1960 til å studere arbeidskraftsituasjonen i de 6. Det peker i sin rapport bl. a. på den skjeve arbeidskraftfordeling med en mangelsituasjon i Tyskland, Luxembourg og Nederland og et betydelig overskudd bl. a. i Italia.

De 3 etapper som ble stillet opp var:

1. etappe — hvor man får anledning til å opprettholde preferanseordninger for egen arbeidskraft,
2. etappe — alvorlige skadevirkninger som oppstår etter 1. etappes ordninger skal fjernes,
3. etappe — opphevelse av alle restriksjoner.

Gjennomføringen er ikke tidsbestemt. Kommisjonen har utarbeidet et forslag som ble forelagt Ministerrådet i juli 1960 for gjennomføring av 1. etappe, som går ut på en

preferering av Fellesmarked-landene, d.v.s. arbeidskraft skal ikke innføres fra andre land enn de 6, så lenge det er ubenyttede reserver i disse.

Det er foreslått opprettet arbeidskontorer i alle medlemsland som skal rapportere til Kommissjonen, og en egen konsultasjonskomité for arbeidskraftsspørsmål, som skal bestå av representanter fra landenes regjeringer, arbeidsgivere og fagorganisasjoner. Avtaler om felles trygdeordninger for utflyttet arbeidskraft trådte i kraft allerede 1. oktober 1958.

12. juni 1961 vedtok Ministerrådet gjennomføringen av 1. etappe i avviklingen av restriksjonene på arbeidsmarkedet. Roma-traktatens art. 48 om dette er meget vidt formulert, idet den forutsetter avskaffelse av alle restriksjoner på arbeidskraftens frie bevegelse over landegrensene, *unntatt* for stillinger i den offentlige administrasjon i medlemslandene. Gjennomføringen er skissert opp i 4 deler:

1. Gir regler for at en arbeidstager kan søke en stilling i et annet medlemsland etter 3 uker fra stillingen er lyst ledig, om ingen passende søker fra landet har søkt. Unntak fra denne regel gjøres dersom arbeidet er ledd i forretninger over grensene og arbeidsgiver på forhånd har funnet frem til bestemte navngitte arbeidstagere i det annet land, eller når arbeidsgiver og arbeidssøker er i nær slekt, eller når arbeidssøker fra det annet land har nære slektninger som har arbeidet i vedkommende bedrift i det annet land i minst ett år. Arbeider fra annet land får likestilling med arbeidere i det land hvor vedkommende har fått arbeid, til de rettigheter (fagforeningsmedlemskap, eventuell stemmerett og medbestemmelsesrett) som ved lov eller avtale

tilligger arbeidere i landet. Barn under 21 år får rett til å følge med arbeidstageren fra det annet land og får full legal rett til å ta arbeid i det nye land, samtidig som andre som er avhengig av arbeidstageren, får fri adgang til å følge ham til arbeidslandet.

2. Behandler koordinerende regler for arbeidskontorene i medlemslandene.
3. Behandler den konsultative komité som skal harmonisere arbeidskraftsituasjonen i landene, med medlemmer fra fagforenings- og arbeidsgiversiden, og representanter for Fellesmarkedets organer, og den tekniske komité med representanter for regjeringen i medlemslandene, som skal bistå Kommisjonen i tvistespørsmål.
4. Gir en anbefaling om at medlemsstatene bør gi arbeidere fra de andre medlemstater prioritet foran arbeidssøkere fra land utenfor Fellesmarkedet.
Her pålegges medlemslandene ikke å iverksette nye diskrimineringstiltak.
Dertil får Luxembourg unntagelse fra forpliktelsene på grunn av den spesielle arbeidskraftsituasjonen der.
(Se også om utviklingen innen dette felt i del I under arbeidskraft.)

Etableringsretten

Alt i mai 1960 la Kommisjonen frem utkast til en plan for avskaffelse av hindringene på den fri næringsutøvelse. Planen har vært forelagt bl. a. Den parlamentariske forsamling som i mars 1961 ga den sin tilslutning, men Ministerrådet har ennå ikke behandlet den.

Planen legger frem et tidsskjema for avskaffelse av restriksjonene, ved siden av at den presiserer forskjellige

former for etableringsrestriksjoner som skal avskaffes.

I prinsippet skal den gjelde for alle borgere fra de 6 medlemsstater, men det pekes på faren for fiktiv selskaps-etablering innen Fellesmarkedet fra tredjeland. Alle restriksjoner gitt ved lov eller administrativ forskrift som prefererer innenlandsboende foran andre lands borgere skal avskaffes. Men det er intet i veien for at man stiller opp bestemte krav for næringsutøvelse, f. eks. handelsbrev, såfremt disse krav gjelder for alle som vil etablere seg innen næringen.

I egne lister er det oppregnet i hvilke næringsgrener etableringsretten skal frigjøres, og innen hvilke frister dette skal skje. Tids-skjemaet er inndelt i 4 etapper:

1. Etter en liste som omfatter vesentlige deler av industrien, gruvedrift, engroshandel, bankvirksomhet og elektrisitetsforsyning, — skal restriksjonene avskaffes innen utgangen av den annen etappes annet år, d.v.s. innen 1963.
2. Denne liste omfatter næringsmiddelindustrien, detaljhandel, forsikring, hotell og restaurantnæringen. Avskaffelse av restriksjonene skal skje innen utgangen av annen etappe, d.v.s. innen utgangen av 1965.
3. Etter denne liste som omfatter kjemisk industri, transportvesen, tobakkindustri og visse liberale yrker og service-yrker skal restriksjonene avskaffes innen utgangen av det annet år av tredje etappe, altså innen utgangen av 1967.
4. Listen omfatter alle andre næringsgrener unntatt jordbruk, og restriksjonene skal avskaffes innen utgangen av tredje etappe d.v.s. innen utgangen av 1969.

For jordbruk skal restriksjonene avskaffes gradvis, i henhold til de særlige planer som vedtas for dette område. Planen skal vedtas eller forkastes av Ministerrådet i den form Kommisjonen har lagt den fram, eller den blir tilbake-sendt til Kommisjonen til ny utredning og ny fremleggelse av forslag, om Ministerrådet ikke er enig i Kommisjonens forslag.

Tjenesteytelser

Traktaten definerer tjenesteytelser negativt som all virksomhet som ikke direkte faller inn under traktatens andre avsnitt. Kommisjonen la i juli 1960 frem et forslag for avskaffelse av restriksjonene på dette området etter å ha innhentet råd fra Den økonomiske og sosiale komité. Forsamlingen behandlet Kommisjonens forslag og ga en ut-talelse i mars 1961 som i hovedtrekk slutter seg til Kommi-sjonens forslag. Ministerrådet har ikke behandlet saken.

Kapitalmarkedet

12. mai 1960 vedtok Ministerrådet retningslinjer for frigjøring av kapitalbevegelsene mellom landene. Disse er ikke satt i verk ennå. Retningslinjene fastslår bl. a. libera-lisering av kapital vedrørende handel, tjenesteytelser, di-rette investeringer, personlige overførsler, garantier og forsikringer.

Det forutsettes kontrolltiltak fra hvert enkelt lands side mot kortsiktige kapitaloverførsler i spekulasjons-hensikt.

Det er foreslått opprettet en Europeisk Valutareserve-union som skal ha til oppgave å samordne landenes valuta-politikk, og drøfte mulighetene for en felles valuta. For-

øvrig skal unionen overvåke kapitalbevegelsene over landegrensene, støtte valutaer som kommer i vanskeligheter, og motvirke spekulativ kapitalbevegelse. (Se også under avsnittet om kapital i del I.)

Avdeling IV

Transport (art. 74—84)

Artikkel 74 stiller opp som mål en felles samferdselspolitikk for Fellesmarkedet.

Artikkel 75 stiller opp retningslinjene for å nå dette mål, og lyder:

1. For å gjennomføre formålet i art. 74, og under hensyn til de særlige problemer som reiser seg i samferdselssektoren, skal Ministerrådet etter forslag fra Kommissjonen og etter å ha rådført seg med Den økonomiske og sosiale komité og Forsamlingen, med enstemmighet innen utgangen av annen etappe, og derefter med kvalifisert flertall innføre:
 - a) felles regler for transport til eller fra en medlemsstats område gjennom en eller flere medlemsstater,
 - b) betingelsene for å tillate transportvirksomhet fra samferdselsorgan som ikke er hjemmehørende i angjeldende medlemsstat,
 - c) alle andre egnede bestemmelser.
2. De bestemmelser som skal gis etter pkt. a) og b) skal fastsettes i løpet av overgangsperioden.
3. Uansett fremgangsmåten etter pkt. 1 kan Ministerrådet med enstemmighet gi bestemmelser innen samferdselssektoren, om de prinsipper som er trukket opp vil påvirke levestandarden og arbeidskraftsituasjonen i bestemte områder. Ministerrådet kan også gi bestemmelser om utnyttelse av transportmateriellet, under hensyntagen til den økonomiske utvikling som følger av Fellesmarkedets etablering.

Artikkel 76 pålegger medlemsstatene ikke å endre ikraftværende bestemmelser på en slik måte at de direkte eller indirekte blir mindre gunstige for samferdselsvirksomheten fra andre medlemsstater, sammenlignet med landets egen transportvirksomhet.

Artikkel 79 sier at alle former for diskriminering innen samferdselssektoren som skyldes bestemte takster og transportvilkår for varer med forskjellig opprinnelsesland eller bestemmelsessted, skal avskaffes senest ved utløpet av annen etappe.

Ministerrådet skal etter forslag fra Kommisjonen og etter å ha rådført seg med Den økonomiske og sosiale komité, med kvalifisert flertall innen 2 år etter traktatens ikrafttredelse, gi regler som hindrer slik diskriminering. Kommisjonen skal på eget initiativ eller etter anmodning fra en medlemsstat, undersøke alle tilfeller av diskriminering og treffe nødvendige beslutninger for å hindre dette.

Artikkel 80 forbyr medlemsstatene å anvende takster og vilkår som innehar element av statsstøtte eller beskyttelse for en eller flere virksomheter eller industrier innen samferdselssektoren, såfremt ikke Kommisjonen har gitt tillatelse til det.

Kommisjonen skal på eget initiativ undersøke takster og vilkår, under særlig hensyntagen til en hensiktsmessig regional økonomisk politikk, de underutviklede områders behov, og de særlige problemer som oppstår i områder som er påvirket av politiske forhold, og likeledes takster og vilkårenes innvirkning på konkurransen mellom forskjellige transportformer. Etter å ha rådført seg med vedkommende medlemsstat kan Kommisjonen treffe nødvendige tiltak.

Konkurransetariffer er ikke omfattet av forbudet mot

å anvende takster og vilkår som støtter eller beskytter bestemt virksomhet eller industri innen transportområdet.

Artikkel 82 unntar forbundsrepublikken Tyskland og de bestemmelser som er innført grunnet Tysklands deling, fra bestemmelsene i dette avsnitt.

Artikkel 83 oppretter en rådgivende komité av eksperter fra medlemsstatenes regjering til råd for Kommisjonen i samferdselsspørsmål.

Artikkel 84 avgrensner transportavsnittets anvendelse til å gjelde: jernbane, landevei- og sjøvei-transport. Ministerrådet kan med enstemmighet beslutte særlige regler for sjø- og lufttransport.

Dette er blitt tolket noe forskjellig, idet Kommisjonen mener at transportavsnittets generelle regler skulle gjelde for skipsfart og luftfart, mens man i medlemslandene mener at man for disse områder skal gi helt særskilte bestemmelser.

Ministerrådet har ennå ikke tatt stilling til dette, grunnet en viss strid i medlemslandene, idet man frykter at det vil oppstå visse preferanseområder om skipsfarts-samarbeidet blir for samordnet.

I for eksempel Frankrike, Tyskland og Italia har den nasjonale skipsfart ganske betydelige preferanser.

Utviklingen innen samferdsel og transport

Det er fremlagt planer om at luftfartsselskapene i de 6 minus det hollandske KLM, skal slutte seg sammen i en felles Air-union, men dette er ennå ikke gjort.

Kommisjonen har foretatt en undersøkelse av samferdselssektoren i medlemslandene med sikte på å legge frem forslag til en koordinerende plan. 27. juni 1960 godkjente

Ministerrådet et forslag fra Kommisjonen om felles regulering av transportpriser og transportvilkår.

Reguleringen trådte i kraft 1. juli 1961 og gjelder som lov i medlemsstatene. De enkelte land og speditører har rapportplikt til Kommisjonen om transportbetingelsene og endringer i disse.

Kommisjonen kan ilegge personer eller firmaer mulkt ved overtredelser av fellesbestemmelsene. Kommisjonen arbeider med planer om gjennomgående felles transportårer, særlig mellom de større havnebyer og industristrøk i medlemsland. Ekspertgrupper arbeider med å finne frem til et felles nomenklatur for varetransport mellom landene.

Dette nomenklatur som i første rekke tar sikte på å bygge ut et felles system for klassifisering til statistisk bruk, ble sendt fra Kommisjonen til medlemsstatene 26. juli 1961 med forslag om at medlemsstatene fra 1. januar 1962 skulle sende inn til Kommisjonen sine data for transportsektoren, utarbeidet etter de retningslinjer som det felles nomenklatur trekker opp.

Den Europeisk Investeringsbank er koblet inn i finansieringen av samferdselsutbygningen på tvers av landegrensene, bl. a. elektrifisering og utbedring av italienske og franske jernbanestrekninger. Kommisjonens memorandum til Ministerrådet peker på 3 viktige retningslinjer det må arbeides etter innen transportsektoren for å fremme de mål traktaten stiller opp:

1. Fjerne hindringer innen transportsektoren for Fellesmarkedets etablering.
2. Frigjøring av transporttjenesten innen området.
3. Koordinert administrasjon av transportvesenet.

Det nevnes at det innen transportsektoren hersker ufullstendig konkurranse i form av diskriminerende takster og transportbetingelser.

Kunstige nasjonale støttetiltak og særfordeler for bedrifter eller næringer, såvel som diskriminerende administrative regler, må fjernes.

Det må åpnes adgang for fri transporttjeneste for andre enn de enkelte lands egne organer. Kommisjonen vil tillate visse, ikke nærmere spesifiserte restriksjoner på den fri konkurranse innen transport, om spesielle forhold gjør seg gjeldende.

Av spesielle virkemidler nevner Kommisjonen at det må skilles mellom passasjer- og godstrafikk.

For vanlig passasjertrafikk anbefales faste takster, med anledning til revisjon ved omkostningsforandringer, eller større økonomiske forandringer.

For godstransport anbefaler Kommisjonen et system med faste takstgrupper med maksimal- og minimalpriser, som alle må følge for å hindre monopoldannelse eller ødeleggende konkurranse. Disse prisgrenser skal være offentlige. Gradvis større kvoter i hvert medlemsland skal frigjøre godstransporten.

Jernbaneselskapene må få frihet til å innføre en mere effektiv administrasjon nærmere den man finner i privat næringsliv.

Kommisjonen henstiller til de enkelte lands regjeringer og andre organer eller interesserte, å avgi uttalelser om det memorandum Kommisjonen har lagt frem.

Tredje del

Fellesmarkedets politikk

Denne del omfatter 4 avdelinger:

- I De felles regler
- II Den økonomiske politikk
- III Sosialpolitikken
- IV Den Europeiske Investeringsbank.

I De felles regler (art. 85—102)

Denne avdeling er igjen inndelt i 3 avsnitt som behandler: konkurransereglene, fiskale bestemmelser, og harmonisering av medlemsstatenes lovgivning.

Konkurranseregler

Artikkel 85 lyder:

1. Alle avtaler mellom bedrifter, og alle beslutninger om sammenlutning av bedrifter og felles forretningsvilkår, som kan påvirke handelen mellom medlemsstatene, og som har til formål eller til følge å hindre eller begrense konkurransen eller forrykke vilkårene for denne innen Fellesmarkedet, — er uforenelig med Fellesmarkedet og forbudt.
Dette gjelder særlig avtaler eller virksomheter som består i:
a) direkte eller indirekte å fastsette priser og forretningsvilkår,

- b) å begrense eller føre kontroll med produksjon, avsetning, teknisk utvikling eller investeringer,
 - c) å dele markeder eller forsyningskilder,
 - d) som fastsetter ulike vilkår for lik ytelse overfor enkelte kunder, slik at disse stilles dårligere i konkurransen,
 - e) som gjør avslutningen av kontrakter avhengig av at medkontrahtenten aksepterer andre ytelser, som ifølge sin karakter eller ifølge handelssedvane ikke vanligvis har forbindelse med kontraktavslutningen.
2. Dog kan bestemmelsene i pkt. 1 erklæres uavvendelige:
- på enhver avtale eller sett av avtaler mellom bedrifter,
 - på enhver beslutning eller sett av beslutninger om sammenføring av bedrifter, og
 - på enhver form for avtalte forretningsmetoder, som bidrar til å øket produksjon eller bedre fordeling av varene, eller til å fremme den tekniske eller økonomiske utvikling, og derved sikrer forbrukerne en rimelig andel av de fordeler som vinnes ved dette, og uten at de:
 - a) begrenser de samvirkende bedrifters handlefrihet på en måte som ikke er nødvendig for å oppnå disse mål,
 - b) gir disse bedrifter muligheter for å utelukke konkurranse om en vesentlig del av angjeldende varer.

Artikkel 86 om de dominerende storbedrifter lyder:

At en eller flere virksomheter på en urimelig måte utnytter en dominerende stilling i Fellesmarkedet eller innenfor et vesentlig område av det, er uforenelig med Fellesmarkedet og forbudt, dersom samhandelen mellom medlemsstatene blir påvirket av dette.

Disse urimelige forretningsmetoder kan særlig bestå i:

- a) å påtvinge medkontrahtenter urimelige priser eller forretningsvilkår,
- b) å begrense produksjon, avsetning eller teknisk utvikling til skade for forbrukerne,
- c) å fastsette ulike vilkår for ensartet ytelse overfor medkontrahtenter, hvorved disse stilles ugunstigere i konkurransen,
- d) å gjøre avslutningen av kontrakter avhengig av akseptering av tilleggstyelser som ifølge sin karakter eller handelssedvane ikke har forbindelse med kontrakten.

Artikkel 87 som gir sanksjonsmidler mot overtredelse av reglene i art. 85 og 86 lyder:

1. Senest 3 år etter traktatens ikrafttredelse utsteder Ministerrådet etter forslag fra Kommissjonen og etter rådføring med Forsamlingen, med enstemmighet direktiver for anvendelse av de prinsipper som er stillet opp i art. 85 og 86. Dersom slike bestemmelser ikke er blitt vedtatt innen denne frist, vedtas de etter forslag fra Kommissjonen med kvalifisert flertall av Ministerrådet, etter at dette har rådført seg med Forsamlingen.
2. De i punkt 1 nevnte bestemmelser har særlig til formål:
 - a) ved innførelsen av bøter og tvangsmidler å sikre respekten for de forbud som er nevnt i artikkel 85 punkt 1 og artikkel 86,
 - b) å fastsette prinsippene for anvendelse av bestemmelsene i artikkel 85 punkt 3 for å sikre en effektiv kontroll med at bestemmelsene følges, og for å forenkle den administrative kontroll,
 - c) å klarlegge bestemmelsene i artikkel 85 og 86 på de forskjellige områder,
 - d) å bestemme både Kommissjonens og Domstolens oppgave i forbindelse med gjennomføringen av de bestemmelser som er nevnt i denne artikkel,
 - e) å regulere forholdet mellom den nasjonale lovgivning, bestemmelsene i denne avtale og de direktiver som er vedtatt i medhold av denne artikkel.

Etter artikkel 89 skal Kommissjonen overvåke anvendelsen av de prinsipper som er fastslått i artikkel 85 og 86, og etter oppfordring fra en medlemsstat eller på eget initiativ foreta undersøkelser av om det foregår overtredelser av disse prinsipper og eventuelt foreslå passende midler for å bringe dette til opphør.

Etter artikkel 90 som omhandler offentlige bedrifter, statsmonopoler, eller bedrifter som har særlige rettigheter, forplikter medlemsstatene seg til ikke å innføre eller opp-

rettholde tiltak som strider mot traktaten, særlig artiklene 7, 85—94, — og overlater Kommisjonen å overvåke og gi direktiver til medlemsstatene om dette.

Dumping

Artikkel 91 som omhandler dumping lyder:

1. Dersom Kommisjonen i løpet av overgangsperioden etter anmodning fra en medlemsstat eller andre interesserte parter konstaterer dumping innen Fellesmarkedet, skal Kommisjonen rette henstilling til utøveren av denne dumping for å bringe den til opphør. Såfremt dumpingen vedvarer, skal Kommisjonen tillate den krenkede medlemsstat å treffe beskyttelsestiltak etter nærmere regler gitt av Kommisjonen.
2. Etter traktatens ikrafttredelse skal alle varer som er eksportert til en annen medlemsstat fritt kunne gjeninnføres til eksportørstaten uten at det da kan pålegges varen noen form for toll, kvantitative restriksjoner eller foranstaltninger med lignende virkning. Kommisjonen gir regler for anvendelse av denne artikkel.

Statsstøtte

Artikkel 92 om statsstøtte lyder:

1. Bortsett fra de unntak som er hjemlet i traktaten, er statsstøtte eller støtte som ytes ved statsmidler på enhver måte, og som forrykker eller truer med å forrykke konkurransevilkårene ved å begunstige visse virksomheter eller varer, uforenelige med Fellesmarkedet i det omfang denne støtte øver innflytelse på samhandelen mellom medlemsstatene.
2. Forenelig med Fellesmarkedet er:
 - a) støtte av sosial karakter som tilstås de enkelte forbrukere forutsatt at den ytes uten diskriminasjon med hensyn til varens opprinnelse,
 - b) støtte som har til formål å råde bot på skade som er forårsaket av naturkatastrofer eller andre usedvanlige begivenheter,

c) støtte som ytes til økonomien i visse deler av den Tyske Forbundsrepublikk som skyldes Tysklands deling, i det omfang denne er nødvendig for å oppveie de økonomiske ulemper som denne deling har forårsaket.

3. Som forenelig med Fellesmarkedet er også:

a) støtte som har til formål å begunstige den økonomiske utvikling av områder hvor levestandarden er særlig lav, eller hvor det hersker alvorlig arbeidsløshet,

b) støtte som har til formål å fremme realiseringen av viktige prosjekter av felleseuropeisk interesse, eller for å råde bot på alvorlige forstyrrelser i en medlemsstats økonomi,

c) støtte som har til formål å fremme utviklingen av visse næringsgrener eller økonomiske områder, når denne støtte ikke endrer samhandelsvilkårene på en måte som strider mot de felles interesser.

De støtteformer som består pr. 1. januar 1957 for støtte til skipsbygging, og som tilsvarer den manglende tollbeskyttelse, skal gradvis avtrappes på samme betingelser som de som anvendes i forbindelse med avskaffelse av tollsatsene, og med forbehold av de bestemmelser i denne traktat som tar sikte på en felles handelspolitikk overfor tredjeland,

d) andre former for støtte, når Ministerrådet etter forslag av Kommisjonen har truffet beslutning med kvalifisert flertall.

Etter artikkel 93 skal Kommisjonen sammen med medlemsstatene foreta løpende undersøkelser om støtteordningene i medlemsstatene, og skal foreslå slike tiltak som Fellesmarkedets funksjon og utvikling krever. Kommisjonen kan gi pålegg og henstillinger til medlemsstater om endring eller opphør av støttetiltak, og såfremt ikke staten retter seg etter dette, kan saken innbringes for Domstolen uten videre frist og uten at Kommisjonen behøver å begrunne sitt skritt.

Etter anmodning fra en medlemsstat kan Ministerrådet med enstemmighet beslutte at et bestemt støttetiltak uansett bestemmelsene i dette avsnitt skal betraktes som for-

enelig med Fellesmarkedet. En slik anmodning fra en medlemsstat vil utsette gjennomføringen av de tiltak som Kommisjonen har besluttet til Ministerrådet har truffet sin beslutning. Dersom Ministerrådet ikke har truffet slik beslutning innen 3 måneder etter anmodningen fra medlemsstaten er kommet inn, kan Kommisjonen selv treffe tiltakene.

Indirekte skatter og avgifter

Etter artikkel 95 kan ingen medlemsstat pålegge andre staters varer interne avgifter som er høyere enn de avgifter som er lagt på lignende innenlandske varer. Heller ikke kan det pålegges avgifter som har til hensikt å beskytte den innenlandske produksjon. Innen begynnelsen av annen etappe skal medlemsstatene ha fjernet bestemmelser av denne karakter.

Etter artikkel 96 skal ingen varer som er utført fra en medlemsstat nyte godt av refusjon av interne avgifter som er større enn de avgifter som er pålagt varene.

Etter artikkel 97 kan de medlemsstater som oppkrever omsetningsavgift som legges samtidig på flere ledd av omsetningen, fastsette gjennomsnittssatser for de enkelte varer eller grupper av varer, om ikke dette krenker prinsippene i art. 95 og 96.

Artikkel 98 sier at:

For andre skatter enn omsetningsavgifter og forbruksavgifter og andre indirekte skatter, kan det ikke ytes fritagelse for avgiftsbetaling eller refusjon av avgifter ved utførsel til de øvrige medlemsland, eller utligningsavgifter på innførte varer som stammer fra medlemsland, uten at Ministerrådet med kvalifisert flertall etter forslag fra Kommisjonen har vedtatt dette for en begrenset periode.

Kommisjonen skal etter art. 99 foreta løpende undersøkelser vedrørende de indirekte skatter og avgifter og legge frem forslag for Ministerrådet for harmonisering av reglene.

Roma-traktaten inneholder ikke egne regler for den *direkte beskatning* (unntatt koordinering av lovgivningen for å hindre dobbeltbeskatning), men Kommisjonen har likevel foretatt inngående undersøkelser av beskatningen i medlemslandene, særlig ved kapitalbevegelser over landegrensene, såvel som industri- og jordbruksbeskatningen i de enkelte land.

Med disse undersøkelser er det klarlagt at en harmonisering av skatteregler i medlemslandene må gjennomføres for å unngå vanskelige forvridningsproblemer, særlig for kapitalbevegelsene.

Harmonisering av lovgivningen

Etter artiklene 100—102 skal Ministerrådet etter forslag fra Kommisjonen og etter å ha innhentet råd fra Forsamlingen og Den økonomiske og sosiale komité, gi direktiver for endring av lovbestemmelser i ett eller flere medlemsland som er av direkte betydning for Fellesmarkedets opprettelse eller funksjon. Dette skal skje med enstemmighet i første etappe og senere med kvalifisert flertall. Slik endring av lovgivningen skal dessuten kunne løses ved forhandlinger mellom de berørte medlemsstater under oppsyn av Kommisjonen. Såfremt en medlemsstat ikke følger en henstilling fra Kommisjonen, behøver heller ikke de andre medlemsstater å foreta endringer i sine nasjonale bestemmelser.

Utviklingen innen området: konkurranseregler, dumping, indirekte skatter og harmonisering av lovgivningen

Konkurranseregulerende tiltak

Etter traktaten skal det senest 3 år fra traktatens ikrafttredelse lages regler for kontroll med og forbud mot konkurransediskriminerende tiltak fra medlemsland eller bedrifter, som kan skade samhandelen mellom landene.

Det har vært nedsatt en egen kartellkomité som har drøftet koordinering av landenes innbyrdes svært avvikende konkurranselovgivning.

I Belgia, Italia og Luxembourg, som ikke tidligere har hatt noen særlovgivning på disse områder, er det i 1961 lagt frem lovforslag mot konkurransemisbruk. (Loven for Belgia er alt vedtatt.)

Et forslag fra Kommissjonen om felles *registreringsordning* for konkurranseregulerende avtaler er under behandling. Det har funnet sted en sterk økning i bransjeavtaler på tvers av landegrensene innen de 6.

Kommissjonen har innhentet oversikter over dominerende bedrifters stilling (monopoler, også offentlige, og storbedrifter), men det er ikke lagt frem forslag til inngrep mot disse, unntatt for statsmonopolene, hvor Kommissjonen har henstillet til medlemsstatene å ta bort disse monopolars diskriminerende karakter. Italia og Frankrike har foretatt visse omlegninger for å minske diskriminering.

Etter at forslaget om de første reguleringstiltak etter art. 85 og 86 ble fremlagt fra Kommissjonen for Ministerrådet, har dette konsultert en av sine rådgivende komitéer, Den økonomiske og sosiale komité, som la frem sitt syn 28. mars 1961.

Prinsipielt slår komitéen fast at de retningslinjer artik-

lene 85 og 86 trekker opp må gjelde for alle bransjer av det økonomiske liv, men at spesielle tiltak må settes i verk for jordbruksproduksjonen etter artikkel 42 i traktaten, for transportsektoren, bank- og forsikringssektoren. Komiteén mener at det er Kommisjonen som bør ha rett til å unnta land eller bransjer fra fellesreglene etter art. 85, men at det bør være en appellrett for Kommisjonens avgjørelser.

Med hensyn til reglene for en *registreringsplikt* for avtaler var det uenighet i komitéen, idet denne delte seg i nøyaktig to like deler, hvorav den ene var i favør av et system for registrering, mens den andre var i opposisjon til et slik system. Som sin særlige begrunnelse anførte opposisjonen at et slikt system ville føre til en for sterk utbygging av det administrative apparat, og overbebyrde Kommisjonen med arbeide, mens på den annen side en ordning basert på undersøkelser av Kommisjonen når det ble klaget over restriktive avtaler, ville gi langt bedre resultater.

I begynnelsen av november 1961 kom Ministerrådet bl. a. sammen for å drøfte konkurransereglene i Fellesmarkedet. Noen enighet kom man ikke frem til og forhandlingene innskrenket seg til å avklare de divergerende syn.

Dumping

I februar 1960 la Kommisjonen frem de tekniske regler for anvendelse av bestemmelsene om fri reimport av tidligere subsidiert eksport (tilsvarende bestemmelse har man også i EFTA-konvensjonens art. 17). Det er strid om bestemmelsenes innhold, — og Kommisjonen arbeider med å

bygge ut de generelle retningslinjer på grunnlag av bl. a. GATT's dumpingregler. Retningslinjene gir Kommisjonen myndighet til å gripe inn mot dumping, og Kommisjonen skal selv fastslå hva som er dumping.

Kommisjonen har mottatt en rekke dumpingklager i henhold til art. 91 (pr. 31. august 1961 ialt 14 klager) og behandlingsmåten i disse saker har vært at Kommisjonen har innhentet videre opplysninger fra de land hvor den påståtte dumping har funnet sted. I et par tilfeller er det blitt rettet henstilling til medlemsland om å slutte med dumping, øvrige klager er løst ved forhandlinger mellom partene og Kommisjonen.

Forøvrig henstiller Kommisjonen til medlemslandene selv å innføre effektive tiltak mot dumping, og å koordinere lovgivningen på dette felt.

Harmonisering av avgifter og indirekte beskatning

Kommisjonen skal etter traktaten undersøke hvordan den indirekte beskatning og avgiftssystemene kan harmoniseres. Kommisjonen satte tidlig ned en arbeidsgruppe til å vurdere disse spørsmål. Denne har gruppert sine forslag i fire løsninger. Tre av disse legger frem forslag om et felles avgiftssystem lagt på et av omsetningsleddene. Det fjerde forslag bygger på opprettholdelse av de nasjonale regler, og avskaffelse av ordningene med varekontroll ved grensepassering for å få beregnet avgiftsrestitusjonene. Noen endelig løsning er ikke valgt, da det er stor uenighet om disse spørsmål, på grunn av innbyrdes svært avvikende nasjonalregler.

Skatteutvalget har dessuten lagt frem materiale fra en undersøkelse av den indirekte beskatnings virkninger i medlemslandene, og setter på grunnlag av denne frem for-

slag til Ministerrådet for en foreløpig løsning. Den går i korthet ut på at medlemslandene skal forplikte seg til ikke å endre bestående ordninger på en måte som kan skade samhandelen mellom landene, og alle endringer skal motiveres for Kommisjonen. Reglene skal kun endres av skattek tekniske grunner.

Årsaken til dette midlertidige forbud mot endringer i reglene skyldes at en rekke medlemsstater i forbindelse med tollavtrapningen har gjennomført forhøyelser av den indirekte beskatning. 21. juni 1960 sluttet Ministerrådet seg til skatteutvalgets forslag og vedtok at endringer i den indirekte beskatning ikke skal skje, såfremt dette ikke er begrunnet i skattetekniske hensyn.

Visse spesielle regler man følger i Kull- og Stålfelleskapet for omsetningsavgifter for disse produkter innen Fellesmarkedet bør nevnes.

I reglene for prisfastsettelse for produkter som omfattes av Kull- og stål-avtalen forplikter selgerne seg til å inkludere i salgsprisen alle avgifter og omsetningsskatt som gjelder i det land man vil selge sine varer til. På den annen side kan en eksportør trekke fra avgifter og omsetningsskatt i produksjonslandet.

Resultatet av dette er at et land som har relativt høye indirekte produksjonsskatter eller omsetningsavgifter, får en fordel når de vil selge jern og stål og kull til andre land. De kan nemlig trekke fra hjemmemarkedets særskatter på omsetningen, samtidig som de slipper de samme særavgifter på eksportmarkeder som i det vesentligste har direkte beskatning.

Denne ordning har ført til protester fra tysk stålindustri som er kommet i en ufordelaktig posisjon overfor franskmennene, Tyskerne kan ikke trekke fra så mye i sin

eksportpris som franskmennene, men de møter den fulle tyngde av franske omsetningsavgifter når de skal inn på det franske marked.

Disse spesielle regler vil berøre andre land som søker om medlemskap, for dette felt særlig Storbritannia, fordi man der ikke bruker et system innen disse sektorer som går ut på at beskatningen foretas ved produksjonsavgifter eller omsetningsavgifter.

Dermed vil den engelske kull- og stålindustri ved eksport til f. eks. Frankrike ikke kunne trekke fra sine egne skatteutgifter, men derimot være tvunget til å betale de franske omsetningsavgifter. Dette er et felt Storbritannia antagelig vil trekke inn i sine forhandlinger.

Lovgivningen

Kommisjonens planer om samordning av lovgivningen gjelder i første rekke disse områder:

- a) Industrielt rettsvern — likt rettsvern for patenter, varemerker og mønstre og oppnåelse av disse rettigheter på fellesskapsbasis.
- b) Offentlige kontrakter skal ikke forbeholdes innenlandske borgere.
- c) Harmonisering av nærings- og nytelsesmiddel-lovgivningen og reglene for farmasøytiske produkter.

Likeledes forutsettes det fra Kommisjonens side at man inngår konvensjoner mellom medlemslandene om:

- a) Full anerkjennelse av rettsavgjørelser og fri adgang til fullbyrdelse av rettskrav.

- b) Harmonisering av prosesslovgivningen og voldgiftsordningene i handelssaker.
- c) Harmonisering av selskapsretten, og garantier for selskaper.
- d) Dobbeltbeskatning.

Avdeling II

Den økonomiske politikk (art. 103—116)

Konjunkturpolitikken

Etter artikkel 103 er konjunkturpolitikken et felles anliggende. Medlemsstatene skal rådføre seg med Kommisjonen om tiltak på felles basis. Ministerrådet skal etter forslag fra Kommisjonen med enstemmighet fatte vedtak som er passende i den foreliggende situasjon, og etter forslag fra Kommisjonen med kvalifisert flertall gi gjennomføringsdirektiver for dette.

Betalingsbalansen

For å sikre likevekt i betalingsbalansen, holde et stabilt prisnivå og en høy beskjeftigelse, skal medlemsstatenes regjeringer og sentralbanker samarbeide med Kommisjonen og Ministerrådet. Det skal opprettes en *rådgivende finanskomité* som skal ha til oppgave:

— å holde seg ajôur med Fellesmarkedets finansielle stilling og avlegge regelmessige rapporter til Ministerrådet og Kommisjonen,

— og på eget initiativ eller etter oppfordring fra Ministerrådet eller Kommisjonen gi uttalelser om tiltak som som er nødvendige for å koordinere den økonomiske poli-

tikk. Finanskomiteén skal bestå av 2 representanter fra hvert medlemsland og fra Kommisjonen.

Artikkel 106 pålegger hver medlemsstat å godta de andre lands valutaer for betaling av tjenester og ytelser, såvel som kapitaltransaksjoner og lønnsutbetalinger. Medlemsstatene pålegges ikke å innføre nye restriksjoner for kapitaloverførsler i forbindelse med de såkalte usynlige transaksjoner som er oppregnet i bilag III til traktaten med en liste som omfatter i første rekke frakter, avgifter, reparasjonsutgifter, turistreiser, erstatningsbeløp, lønninger, honorarer, dividender, forsikringsoverførsler o. l.

I medhold av artikkel 107 kan de andre medlemsstatene etter tillatelse fra Kommisjonen innføre beskyttelsestiltak mot en medlemsstat som endrer sin valutakurs på en måte som er i strid med de prinsipper som traktaten trekker opp.

Etter artikkel 108 kan Kommisjonen gi retningslinjer, såvel som Kommisjonen skal vurdere de beskyttelsestiltak et medlemsland har satt i verk når dets betalingsbalanse er i alvorlige vanskeligheter. Er disse foranstaltninger utilstrekkelige skal Kommisjonen henstille til Ministerrådet å yte bistand og fatte vedtak som kan løse vanskelighetene.

Denne særlige bistand kan bestå i:

— spesielle tiltak for å unngå forvridding i samhandelen når en stat som er i vanskeligheter innfører f. eks. kvantitative restriksjoner overfor tredjeland,

— å begrense kredittgivning til øvrige medlemsstater når disses samtykke er innhentet,

— å innføre særlige tollnedsettelse eller forhøyelser av varekontingenter for å øke innførselen til et land.

Skal dette skje ved bistand fra en annen medlemsstat, må dennes samtykke innhentes.

Dertil kan Kommissjonen tillate en medlemsstat å treffe særlige beskyttelsesforanstaltninger. En slik tillatelse kan tilbakekalles av Ministerrådet med kvalifisert flertall.

I en plutselig oppstått krisesituasjon kan en medlemsstat selv treffe de beskyttelsestiltak den finner nødvendig. Da skal Kommissjonen og de øvrige medlemsstater underrettes om dette. Etter å ha innhentet Kommissjonens uttalelse og etter å ha rådført seg med Finanskomitéen, kan Ministerrådet med kvalifisert flertall beslutte at vedkommende stat skal endre eller oppheve slike beskyttelsestiltak.

Handelspolitikken

Kommissjonen skal hele tiden holdes ajôur med utviklingen på det handelspolitiske område, og foreslå overfor Ministerrådet hvilke tiltak som bør settes i verk for å sikre de mål som er satt om en gradvis avtrapning av alle restriksjoner på handelen.

Reglene for eksportstøtte fra medlemslandene skal harmoniseres for ikke å forrykke konkurransevilkårene, og for å oppnå dette skal Ministerrådet etter forslag fra Kommissjonen, med enstemmighet inntil utløpet av annen etappe og deretter med kvalifisert flertall, gi nødvendige forskrifter for gjennomføring av en slik harmonisering.

Disse bestemmelser finner dog ikke anvendelse på refusjon som ytes ved eksport til tredjeland enten i form av toll eller avgifter eller indirekte skatter, herunder omsetningsavgifter og forbruksavgifter, såfremt denne refusjon ikke overstiger de avgifter eller skatter som har vært pålagt de eksporterte varer direkte eller indirekte.

Etter utløpet av overgangsperioden skal den felles handelspolitikk hvile på like prinsipper særlig hva angår toll-

endringer, avslutning av handelsavtaler, foranstaltninger mot dumping og subsidiering. Forhandlingene og avtaler utad med tredjeland sluttes i Fellesmarkedets navn av Ministerrådet, som skal treffe slike beslutninger med enstemmighet i de 2 første etapper og deretter med kvalifisert flertall, heter det i art. 114.

I overgangsperioden kan en medlemsstat selv innføre beskyttelsestiltak hvor ikke dette medfører økonomiske vanskeligheter i en eller flere medlemsstater. Medlemsstaten skal da underrette de andre medlemsstater og Kommisjonen, som kan beslutte å endre og oppheve slike beskyttelsestiltak. Etter utløpet av overgangsperioden skal medlemsstatene treffe alle beslutninger som har betydning for Fellesmarkedet i dets økonomiske organisasjoner.

Utviklingen

Økonomisk politikk

Kommisjonen utarbeider kvartalsvise analyser av den økonomiske situasjon, og utgir én gang i måneden oversikter over den økonomiske utvikling innen Fellesmarkedet.

Traktaten forutsetter opprettet en Finanskomiteé som rådgiver for Ministerrådet og Kommisjonen. Finanskomiteéen er etablert med 2 medlemmer fra hvert medlemsland og fra Kommisjonen. I 1959 foretok Finanskomiteéen 2 inngående undersøkelser av pengepolitikken i medlemslandene. I 1960 la komiteéen frem en inngående rapport om sin virksomhet. I februar 1961 ble det av Ministerrådet satt ned en egen komité for konjunkturpolitikk med 3 representanter fra hvert medlemsland og fra Kommisjonen. Siden juni 1959 har finansministrene fra de 6 hatt uoffisielle møter hvor også representanter for Kommisjonen har deltatt.

Handelspolitikken

Etter traktaten skal Kommissjonen legge frem forslag om hvordan medlemslandene skal koordinere sin handelspolitikk i overgangsperioden. Særlig fra fransk side har det vært motstand mot dette, men man er i allefall blitt enige om å konsultere hverandre før handelsforhandlinger innledes med et utenforstående land (vedtak i Ministerrådet av 25. juli 1961).

I juli 1960 vedtok Ministerrådet en fellesklausul for alle medlemsland som forutsetter en revisjon av alle bilaterale handelsavtaler med utenforstående land. For å få de felles tollsatsar lagt frem ved GATT-drøftelsene våren og sommeren 1961 påskyndte man nedtrapningen av tollsatsene. I forbindelse med reorganiseringen av OEEC (med USA og Canada i tillegg), var planen at Kommissjonen skulle forhandle for fellesskapets vegne. Dette møtte motstand fra såvel fransk som nederlandsk hold, og disse forhandlinger ble ført av de enkelte land på egne og Fellesmarkedets vegne.

Avdeling III

Sosialpolitikken (art. 117—128)

Artikkel 117 gir målsetningen for Fellesmarkedets sosialpolitikk som en forbedring av arbeidernes leve- og arbeidsvilkår og en harmonisering av de sosiale ordninger i medlemslandene.

Artikkel 118 stiller opp som foreløpige samarbeidsmål å arbeide for:

- full beskjeftigelse,
- harmonisering av arbeidslovgivningen,

- den elementære og videregående fagutdanninge,
- sosialforsikring,
- beskyttelse av arbeiderne,
- arbeidshygiene,
- kollektive forhandlinger mellom arbeidsgiver og arbeidstager.

Likelønnsprinsippet skal gjennomføres i medhold av artikkel 119 som lyder:

I løpet av første etappe gjennomfører medlemsstatene prinsippet om lik lønn for menn og kvinner for samme arbeid.

Med lønn forstås i denne artikkel den grunn- eller minimumsbetaling eller avlønning og alle andre ytelser, som betales direkte eller indirekte i penger eller naturalia fra arbeidsgiver til arbeider for dennes arbeid.

Lik lønn for menn og kvinner innebærer:

- a) at den lønn som ytes for samme arbeid som avlønnes i akkord utregnes på grunnlag av samme enhetssats,
- b) at den lønn som ytes for arbeid som avlønnes pr. tidsenhet er den samme for samme arbeid.

For å fremme beskjeftigelsesmulighetene for arbeidere innen Fellesmarkedet skal det opprettes *Et europeisk sosialt fond* som skal ha til formål å fremme beskjeftigelsen og fordelingen av arbeidskraften såvel geografisk som faglig innen Fellesmarkedet, heter det i art. 123.

Fondet skal administreres av Kommisjonen med bistand av en komité med representanter fra regjeringene, arbeidstagerne og arbeidsgivernes organisasjoner.

Fondets støttetiltak går frem av artikkel 125 som lyder:

1. Etter anmodning fra en medlemsstat dekker fondet innen rammen av de i artikkel 127 fastsatte regler, 50 % av utgiftene som en medlemsstat eller en offentlig institusjon etter traktatens ikrafttredelse anvender til:

- a) å sikre arbeidstagere en produktiv beskjeftigelse ved:
 - faglig omskolering,
 - refusjon av utgifter i forbindelse med flytning,
 - b) å yte hjelp til arbeidere som midlertidig arbeider på nedsatt tid eller hvis beskjeftigelse midlertidig er helt eller delvis opphørt som følge av bedriftens omstilling til annen produksjon, for å sikre den samme lønn inntil de beskjeftiges i fullt omfang.
2. Tilskudd fra fondet til dekning av utgifter i forbindelse med faglig omskolering er betinget av at de arbeidsløse kan beskjeftiges i et nytt yrke, og at de i minst 6 måneder har hatt produktiv ansettelse i det yrke som de er blitt omskolert til.
- Tilskudd til refusjon av utgifter i forbindelse med flytning er betinget av at de arbeidsledige har vært nødt til å skifte bopel innen Fellesmarkedet og i minst 6 måneder har hatt produktiv ansettelse på det nye oppholdsted.
- Bidrag som ytes til arbeidere som følge av bedriftsomlegning eller flytning er betinget av:
- a) at de angjeldende arbeidere på nytt har vært beskjeftiget i fullt omfang i denne virksomhet i minst 6 måneder,
 - b) at vedkommende regjering på forhånd har lagt frem en plan utarbeidet av vedkommende bedrift angående den påtenkte omstilling og dens finansiering, og
 - c) at Kommisjonen på forhånd har godtatt denne omlegningsplan.

Etter artikkel 126 kan Ministerrådet med kvalifisert flertall bestemme at tilskuddene etter art. 125 helt eller delvis skal bortfalle, eller med enstemmighet bestemme nye oppgaver som skal tildeles fondet innen rammen av dets mandat.

Etter artikkel 127 skal Ministerrådet med kvalifisert flertall gi de bestemmelser som er nødvendig for å gjennomføre organiseringen av tilskuddsordningene for Det sosiale fond.

Utviklingen

Sosialpolitikken

I juli 1960 la Kommissjonen frem for Ministerrådet et forslag om å påskynde den felles plan for utdanning av faglært arbeidskraft i områder med sysselsettingsvanskeligheter. Til dette fremholdt Ministerrådet at det måtte være opp til det enkelte land å foreta slik opplæring.

Tyskland har besluttet å betale 3 mill. mark til finansiering av omskolering for italiensk arbeidskraft. Like-lønnsproblemet har sammen med en rekke andre spørsmål, vært til utredning av Kommissjonen, og det foreligger anbefaling fra Kommissjonen om at likelønnsprinsippet burde gjennomføres i medlemstatene raskere enn opprinnelig forutsatt, og innen 1. juli 1961. Dette er imidlertid ikke gjort og det pågår stadige drøftelser om gjennomføringen av prinsippet.

Kommissjonen innkalte 9. og 10. mars 1961 til et møte mellom organisasjoner og eksperter fra medlemslandene for å drøfte harmonisering av sosiallovgivningen. De spørsmål som ble fremlagt der, er siden overlatt en ekspertgruppe til uttalelse. Den har ennå ikke avgitt sin uttalelse.

Se også underavsnittet om arbeidsmarkedet i art. 48—51 og utviklingen der.

Reglene for Det sosiale fond ble vedtatt i mai 1960. Medlemsstatene yter bidrag etter en bestemt skala.

For 1961 disponerte fondet over en kapital på ca. 215 mill. kr. For omskolering o. l. for arbeidere i årene 1958- og 1959 har medlemsstatene sendt inn krav om refusjon på ca. 150 mill. kr.

Avdeling IV

Den Europæiske Investeringsbank (art. 129—130)

Vedtektene for Den Europeiske Investeringsbank er gitt i egen protokoll tilknyttet Roma-traktaten.

Etter artikkel 130 skal banken ha til formål å sikre en stabil utvikling av Fellesmarkedet, og uten hensyn til egen gevinst finansiere prosjekter innen alle sektorer av økonomien, særlig:

- a) prosjekter i mindre utviklede områder,
- b) prosjekter som tar sikte på modernisering eller omlegning av bedrifter, skapelse av nye beskjeftigelsesmuligheter, og forøvrig prosjekter som ikke fullt ut kan finansieres ved utnyttelse av de enkelte medlemsstaters egne finansieringsmuligheter.

Uviklingen

Investeringsbanken skal ha en egenkapital på 1 milliard dollar.

Fordelingen på medlemslandene er slik:

Tyskland	300.0	mill.
Frankrike	300.0	»
Italia	240.0	»
Belgia	86.5	»
Nederland	71.5	»
Luxembourg	2.0	»

Ved opptagelse av nye medlemmer skal innskuddskapitalen forhøyes med det bidrag som fastsettes for de nye land. Medlemslandene skulle innbetale 25 % av kapitalen innen 30 måneder fra traktatens ikrafttredelse, med $\frac{1}{4}$ i

gull eller likeverdig valuta og $\frac{3}{4}$ i egen valuta. Dette er nå fullt innbetalt. Et reservefond på 10 % av tegningskapitalen skal dannes etter hvert. I regnskap for beregning av de enkelte lands bidrag, og oversikter over investerings- og hjelpetiltak bruker Investeringsbanken en felles regnskapsenhet fastsatt til 0,88867088 gr. fint gull, — som tilsvarer gullverdien for en US-dollar.

Kommisjonen har foreslått at banken skulle ha samme fortrinnsregler som de den Internasjonale Gjenreisningsbanken har. Bankens rentesatser for utlån har ligget på $5\frac{1}{4}$ — $5\frac{5}{8}$ %.

I løpet av de to første år har banken ydet lån for ca. 120,3 mill. dollar. De tiltakene banken har hjulpet til med representerer ca. 750 mill. dollar i investeringer.

Fjerde del

Assosiering av oversjøiske land og territorier (art. 131—136)

I en liste som følger som bilag til Roma-traktaten er det oppregnet de ikke-europeiske land og territorier som i første rekke skal assosieres til Fellesmarkedet. Det gjelder de tidligere franske, belgiske, italienske og nederlandske koloniområder.

Formålet for denne assosiering er å knytte disse landområder til Fellesmarkedet gjennom en øket samhandel og investering i disse utviklingslandene.

Utviklingen

Særlig er det Frankrikes interesser som berøres. De handelspolitiske tilknytningsbestrebelsene foregår i stor utstrekning på de enkelte lands egen basis. De 6 har imidlertid opprettet et *Europeisk Utviklingsfond* på ca. 600 mill. dollar, som skal finansiere såvel sosiale som økonomiske utbyggingsprosjekter. Frem til utgangen av 1960 var det investert ca. 173 mill. dollar i 265 prosjekter, vesentlig i afrikanske områder.

Det legges stor vekt på å knytte de tidligere koloniområder til Fellesmarkedet. I juni 1961 ble det holdt en konferanse i Strasbourg mellom Fellesmarkedets organer

og 16 stater fra Afrika. En ny konferanse ble holdt i desember 1961. Kommisjonen har utarbeidet et forslag for assosiering av disse områder. Av hovedpunkter i forslaget skal nevnes at det foreslås assosieringsavtaler etter art. 238 for en 7-års periode. Det foreslås avvikling av Fellesmarkedets tollsatser for en rekke viktige, tropiske matvareprodukter innen 1/1 1965, og innførelse av fellestariffer for disse produkter fra samme dato. Interne forbruksavgifter for disse varer foreslås opphevet innen 1/1 1965, og de assosierte land skal avskaffe sine tollsatser på Fellesmarkedets eksport, såfremt dette ikke medfører skadevirkninger for landets egen produksjon.

Det foreslås innført et garanti-system for de afrikanske staters egne produkter, og direkte subsidiering fra Fellesmarkedet for produksjon av enkelte varer.

Se om forhandlinger med andre land om medlemskap eller assosiering under eget avsnitt senere.

Femte del

Fellesmarkedets organer (art. 137—209)

Fellesmarkedet har bygget opp sin administrasjon etter mønster fra Kull- og stålunionen (ECSC).

Organene er:

Ministerrådet
Kommisjonen
Forsamlingen
Domstolen.

Ministerrådet er sammensatt av en representant fra hver av medlemsstatenes regjeringer. Det skal sikre koordineringen av Fellesmarkedets økonomiske politikk. Ministerrådet er den høyeste avgjørende myndighet.

Vedtak her fattes etter rapport og innstilling fra Kommisjonen. Ministerrådet kan fatte vedtak som får virkning direkte som lov i medlemsstatene uten å være vedtatt av de enkelte lands regjeringer.

Vedtakene fattes ved vanlig flertall, ved enstemmighet eller ved kvalifisert flertall. Skal vedtak fattes ved vanlig flertall har hvert land én stemme. Skal vedtak fattes med kvalifisert flertall har landene veiet stemmerett etter følgende vektfordeling:

Frankrike		4	stemmer
Italia		4	»
Tyskland		4	»
Belgia		2	»
Nederland		2	»
Luxembourg		1	»

Kvalifisert flertall innen Ministerrådet er 12 stemmer i saker hvor Ministerrådet skal fatte vedtak etter forslag fra Kommisjonen. I visse saker hvor Ministerrådet skal fatte vedtak med kvalifisert flertall, kreves at de 12 stemmer dessuten omfatter minst 4 stater.

Ministerrådet kan bare foreta endringer i Kommisjonens uttalelser med *enstemmig* vedtak om dette.

Forøvrig må Ministerrådet vedta eller forkaste (eventuelt tilbakesende) Kommisjonens uttalelser.

Ministerrådet gir sine vedtak i form av *forordninger* som er direkte bindende for medlemsstatene uten veien om medlemsstatenes nasjonale myndighetsorganer.

Dertil gir Ministerrådet *direktiver* som binder medlemsstatene til målsetningen for vedtakene, men overlater til de nasjonale myndigheter å gi de nærmere regler og få dem gjennomført.

Beslutninger fra Ministerrådet er umiddelbart bindende for alle de er rettet mot, land, person eller bedrift.

Henstillinger og *uttalelser* er ikke juridiske bindende.

Kommisjonen består av 9 medlemmer, valgt på grunnlag av dyktighet, for 4 år av gangen. Det kan aldri være mer enn to medlemmer fra samme land. Forøvrig er sammensetningen 2 representanter fra Frankrike, Vest-Tyskland og Italia, og 1 representant fra hver av de tre Be-Nelux-land. Kommisjonen er uavhengig, medlemmene repre-

senterer ikke de enkelte regjeringer og kan heller ikke motta instruks fra disse.

Kommisjonen fatter vedtak ved vanlig (simpelt) flertall. Kommisjonen skal utarbeide rapporter for de sektorer Roma-traktaten behandler, og avgi innstilling til Ministerrådet. En slik innstilling kan som nevnt bare endres ved enstemmighet i Ministerrådet.

Kommisjonens medlemmer, utenom formannen, har ansvaret og den daglige ledelse av hver sin hovedsektor for følgende områder:

1. Intern administrasjon
2. Samkvem med andre land
3. Jordbruk
4. Handelspolitikk
5. Sosialektoren
6. Oversjøiske territorier og tidligere koloniområder
7. Konkurranseregler
8. Transport

Kommisjonen har selvstendig avgjørelsesmyndighet i enkelte saker, særlig hvor et land er i økonomiske vanskeligheter og søker om unntagelse fra Roma-traktatens regler.

Kommisjonen representerer Fellesmarkedet utad og det er til Kommisjonen andre land (blant dem Norge), har akkreditert sine diplomatiske representanter.

Kommisjonen er utøvende organ for de beslutninger som fattes i Fellesmarkedets andre organer.

Forsamlingen er det parlamentariske organ som består av 142 valgte representanter fordelt som følger (etter vedtak av mai 1960):

Frankrike	36
Italia	36
Tyskland	36
Belgia	14
Nederland	14
Luxembourg	6

Forsamlingen fungerer som parlamentarisk organ også for Kull og Stålunionen og Euratom.

Representantene som er oppnevnt av de enkelte lands parlamenter er uavhengige og ikke bundet av instruks fra eget lands regjering. Traktaten forutsetter, og dette er også siden blitt vedtatt av Forsamlingen (i mai 1960), at denne skal utarbeide forslag om direkte valg på representantene etter ensartede regler for alle medlemsland. Ministerrådet har ennå ikke gjort formelt vedtak om dette. Det må skje ved enstemmighet.

En gang i året mottar Forsamlingen rapport fra Kommisjonen om virksomheten i Fellesmarkedet i det forløpne år.

Forsamlingen kan med $\frac{2}{3}$ flertall vedta mistillitsforslag til Kommisjonen, slik at dennes medlemmer må gå av.

Forsamlingen er rådgivende organ for Ministerrådet, og Forsamlingens uttalelser skal høres i alle politiske saker av viktighet.

Forsamlingen holder en årlig sesjon og møtes 6—7 ganger med ca. én ukes varighet hver gang. Ialt har Forsamlingen 13 spesialkomitéer.

Det er bemerkelsesverdig at representantene i Forsamlingen har dannet politiske grupper på tvers av landegrensene. De største av disse grupper er:

De kristelige demokrater
De liberale
Sosialdemokratene

Domstolen består av 7 dommere, valgt av medlemslandenes regjeringer for 6 år. Den dømmer i søksmål mellom medlemslandene eller søksmål anlagt av Kommisjonen mot et medlemsland. Domstolen er felles for Kull- og Stålunionen, Euratom og Fellesmarkedet, i likhet med Forsamlingen. Italia ble nylig stevnet for Domstolen av Kommisjonen for manglende overholdelse av traktatbestemmelsene 12, 14 og 31 som omhandler tollavtrapningen i Fellesmarkedet. For noen importprodukters vedkommende (svinekjøtt, radiatorer, og mekaniske ventiler), har Italia avveket fra felles-bestemmelsene.

Fremgangsmåten i disse saker har vært at Kommisjonen har gransket saken og meldt fra om resultatet til Italia. Italia har fått frist til å komme med sine bemerkninger og også til å rette på forholdet. Da dette ikke ble etterkommet, ble saken oversendt Domstolen, hvis avgjørelse ennå ikke er kommet.

I mellomtiden har Italia benyttet seg av anledningen til å be om unntagelse fra reglene etter Roma-traktatens art. 226, som gjelder spesielle tiltak når et land er i vanskeligheter. Selv om dette er til behandling i Kommisjonen stanser ikke det saken for Domstolen.

10. august 1961 la Kommisjonen frem for Domstolen sin klage mot Vest-Tyskland fordi denne stat ikke hadde åpnet de pålagte globalkvoter (etter art. 33) for visse jordbruksprodukter.

Etter art. 169 har Kommisjonen begrunnet sin uenighet med Vest-Tyskland, men Vest-Tyskland avventet for-

handlingene i desember 1961 om gjennomføringen av jordbrukspolitikken innen Fellesmarkedet, før de ville ta stilling til Kommissjonens klage. Domstolen har ikke behandlet saken.

Domstolen avgir også uttalelser vedrørende Roma-traktatens fortolkning og vedtak fattet av de enkelte organer.

Avgjørelser av Domstolen om et pengekrav mot en stat er gitt direkte rettskraft i medlemsstatene og kan fullbyrdes av de nasjonale domstoler uten videre.

Administrasjonen

Prinsipielt ble det fastslått allerede ved Roma-traktatens vedtagelse at Fellesmarkedet, Kull- og Stålunionen og Euratom skulle holde til på samme sted. Tross gjentatte drøftelser i Ministerrådet og de øvrige organer er man ikke blitt enige om hvor administrasjonssetet skal være. For Fellesmarkedets vedkommende er Ministerrådet og Kommissjonen i Brussel. Det samme gjelder hovedadministrasjonen for Euratom, Investeringsbanken, og Den økonomiske og sosiale komité, Kull- og Stålunionen og Fellesmarkedets domstol holder til i Luxembourg, og Fellesmarkedets Forsamling i Strasbourg.

Både Ministerrådet og Kommissjonen har en rekke rådgivende utvalg og arbeidskomitéer tillagt seg. I tillegg til de organer som er nevnt kan det i tvistesaker oppnevnes en egen *voldgiftsinstans*. Etter forslag fra Kommissjonen utpekes medlemmene til denne av Ministerrådet. Der er dessuten egne direktorater for hver av Roma-traktatens hovedavsnitt.

I Fellesmarkedets forskjellige organer og kontorer følger man den ansettelsespraksis at man mest mulig fordeler

ansettelsene på medlemslandene. Som eksempel kan nevnes at hver minister i Ministerrådet har en direktør eller om man vil en ekspedisjonssjef under seg som er av en annen nasjonalitet enn ministeren, og denne direktøren har så sitt kontor med flere medhjelpere av forskjellig nasjonalitet under seg.

Personellstatutter som trådte i virksomhet fra 1. januar 1962, bygger på en ansettelsesprøve i likhet med den man har i Kull- og Stålundionen, hvor man særlig vil legge vekt på utdanning og språkkunnskaper. Det er nå 140 tolker disponible for Fellesmarkedets administrasjon som totalt omfatter vel 2000 ansatte.

I egen protokoll vedlagt traktaten er Fellesmarkedets administrasjon sikret immunitet for funksjonærer, tjenestemenn og gods. Og tjenestemenn og funksjonærer skal være fritatt for nasjonalbeskatning av lønn fra Fellesmarkedet, men skattlegges av Fellesmarkedet etter regler fastsatt av Ministerrådet.

Politisk maktforflytning

Når det gjelder utviklingen av samarbeidet mellom medlemslandenes og Fellesmarkedets organer, har særlig Frankrikes de Gaulle arbeidet for en forandring når det gjelder de politiske avgjørelser innen Fellesmarkedet, ved at han (juli 1961) fikk igjennom at regjeringssjefene for de enkelte land skal møtes med jevne mellomrom for å drøfte de politiske spørsmål som dukker opp, og siden gjennom den plan for et utvidet politisk samarbeide mellom regjeringene, som ble fremlagt i november 1961 (se nærmere om denne i del I under avsnittet: Fellesmarkedets karakter).

Annet samarbeide

Helt fra 1959 har finansministrene i de 6 fellesmarkedland etter initiativ fra finansminister Erhard hatt uoffisielle møter sammen med representanter for Kommisjonen til drøftelse av problemer som oppstår i forbindelse med den økonomiske politikk innen området.

Sideordnede organisasjoner

Fellesmarkedet er som tidligere nevnt blitt bygget opp etter mønster av Kull- og Stålunionen (ECSC), som ble opprettet i 1952 og som har et nært samarbeide og til dels felles administrasjon med Fellesmarkedets organer.

I tillegg kommer *Euratom*, som ble opprettet i 1958, og som har til formål å utnytte atomkraften til fredelige formål til beste for fellesmarkedlandene.

Den økonomiske og sosiale komité

Etter art. 194 er medlemstallet i Den rådgivende økonomiske og sosiale komité slik:

Frankrike	24
Tyskland	24
Italia	24
Belgia	12
Nederland	12
Luxembourg	5

Komitéens medlemmer utnevnes for 4 år av gangen av Ministerrådet ved enstemmighet. Komitéens medlemmer er ubundne av instruks, og velger selv sin formann for 2 år

av gangen, og fastsetter sin egen forretningsorden som må godkjennes med enstemmighet av Ministerrådet.

Komitéen er oppdelt i faglige seksjoner for de viktigste områder av Roma-traktaten.

Finansieringen av Fellesmarkedets organer

Hvert regnskapsår skal det utarbeides budsjett over Fellesmarkedets inntekter og utgifter, herunder innbefattet de utgifter som vedrører *Det europeiske sosiale fond*. Inntekter og utgifter på budsjettet skal balansere.

Inntektene består i første rekke av medlemsstatenes bidrag som er fastsatt ved følgende andeler:

Frankrike	28
Italia	28
Tyskland	28
Belgia	7.9
Nederland	7.9
Luxembourg	0.2

Til dekning av Det europeiske sosiale fond's utgifter yter medlemsstatene bidrag på følgende måte:

Frankrike	32
Tyskland	32
Italia	20
Belgia	8.8
Nederland	7
Luxembourg	0.2

Andelsstørrelsen kan endres av Ministerrådet ved enstemmig vedtak.

Ved avstemning om den del av budsjettet som vedrører
Det europeiske sosiale fond har Ministerrådets medlemmer
følgende stemmevekt:

Frankrike	32
Tyskland	32
Italia	20
Belgia	8
Nederland	7
Luxembourg	1

For å fatte vedtak kreves minst 67 stemmer.

Sjette del

Alminnelige og avsluttende bestemmelser (art. 210—248)

Avsnittet gir en del generelle bestemmelser. Bl. a. slås det fast at Fellesmarkedet er en juridisk person, og som sådan kan saksøkes eller opptre som saksøker. Fellesmarkedets tjenestemenn plikter ikke å gi opplysninger i saker som berører forretningshemmeligheter o. l.

Etter art 223 kan medlemsstatene uten hinder av Roma-traktaten nekte å gi opplysninger som er i strid med landets sikkerhetsinteresser, og treffe beskyttelsestiltak som vedrører vesentlige sikkerhetsinteresser.

Etter art 226 kan en medlemsstat i alvorlige vanskeligheter som formodes vedvarende og som vil ramme en betydelig ervervsgren eller alvorlig forverre den økonomiske situasjon i et bestemt område, søke om å anvende beskyttelsestiltak for å gjenskape likevekt og tilpasse denne del av næringen til Fellesmarkedets økonomi. Disse beskyttelsestiltak skal fastlegges av Kommisjonen uten opphold.

Artikkel 234 sier at Roma-traktaten ikke er til hinder for oppfyllelsen av rettigheter og plikter som følge av konvensjoner som er inngått før Roma-traktatens ikrafttredelse mellom en eller flere medlemsstater og ett eller flere tredjeland. I tilfelle uoverensstemmelse skal medlemsstatene selv søke å løse disse ved egne forhandlinger.

Tredjelands tiltredning og assosiering (art. 237—238)

Artikkel 237 om medlemskap lyder:

Ethvert europeisk land kan søke om å bli medlem av Fellesmarkedet. Søknad skal rettes til Ministerrådet som etter å ha innhentet Kommisjonens uttalelser, skal fatte vedtak ved enstemmighet. Vilkårene for opptagelse og de tilpasninger i traktaten som dette nødvendiggjør, skal fastsettes i en avtale mellom medlemslandene og det land som søker medlemskap. Avtalen skal forelegges samtlige kontraherende stater til ratifikasjon i samsvar med deres forfatningsregler.

Artikkel 238 om assosiering lyder:

Fellesskapet kan med et tredjeland, en sammenslutning av land eller en internasjonal organisasjon, inngå avtaler om en assosiering karakterisert ved gjensidige rettigheter og plikter, fellestiltak og særlige fremgangsmåter. Disse avtaler skal inngås av Ministerrådet som fatter vedtak ved enstemmighet etter å ha rådført seg med Forsamlingen.

Hvis avtalene medfører endringer i denne traktat, skal endringene være vedtatt på forhånd i samsvar med den fremgangsmåte som er fastlagt i art. 236.

Artikkel 236 sier at ethvert medlemsland, Kommisjon eller Ministerråd kan fremsette forslag om revisjon eller endringer i traktaten. Alle endringer skal godkjennes av medlemslandene i samsvar med deres nasjonale forfatning.

Art. 240 om avtalens varighet lyder:

Denne traktat er inngått for et ubegrenset tidsrom.

Utviklingen på området tredjelands tiltrødning og assosiering

Opptagelse krever enstemmighet i Ministerrådet etter at det har fått uttalelse fra Kommisjonen i saken. Hvert av de 6 land kan nedlegge veto mot et nytt medlems opptak.

Hvert nytt medlem vil kreve endring av Roma-traktaten på flere punkter, bl. a. avstemningsreglene.

England, Danmark og Eire har levert inn søknad om medlemskap i Fellesmarkedet.

I september 1961 ble forhandlinger innledet mellom England, Danmark og EEC, ved at Kommisjonen formelt aksepterte England og Danmarks ansøknin g om slike forhandlinger.

Eires ansøknin g om medlemskap er ikke formelt akseptert, og det ventes at Eire vil bli anbefalt om å søke assosiert status, grunnet dette lands forholdsvis svakt utviklede industri.

Også ved assosieringsavtaler kreves enstemmighet i Ministerrådet. Søknad om assosieringsavtale er til nå frem satt av Hellas, Tyrkia, De Nederlandske Antiller, Sverige, Sveits og Østerrike.

Også for USA's vedkommende har det vært drøftet en nærmere tilknytning til Fellesmarkedet. I en rapport utarbeidet fra Kongressens økonomiske komité av tidligere utenriksminister Christian Herter og tidligere viseutenriksminister William Clayton ble det i begynnelsen av november 1961 foreslått at USA skal slutte seg til Fellesmarkedet, eller inngå en omfattende assosieringsavtale med dette for å sikre USA's eksportmarkeder. Lignende synspunkter er lagt frem av vise-økonominister George Ball, og

tidligere utenriksminister Dean Acheson som nå er president Kennedys politiske rådgiver.

Rundt 15. januar 1962 ble det kjent at USA og Fellesmarkedet over et lengre tidsrom hadde forhandlet om en handelsavtale. Avtalen går i første rekke ut på en gjensidig tollreduksjon på 20 % for en del nærmere spesifiserte varer. Reduksjonen skal være gjennomført til 1965.

Etter GATT-avtalen vil en slik avtale også gjelde for de andre medlemsland i GATT, hvor Norge er med, slik at vi sannsynligvis vil oppnå tilsvarende tollettelser for en del av vår eksport til Fellesmarkedet og USA.

Av de varer som er tatt med i avtalen er ingen av de varer som står på Fellesmarkedets såkalte G-liste, og som omfatter de viktigste av våre eksportvarer, og vil således ikke gi lettelse for denne eksport.

Assosieringsavtalen med Hellas

Hellas ville først tilsluttes Fellesmarkedet som fullverdig medlem, men dette ble ikke godtatt av Ministerrådet.

Hellas sendte deretter inn sin søknad om assosiering til formannen i Fellesmarkedets Kommisjon den 8. juni 1959, og ble assosiert til Fellesmarkedet med en avtale på 76 artikler som ble lagt frem i Brussel 30. mars 1961, og undertegnet i Athen 9. juli 1961.

I formen valgte man å danne en tollunion mellom Hellas og Fellesmarkedet, som skal omfatte alle varer unntatt kull og stål. Det er meningen at Hellas skal inngå en separat avtale om disse produkter med Kull- og Stålunionen (ECSC).

Tollunionen mellom Hellas og Fellesmarkedet fastsetter en total overgangstid på 22 år. Etter overgangstiden er det meningen at Hellas skal gå over til å bli fullverdig

medlem av Fellesmarkedet. Tollreduksjonene skal i prinsippet skje i samme takt som innen Fellesmarkedet i løpet av en periode på 12 år. Men i løpet av de første $7\frac{1}{2}$ år skal der for ca. $\frac{1}{3}$ av Hellas' varer skje suksessive tollreduksjoner med 5 % pr. gang, i alt 20 %. For å beskytte Hellas' nye industri, skal Hellas i overgangsperioden på 12 år ha adgang til å pålegge eller beholde nødvendige avgifter og restriksjoner. Disse restriksjoner skal bringes tilbake til det nåværende nivå når 9 år er gått. Visse unntagelser er gjort for jordbrukssektoren.

Avtalen er ikke begrenset til de vanlige punkter i en tollunion vedrørende handelspolitikken, men omfatter også bestemmelser om gjensidig frigjørelse av restriksjonene på arbeidskraft, tjenester og kapital. Disse tiltak skal iverksettes ved utløpet av 12 års perioden.

Etableringsretten, med bl. a. fri rett for bedrifter fra Fellesmarkedet til å opprette bedrifter eller drive selskaper i Hellas, skal frigjøres i takt med avskaffelse av slike restriksjoner innen Fellesmarkedet.

I transportsektoren skal Hellas følge koordineringen innen Fellesmarkedet.

For konkurranseregler gjelder det samme, bortsett fra at Hellas får rett til å fortsette visse former for statsstøtte innen en periode på 10 år.

Det skal opprettes et felles assosieringsråd mellom Hellas og Fellesmarkedet. Tvister kan innklages til Fellesmarkedets Domstol eller til egen voldgiftsrett.

Hellas får et lån fra Fellesmarkedet på 125 mill. dollar som skal benyttes i de første 5 år etter avtalens iverksettelse og tilbakebetales i løpet av 25 år.

Ca. $\frac{4}{5}$ av Hellas' eksport til Fellesmarkedet består av jordbruksvarer med tobakk som det viktigste produkt.

Det pågår for tiden forhandlinger mellom Fellesmarkedet og Tyrkia om en lignende assosieringsavtale, samtidig som det forhandles mellom Fellesmarkedet og representanter fra 14 vest-afrikanske stater samt Madagaskar og Somaliland, og alle tidligere franske eller belgiske kolonier, om en form for tilknytning til Fellesmarkedet.

Under drøftelsene mellom Fellesmarkedet og de 16 afrikanske stater i Paris i midten av desember 1961, ble det fra Ministerrådet lagt frem et forslag om en overenskomst for 5 år, og en felles organisasjon mellom Fellesmarkedet og de afrikanske stater med et eget råd, utøvende komité, egen parlamentarisk forsamling og en voldgiftsdomstol, — alle organer sammensatt av representanter for Fellesmarkedet og de afrikanske stater.

Videre ble det trukket opp planer for en utvidet finansiell hjelp til disse utviklingsland, med minst 4,1 milliard kroner i avtaleperioden. Avtalen foreslås trådt i kraft fra 1. januar 1962.

(Se også under avsnittet: Assosiering av oversjøiske land og territorier.)

Særlige spørsmål

Særprotokollene

For å lette overgangstiden har en rekke av medlemmene av Fellesmarkedet fått adgang til å ivareta spesielle nasjonale interesser, dels gjennom særprotokoller til Roma-traktaten, dels gjennom protokolltilførsler til de beslutninger som Fellesmarkedets organer har fattet i tiden etter at traktaten trådte i kraft.

Italia har fått egne klausuler for industriutbygningen i Syd-Italia, Sardina og Sicilia. Det er bevilget midler fra Investeringsbanken til gjennomføring av Italias 10-årsplan for disse distrikter (den såkale Vanoniplan). Italia har fått adgang til i medhold av art. 226 å gi globalkvoter for vin (slik som forutsatt i art. 33) på visse betingelser.

Luxembourg har i overgangsperioden fått særbestemmelser for sikring av visse jordbruksprodukter ved kvantitative restriksjoner. Dette er motivert i landets beskjedne innbyggertall og avhengighet av jordbruksproduksjonen.

Frankrike har fått særbestemmelser til å bibeholde avgifter ved import samt eksportsubsidier, og likeledes egne bestemmelser som fastslår at de andre medlemsland skal tilpasse sine sosiale utgifter til det franske system. På områder hvor landets industri har hatt vanskeligheter med å klare seg, har Frankrike likeledes fått adgang til å ta spesielle forholdsregler for å beskytte seg mot utenlandsk konkurranse.

Tyskland og Be-Ne-Lux har fått egne regler for visse varer, slik at disse kan importeres til lavere tollsatser enn den beregnede fellestariff. Spesielle regler for bestemte råvarer og halvfabrikata av særlig betydning for medlemslandenes industrier er det dessuten gitt særregler for i overgangsperioden.

Høyere utdanning

14. oktober 1959 nedsatte Euratom og Fellesmarkedets Ministerråd en komité for å utrede spørsmålet om et europeisk universitet og nærmere samarbeide mellom eksisterende universiteter og forskningsinstitutter. Komitéen avga rapport 27. april 1960, hvor det bl. a. ble tilrådet opprettet et universitet i Fellesmarkedets regi for koordinering av den tekniske og humanistiske forskning innen Fellesmarkedet. Studentene ved dette universitet skal ha 3-4 års nasjonalt studium bak seg og så få en 2 års utdanning på det europeiske universitet. Dette skal føre frem til en europeisk doktorgrad. Årskapasiteten ved dette universitet ventes å ligge på fra 250 i de første år til 1000—1500 i løpet av en 5-årsperiode. Universitetet ble foreslått opprettet i Firenze høsten 1961. Men Frankrike har protestert, bl.a. mot at universitetet skulle ligge under Ministerrådet, og da saken krever enstemmighet er den foreløpig lagt på is.

På et møte i Bonn 18. juli 1961 mellom Fellesmarkedets regjeringssjefer, sluttet disse seg til en rapport fra en studiekomité som anbefaler opprettet et råd av undervisningsministrene i medlemslandene, assistert av eksperter, til å foreslå utvidet adgang til gjensidig utveksling av studenter og forskningsresultater mellom medlemslandenes universiteter, og til å finne løsning på problemet med Det europeiske universitet.

Yrkesutdannelse

Kommisjonen har lagt frem forslag for medlemslandenes regjeringer om harmonisering av yrkesutdannelsen. Etter forslaget skal medlemslandene garantere en yrkesutdannelse etter felles grunnprinsipper, hvor bl. a. inngår mønsterskoler og lærlinghjem for yrkesutdannelsen.

Energi

I 1958 ble det av Kull- og Stål-fellesskapet og Euratom etablert en samarbeidskomité for koordinering av medlemslandenes energipolitikk, og høsten 1959 ble det satt ned en rekke ekspertgrupper på dette felt.

Tollistene A—G

I en rekke av traktatens artikler er nevnt tollistene fra A—G som er vedlegg I til traktaten.

Hvor de viktigste varer befinner seg i disse blir gjengitt her.

	Inneholder særlig:	Etter art. 19 skal fel- lestariiffen ikke over- stige flg. tollsatser:
Liste A:	oksyder, sulfater og lignende væsker, herunder kunstgjødsel, videre kraftpapir- og papp, gulvtepper, tekstilmaskiner og flydeler.	Tollsatsene etter listen varierer fra 6—8 % med et gjennomsnitt på ca. 25 %.
Liste B:	malmer og mineraler.	3 %
Liste C:	skinn, lær, fett, oljer (unntatt hvalolje), stein, sement, garnstoff, garn, avisepapir i ruller, glassmasse, gull, sølv, stål og folier av aluminium, plast, bly og tinn.	10 %
Liste D:	uorganiske kjemikalier.	15 %
Liste E:	kullhydrider og visse alkoholer.	25 %
Liste F:	levende dyr, slakt, fjærfe, skaldyr, ferskvannsfisk, grønnsaker, frukter, honning, kaffe, kakao, melvarer, tilberedte matvarer og hamp.	tollsatsene etter listen varierer fra 0—80 %, med et gjennomsnitt på ca. 20 %.
Liste G:	saltvannsfisk, hvalolje, vegetabiliske og herdete animalske oljer, vin, salt, organiske kjemikalier, papirmasse, aluminium, tømmer, trelast og visse motorer og maskiner.	fastsettes ved forhandlinger.

Opplysningsinstituttet utgir også:

«INFORMASJON OM NÆRINGSLIVET»

Et blad for alle som er interessert i næringslivets forhold og problemer. Behandler bl. a. spørsmål som oppstår i forbindelse med Norges tilslutning til Frihandelsforbundet, utviklingen innenfor Det Europæiske Fellesmarked, skattespørsmål, kooperasjonens ekspansjon, reguleringslovgivningen og statens forretningsdrift.

«TIL DEBATT»

Et blad for dem som er interessert i idé- og prinsippdebatt om planøkonomi, sosialisme og fritt næringsliv, forholdet stat/individ, velferdsstat/frihet osv.

«FAMILIEN OG SAMFUNNET»

Et blad for hjemmene som behandler spørsmål av interesse for alle, som familiemedlemmer, individer og medborgere i samfunnet: skolespørsmål, helsemessige og sosiale spørsmål, prisutvikling og subsidiering, skatte- og avgiftsspørsmål, familiejus osv. Utkommer 4 ganger i året.

Disse blad sendes gratis til alle interesserte på anmodning til

OPPLYSNINGSINSTITUTTET FOR FRITT NÆRINGSLIV

Oscarsgt. 55, Oslo

Grøndahl & Søn. Oslo.